

अथ अष्टमं पटलम्

अथ षोडशनित्यामु दृतीयां भगमालिनीम् ।
 शृणु देवि ! प्रवद्यामि साङ्गां सावरणां क्रमात् ॥१॥
 तदङ्गान्यथ तद्वानं तदावरणद्वताः ।
 तत्पूजायाः क्रमं होमं यन्त्राणि विविधानि च ॥२॥
 तन्मन्त्रोङ्गार उदितः पूर्वमेव मया तव ।
 अङ्गानि मन्त्रवर्णैः स्यादाद्येन हृदुदीरितम् ॥३॥
 ततस्तुर्भिः शौष्ठं स्यात् शिखा त्रिभिरुदीरिता ।
 चतुष्टयत्रयैः शेषाण्यङ्गानि षडिति क्रमात् ॥४॥
 अरुणामरुणाकल्पां सुन्दरौं सुस्मिताननाम् ।
 विनेवां बाहुभिः षडभिरुपेतां कमलासनाम् ॥५॥

अथ अष्टमं पटलम्

पूर्वमिन् सप्तमे पटले हितीयायाः कामेश्वरीनित्याया विधानमुपदिश्य नक्तं दृतीयाया भगमालिनोनित्यायाः विधानक्रममुपदिशति । अथ षोडशेत्यादिना अस्य सा इत्यन्तेन श्लोकशतरूपेणाष्टमेन पटलेन । तत्राऽथ षोडशेत्यादिना विविधानि चेत्यन्तेन श्लोकद्वयेन पटलार्थानुदिशति ॥ २ ॥

तन्मन्त्रोङ्गारइत्यादिना क्रमादित्यन्तेन श्लोकद्वयेन षडङ्गन्यासक्रममुपदिशति । तत्र पूर्वं दृतीयपटले । अङ्गानि—षट्न्यसेदिति शेषः । आद्येन—मूल विद्याया आद्येनाक्षरेण ॥३॥ चतुष्टयत्रयैः—चतुर्भिरुदीरित्यर्थः । शेषाण्यङ्गानि कवचनेवाक्षाणि । अवापि प्राग्वज्ञातियोजनं कुर्यात् ॥४॥

अरुणामित्यादिभिर्मदामभिरित्यन्तैस्त्रिभिः श्लोकैर्देव्याः सपरिवाराया नित्यपूजाभ्यानमुपदिशति, तत्र कमलासनाम्—अख्युजासने स्थिताम् । बामबाहुभिरुदीर्दि-

कल्हारपाशपुण्डे चुकोदगडान्वामबाहुभिः ।
 दधानां दक्षिणैः पद्ममङ्गुणं पुष्पसायकम् ॥६॥
 तथाविधाभिः(१) परितो वृतां शक्तिगणैस्तुतैः ।
 अचरोत्थाभिरन्याभिः स्मरोन्मादमदात्मभिः ॥७॥
 पञ्चत्रिंशक्तिगणैस्ते रूपिणीशक्तिपञ्चकम्(२) ।
 सप्ताक्षरौं च संयोज्य शक्तीमत्सङ्घरका यजेत् ॥८॥
 मदनां मोहिनौं लोलां जम्भिनीमुद्यमां शुभाम् ।
 लङ्घादिनौं द्राविणौं प्रौतिं रतिं रक्तां मनोरमाम् ॥९॥
 सर्वोन्मादां सर्वसुखाममनङ्ग(३)मभितोद्यमाम् ।
 अनल्पां व्यक्तविभवां विविधक्षोभविग्रहे ॥१०॥
 एताः स्युः शक्तयः पञ्चपञ्चाशद्भिः शतंद्वयम् ।
 ताभिर्वृतां तु तां देवौं पूजयेद्वाऽच्छ्रुतास्थये ॥११॥

क्रमतः ॥६॥ तथाविधाभिः शक्तिगणैरित्युक्तिः स्वातन्त्र्यात् । अन्याभिः—मदनामित्याद्याभिरक्षरशक्तिविरक्तिभिः । स्मरोन्मादमदात्मभिः स्मरोन्मादशमदश येषां एतदिशेषां सर्वशक्तिगणसाधारणम् (४) ॥७॥

(एवं) पञ्चत्रिंशदित्यादिना श्वोक्तन देव्याः परिवारभूता मन्वाचरामिकाः पञ्चत्रिंशक्तसङ्घराताः शक्तोम्तावत्सङ्घास्तद्विद्याश्चोपदिशति । एतदुक्तं भवति—सविन्दुकं द्वाटशस्तरमुच्चार्यं तदनु मन्वाचराणि पञ्चत्रिंशक्तसङ्घरकानि क्रमतः प्रत्येकमुच्चार्यं तदुपरि रूपिणीशक्तिपादुकां पूजयार्मोत्प्रवरेत् तेन पञ्चत्रिंशदधिकशतविद्याच्चरसङ्घराका विद्यास्तावत्सङ्घराः शक्तयश्च सम्भवन्ति ॥८॥

मदनामित्यादिभिर्वृत्तिस्थिभिः श्वोक्तविश्वतिशक्तिभिर्मन्वाचरशक्तिभिसावरणाहयमुपदिशति । तत्र विविधक्षोभविग्रहे—विविधविग्रहा श्वोभविग्रहा च ॥९॥१०॥ एताः स्युः शक्तय इति । मदनाद्याभिर्विश्वतिशक्तिभिरक्षरो-

(१) तथाविधापि इति म० प० पा० ।

(२) शक्तिपञ्चमम् इति म० प० पा० ।

(३) मन्वासीना मभङ्गमिति म० प० पा० ।

(४) मर्वशक्तिगणरण माधारणमिति म० प० पा० ।

अथ पूजाक्रमं देवि ! शृणु सर्वार्थदायकम् ।
 येन विष्वं वशे भूयादपि स्यावरजङ्गमम् ॥१२॥
 चतुरस्त्रहयं कृत्वा कुर्यात् द्वारं तु पश्चिमं ।
 तन्मध्येऽज्ञं पञ्चदलं कृत्वा तत्कर्णिकागतम् ॥१३॥
 योनिन्द्रयं^(१) तयोर्मध्ये तिर्यग्यंगवाविधानतः ।
 पञ्चविंशत्तं सङ्घायोनयः^(२) परितःस्थिताः ॥१४॥
 अग्रादिलोमगास्तास्तु शक्तीः संस्थाप्य पृजयेत् ।
 मध्ये हृत्तचयं कुर्यान् तत्र विंशतिरंगवया ॥१५॥
 निष्पाद्य तावतीर्थीनीर्मदनाद्याः समर्चयेत् ।
 हृत्तान्तराले त्वभिता यजेदङ्गानि षट् क्रमात् ॥१६॥

त्याभिः शक्तिभिश्च पञ्चपञ्चाशक्ततं शक्तय इत्यर्थः । (३)इयं - आवरण्योरितिशेषः ।
 प्रोक्तसङ्घायः शक्तयः—प्रोक्तक्रमेण आवरण्यमित्यर्थः ॥११॥

अथ पूजेत्यादिभिर्नराधिपानित्यन्तैरर्हाधिकैस्त्वयोदशभिः श्वोकैर्देव्या नित्य-
 पूजाक्रमं तत्फलानि चोपदिशति । तत्र येन पूजाक्रमेण ॥१२॥ चतुरस्त्रहयमित्या
 दिभिः क्रमादिव्यन्तैश्वसुभिः श्वोकैरतदुक्तं भवति - अन्तर्बहिर्विभागेन चतुरङ्ग-
 लान्तरालां समचतुरस्त्रां वौथीं कृत्वा तस्याः पश्चिमदिग्भागतो मध्ये द्वारं कृत्वा
 तस्य चतुरस्त्रस्य मध्ये पञ्चदलकमलं विधाय हृत्तहययुक्तायां तत्कर्णिकायां सम-
 विरेखां कर्णिकामध्यहृत्तस्त्रृष्टास्त्रवयां यथामानं योनिं कृत्वा (तस्य एकां रेखां
 चतुर्विंशतिधा विभज्य तंश्वेत्योविंशतिचिङ्गानि कृत्वा तस्यास्तिस्त्रृष्टु रेखासु
 तथा कृत्वा तेषु एकांशमानमभितस्त्रङ्गां तदन्तः प्राग् ब्रत् समविरेखां योनिं
 विधाय) तस्या योन्या एकां रेखामेकविंशतिधा विभज्य तेषु विंशतिचिङ्गानि
 रेखासु प्रत्येकं कृत्वा तेषु बाह्याभ्यन्तरचिङ्गेषु चिङ्गाचिङ्गमिति क्रमेण पञ्च-
 चत्वारिंशद्वेष्वास्त्रियगृपाः प्रतिपाश्वं विलिखेत् । एवं कृत बाह्यरेखाग्राणि
 आन्तररेखाग्राणि च तिकोणानि पञ्चत्रिंशदधिकशतसंख्याकानि भवन्ति । तदस्तु

(१) योनिन्द्रयमिति म० प० पा० ।

(२) योनिं कृत्वा चतुरङ्गाद्योनय इति म० प० पा०

(३) इयोरावरण्योरिति वं० प० पा० ।

पञ्चविंशत्तत सङ्घा इति सो० प० पा० ।

+ कृत्वा इति म० प० पा० ।

( ) एतश्चिन्हान्तर्गतोयन्यः टी० प० नालि ।

तन्मध्ये भगमालां तामावाह्नीक्षस्त्रुपिणीम्(१) ।
 संस्थापनादिभिर्युक्तामर्चयेदुपचारकैः ॥१७॥
 अर्घ्यमङ्गैश्च मूलेन संसाध्याभ्युच्य मूलतः ।
 द्वारस्य पाश्वर्योरागदे षणक्तीस्तथाऽर्चयेत्(२) ॥१८॥
 शब्दम्पर्णौ तथा रूपं रसं गम्धं च पूर्ववत् ।
 तदन्तवृत्तयोर्मध्ये षड़ङ्गानि तथाऽर्चयेत् ॥१९॥
 तदन्तर्भगमालायां मदनाद्यास्तथाऽर्चयेत् ।
 मध्ये च देवीमभितो (षडे) यजेतान्यायुधान्यपि(३) ॥२०॥
 ततो देवौं षोडशभिरुपचारैरुदीर्घितैः ।
 पूजयेदाद्यवर्णन विद्ध्यात्तद्विद्यम् ॥२१॥

स्त्रुपिणीरेखातयस्त्रुपिणीभ्युक्तं भ्रमेण वृत्तं निष्पाद्य तदन्तर्जपि तदग्रसपञ्चमांशमान-
 भ्रमेण वृत्तं निष्पाद्य तयोर्विष्कम्भषोड़गांशसहितं विष्कम्भमानं त्रिगुणीकृत्य-
 तत् समुदायमानं टशधा विभज्य तेषु एकैकांशचिङ्गानि परितस्त्रुत्तदये इश-
 दश विधाय तेषु क्रमेण बाह्यादाभ्यन्तरं तस्माहाह्नमिति गोमूर्तिकाक्रमेण तिर्य-
 ग्रुपा विंशतिरेखा विलिखित् । एवं कृतं बाह्यवृत्तस्त्रुष्टाग्राणि आन्तरवृत्तस्त्रुष्टा-
 ग्राणि च चाप्ताख्यमितो विंशतिसङ्गानि सम्भवन्ति । अन्तर्बहिर्विभागेन
 चतुरङ्गुलाक्षरालां समचतुरस्तां वीथीं तेषु सर्वेषु उक्तक्रमेण उक्ताः शक्तोः पूजयेदिति
 ॥१३॥१४॥१५॥१६॥१७॥ अभ्युच्य- स्वाक्षादीनि । मूलतः— मूलविद्यया । पूर्ववत्
 स्त्रुपिणीति ब्रह्मरसहितम् ॥१८॥ तदन्तवृत्तयोर्मध्ये— पञ्चदल पद्मस्य कर्णिकावृत्त-
 हयवोष्टाम् । तथाच वायव्यादिक्रमेण तदन्तर्योन्योर्मध्यस्यपञ्चतिंशच्छतमङ्गाविक-
 कोणमध्येषु, अग्राद्यप्रादक्षिण्येन ॥१९॥ तदन्तर्भगमालायां—वृत्त(इ)योर्मध्यस्यविंशति-
 त्रिकोणेषु मध्येऽथ देवीमभितः एतदुक्तं भवति— तदन्तर्वृत्तवीथीमध्ये देव्याः षड़-
 युधानि । तां वृत्तवीथीं तिर्यग्नेखाषट्कोणं षोड्डा विभज्य देव्या वामाधरहस्त-
 स्त्रादीनि दक्षिणाधरहस्तस्त्रान्तानि(४) अग्राद्यप्रादक्षिण्येन क्रमेणार्चयेदिति ॥२०॥
 आश्वर्णेन— मन्त्रादेनाक्षरेण सार्वमिति शेषः । मूलमन्त्राद्यक्षरं सविन्दुकं द्वादश-

(१) स्त्रुपिणीमिति म० प० पा० ।

(२) गगडे षणक्तीस्तथाऽर्चयेत् इति म० प० पा० ।

(३) आयुधानि षट इति म० प० पा० ।

(४) हस्तादीनि इति ट्री० प० पा० ।

जपिदष्टोत्तरशतमये देव्यासु नित्यशः ।
 प्राग्वदग्निमुखं कृत्वा होमं ॥ कुर्याहिशांशतः ॥ २२ ॥
 संयोज्य विन्दौ तां प्रायो(१) मूलेनाभ्यर्च्यं तां तथा ।
 स्वात्मन्युद्वासर्यदुक्तप्रकारिण महेष्वरीम् ॥ २३ ॥
 देव्यात्मा वर्णयद्विष्ववं नरनागैनराधिपान् ।
 काम्यहोममयो वच्ये नानाभौषामिदायकम्(२) ॥ २४ ॥
 त्रिमध्वं कौः पुण्डरीकैर्हीमादिप्रा वशं नर्यत् ।
 आरम्बधस्तु राजानं करवीरैसु वैश्यकम् ॥ २५ ॥
 उत्पलैर्वर्णयच्छूद्रं वनितां जपया हुतैः ।
 विल्वैर्लंघ्मीर्भवद्वौमैर्भूम्याद्यैः कमलंहुतात् ॥ २६ ॥
 कैरवैर्वर्णहनावामिर्व(र्द)रपुष्पे र्महद्यशः ।
 सौभाग्यं चम्पकैः मिङ्गै(३) रक्तासौगम्भिकं हुन्त् ॥ २७ ॥
 तगैर्वस्त्रसंसिङ्गै पुद्रागैर्भूषणामयं ।
 मधुकैः कन्यकामिङ्गै पलाशैः स्वर्गमिङ्गये ॥ २८ ॥

स्वरं सर्वामावरणशक्तीनां मन्वात्तरं कुर्यात् इत्यर्थः । बलिदयं—पूजारम्भे
 षोडशात्तरमन्वेण पूजावमानि कुरुकुम्भामसाद्याया च । सर्वत्र पूजादाववसाने च
 नाथार्चनं कुर्यादिति मम्पदायार्थः ॥ २१ ॥ दशांशतः क्रमहोमानन्तरं जप-
 दशांशमूलमन्वेण होमं कुर्यात् । एतत् सर्वामां माधारणम् ॥ २२ ॥ (४ उक्तप्रकारिण
 प्रधानदेव्या: पूजावमानि उक्तेन क्रमेण ॥ २३ ॥) देव्यात्मा प्राग्वत्रग्रामदेवीरूपाद्य-
 भावनयेत्यर्थः । अत्रापि पुरश्चरणात्र केवलं दशमाहसं विद्या जपित्वा तद्दशांशं
 तर्पणादिकं कुर्यादिति मम्पदायार्थः ॥ २४ ॥

काम्यहोममित्यादिभिः परमेष्वरोत्यन्तैर्दर्ढाद्यः पञ्चभिः शोकैः नानाविध-
 देव्यहोमैर्नानाफलावामिमुपटिशति । तत्र विमध्वकौः—त्रिमधूनि—चौद्राज्यदुध्वानि

कृत्वा इति मूऽ पु० पा० ।

(१) विन्दो तं प्राग्वन्म इति मूऽ पु० पा० ।

(२) भौषाविधायिकामद्वित नृ० पु० पा० ।

(३) उक्तक्रमेण इति वं० पम्पके पातः ।

(४) मिङ्गैद्वत्तर्मागम्भिकंहुतैर्प्रिति मूऽ पु० पा० ।

किंशुकैरंशुकावासै पाटलैः पशुसिङ्गये ।
 रक्तोत्पलैः सर्वसिङ्गां चामर्यत्यरमेश्वरि ! ॥२६॥
 अथ यन्त्राणि वच्यामि वाञ्छितार्थप्रदानि तु ।
 चन्दनागुरुकपूरकस्तौरौकुञ्जमैर्लिखेत् ॥३०॥
 सर्वाणि सर्वतो यन्त्राण्यभीष्टावाप्निकामुकः ।
 सुवर्णे रजते तामे त्वंशके भूर्जपतके ॥३१॥
 धारणं मूर्धिं बाह्योर्वा करणे कच्चां प्रकोष्ठके ।
 निधाय क्वापि पूजां वा कुर्याद्यन्ताण्यशेषतः ॥३२॥
 षट्कोणं वृत्तयोर्मध्ये कृत्वा तन्मध्यतस्था ।
 योनिं विलिख्य तन्मध्ये मायांन् साध्यममन्विताम् ॥३३॥
 विलिख्य कोणचितये (१)वङ्गि षट्केपि मंलिखेत् (२) ।
 एकैकवृत्तयोर्मध्ये शेषाणांनि समालिखित् ॥३४॥
 बहिर्मात्रकया वै(३)एव्यवृत्तान्तविन्दुयुक्तया ।
 एवं यन्त्राणि मन्त्राण्यै दर्शभिर्दर्शभिर्भवेत् ॥३५॥

श्लोददुखदधानि वा । अम्भिन् प्रकरणे मर्वाणि प्रोक्तानि ज्ञोमद्रव्याणि त्रिमध्यक्षान्वेव जुह्यादित्यर्थः । सर्वत काम्यहोमिषु पूर्वे स्वनिलक्रमं निर्वर्त्यानन्तरं वङ्गौ तत्तदिद्यायाः परिवाहुतोऽत्मेत्वा पश्चात् प्रोक्तद्वयैः प्रोक्तसंख्यं तत्तद्वयूलमन्वेण प्रोक्तफलावासये जुह्यात् । होमिषु सर्वत ज्ञोमान्ते हुतसंख्यं मूलमन्त्रं जपेदिति सर्वतसमयः ॥२५॥२६॥२७॥२८॥ रक्तोत्पलैः—रक्तकुमुदैः ॥२८॥

अथ यन्त्राणोत्यादिभिरशेषत इत्यन्ते स्त्रिभिः श्लोकैर्यन्तकथनप्रस्तावपूर्वि (४)तन्त्रसाधारणं यन्त्रलेखनद्रव्यं यन्त्राधिकरणानि यन्त्रधारणप्रकाराः श्लोपदिशति ॥३०॥ ॥३१॥३२॥

षट्कोणमित्यादिभिर्विधीयत इत्यन्ते: (स्त्रिभिः) षड्भिः श्लोकैश्चतुर्दशयन्त्रनिर्माणक्रमसुपदिशति । तत्र मायां हङ्गे खाम् । साध्यसमन्विताम्—प्रावृत्तव

(५) सत्य इति म० पा० । (१) वर्हिः इति सौ० प० पा० । (२) मालिखित् इति सौ० प० पा० ।

(३) षट्क इति म० प० पा० ।

(४) तत्र इति व० पुस्तके पात्रः ।

चरमेऽमृतषष्टौ व शेषं संपूजयेच्छिवे !
ज्या कंदावोऽम्बु हृतस्वेन माययाऽमृतपञ्चकम् ॥३६॥
तत्पञ्चकं स्वरैर्भद्रादशौतिर्मायया तथा ।
तैः षण्ठहीनैः (१) षष्ठिः स्यान्मायया च तथा भवेत् ॥३७॥
षष्टगा शतं समुद्दिष्टं वर्णोष्वमृतविग्रहम् ।
तेषां सर्वत्र तत्त्वे उस्मिन् विनियोगोविधीयते ॥३८॥

मायामध्ये एकमेकं मन्वाच्चरं च लिखिदिति सम्पदायः ३३॥३४॥ शेषार्णानि क्रमेण पञ्चविंशत्यधिकशतमंख्यानि ॥३५॥ चरमे— चतुर्दशयत्वे । अमृतषष्टगा— वच्चमायया ज्याकं दावोम्बुहृतस्वेनेति । ज्या— जकारः । कं— मकारः । दावः । ठकारः । अम्ब— वकारिः । हृत् मकारः । स्वेन— विन्दुना । मायया विसर्जनीयेन ॥३६॥ मायया तथा । विन्दुसहितेषु— स्वरभेदादशीतिमंख्यात्तत्त्वमृताच्चरणु विन्दुमपास्य सर्वत्र विसर्जनोययोजनात् तान्यवाच्चरणिं अर्णोत्त्वाच्चरणिं भवन्तीत्यर्थः । षण्ठहीनैः— ऋक्च-लृलृ इत्यहरविहीनैः । मायया च तथा भवेत् षण्ठचतुष्टयहीनैर्विसर्जनीय-योजितैरेष पषष्टाच्चरणिं स्युरित्यर्थः ॥३७॥ षष्टगाग्रतं समुद्दिष्टमित्युक्तिः षण्ठचतुष्टयोपेतत्वात् । वर्णेषु— मात्रकायाम् । अमृतविग्रहं— वर्णपञ्चकमिति-शेषः । अत चतुर्दश षण्ठान् विनाऽमृताच्चरणां सह्या विंशत्यधिकं शतमेव । तेषां षण्ठयुक्तानां षष्ठिशतमंख्यानाममृताच्चरणां चतुर्दशानां यम्बाणां विरचनाक्रमायथा— एकैकाङ्गुलान्तरालानि त्रीणि वृत्तानि स्त्रमेणान्तर्वर्हिर्विभागेन क्षत्वा तेषु अन्तस्थलतीयवृत्तमध्ये यथामानं षट्कोणं विधाय तत्पात्रे सम-विरेखां स्वाभिमुखां योनिं विलिख्य तत्पात्रे नामोपितां हृङ्गेखामालिख्य तदत्तमार्यांशे मन्वाच्चरणरमालिख्य बहिस्तिकोणेषु मन्वस्य हितीयवृत्तीय-चतुर्थाच्चरणालिख्य बहिः षट्सु कोणिषु अग्रादिप्रादक्षिण्येन पञ्चमादिदश-मान्तानि वर्णान्यानिख्य तद्विर्वृत्तवीयथां (२ एकादशाच्चरणादीनि पञ्चविंशत्यधिक-शतमंख्यानि मन्वशेषाच्चरणिं प्राग्वत् ममालिख्य तद्विर्वृत्तवीयां तथैव सविन्दु-कान्यच्चरणिं प्राग्वत् ममालिख्य तद्विर्वृत्तवीयां तथैव सविन्दुकान्यच्चरणिं आदिक्षान्तानि ममालिखित् एतत् प्रथमं यन्त्रम् । हितीयादिब्रयो-

(१) षण्ठहीनैरिति मृ० प० पा० ।

(२) एकविंशत्याच्चरणादीनि इति वं० प० पा० ।

चर्तुदशानां यन्नाणां विनियोगं शृणु प्रिये ! ।
 वद्यमाकर्षणं स्तम्भमारोग्यं विजयं श्रियम् ॥३६॥
 रक्षां गजाप्तवगोमेषमहिषाणामनुक्रमात् ।
 नरनारीनपाणां च प्रोक्तयोगेन साधयेत् ॥४०॥
 अमृतार्णैः (१) स्वमूलार्णैः ललितारहितैस्तु तैः ।
 नित्याचर्तुदशार्णैश्वाप्येकषष्टिशतेन च ॥४१॥
 षट्पञ्चाशत्समोपेतं चतुःशतमुदीगितम् ।
 तैर्यन्वरचनायोगं फलानि च शृणु प्रिये ! ॥४२॥

दशान्तेषु हादशसु यन्वे षु प्रथमयन्वलिखिताच्चरदशकोपरिस्थं दशकं हितोये
 छत्रीये तुर्यरहतोयदशकं एवं क्रमेण हादशसु समानित्य बहिः शेषाच्चरवेष्टने
 पञ्चविंशत्यधिकशतसंख्याच्चरसिद्धर्थं तत्त्वाच्चरलिखिताच्चरदशकदशमाच्चरादुपरि-
 तनमुपरितनमन्वाच्चरमारभ्य हृङ्गे खा म ध्यलिखिताच्चरपूर्वाच्चरपूर्वाच्चरावधि
 अच्चराणि समालिखेत् । चरमे चर्तुर्दशे यन्वे षट्कोणादितीयकोणादिषु
 पञ्चु पञ्चामृताच्चराणि सविन्दुकान्यालित्य बहिर्मन्वशेषाच्चरस्य वोथां विषण् ढ-
 ख्चराच्चरविक्षतानि सविन्दूनि तदमृतषष्टाच्चराणि ततस्तान्येव विसर्जनीययुक्तानि,
 ततः सविसर्जनीयान्यमृतपञ्चाच्चराणि चैवं पञ्चविंशत्यधिकशताच्चराणि समा-
 लिखेदिति ॥३८॥

चर्तुदशानामित्यादिना साधयेदित्यन्तेन शोकदयेन तेषां चर्तुदशयन्नाणां यथा-
 क्रमं चर्तुदशफलान्युपरिशति । तत्र—प्रोक्तयोगेन साधयेत्—धारणनिक्षेप-
 दिना ॥३८॥४०

अमृतार्णैरित्यादिना उदोरितमित्यन्तेनार्द्धाधिकेन शोकेन वयस्त्रिंशद्यन्व-
 निर्माणार्थं मन्वाच्चराणां संख्याविशेषान् संभूय संख्यां चोपदिशति । ततै-
 तदुक्तं भवति—षट्पञ्चिकशतसंख्यारमृतार्णैः पञ्चविंशदधिकशतसंख्यैः स्वमूल-
 विद्यार्णैः ललितां विना मृलविद्यारहितैरन्यैश्चर्तुदशनित्याविद्याच्चरैरेकषष्टि-
 सङ्ख्यातैश्च संभूय संख्या षट्पञ्चाशत्समोपेतं चतुःशतमुदीरितमिति ॥४१॥

तैरित्यादिना शोकोत्तरार्द्धेन तैर्यन्वाणि तत् फलानि च प्रस्तौति । तत्र—
 तैः—प्रोक्तसंख्यैरच्चरैः ॥४२॥

(१) चमूलार्णैः इति मृ० प० पा० ।

त्रिकोणमष्टपत्राङ्गं बहिर्वृत्तद्वयं तथा ।

(१) विधाय मध्ये मायास्थं कृत्वा नामविकोणगम् ॥४३॥

अन्तरालत्वयं तिस्थं बहिः पत्राष्टगामिव ।

चतुर्दशार्णमालिख्य हृतमध्ये तु मौटकाम् ॥४४॥

विलिखगार्चाहुतजपसेकसिङ्घानि योजर्थत् ।

त्रयस्त्रिंशत्तमं यन्तं सशक्त्यमृतपञ्चकैः ॥४५॥

ज्वरे धोरे शौतिकायां तथा चातुर्थिके गदे ।

स्फोटे मसूरिकायां च नेताभ्यां कुच्छिसंभवे ॥४६॥

त्रिकोणमित्यादिभिः पञ्चकैरित्यन्तैस्त्रिभिः श्लोकैः प्रोक्तैः षट्पञ्चाशस्त्रात्
शतवर्णेरमृतपञ्चाचरैः शत्याख्यया हृष्टे खया च त्रयस्त्रिंशत्पञ्चविरचनाक्रम-
मुपदिशति । तत्र चैतदुक्तं भवति इष्टमानेन भ्रमेण उत्तद्वयमन्तर्बहिर्विभागेन
एकाङ्गुलाम्तरालं निधाय तदस्याङ्गुलाम्तरालेन वृत्तेन कर्णिकां तद्विहस्य-
गुलाम्तरालेन वृत्तेन कर्णिकां तद्विहस्याङ्गुल्यन्तवीथामष्टपत्राणि च कृत्वा कर्णिका-
मध्ये समविरेवां कर्णिकावृत्तस्त्रिष्टास्त्रवयां योनिं कृत्वा तम्याये प्राग्वदामो-
पेतां हृष्टे खामालिख्य तदस्येषु त्रिप्रोक्तमहोरब्धवत्तरेषु आदितः त्रयं कर्णिका-
वृत्तयोन्यस्त्राम्तरालत्वये त्रयं बहिरष्टसु परेषु अग्रादिप्रादन्तिरेनाष्टाङ्गराणि
चैवं चतुर्दशाच्चराख्यालिख्य बाह्यवृत्तवीथामकारादित्तकारान्तां माटकां तथैवाभि-
लिखेत् एतं व्यक्त्वादितः चतुर्दशभिरक्षरैः चतुर्दशभिरक्षरैः प्रथमं यन्तम् एवं प्रोक्तचतुर्दश-
भिरक्षरैः क्रमेणान्यानि च त्रिंशद्यन्वाणि चरमयन्वम् । त्रयस्त्रिंशत्पञ्चविनियुक्ता-
वशिष्टाच्चराष्टकेनामृतपञ्चाचरेण हृष्टे खया च एवं चतुर्दशभिरक्षरैः कुर्यात्,
एवं त्रयस्त्रिंशत्पञ्चविनियुक्ताणि कृत्वा पूजा होमजपाभिषेकैर्विनियुक्तादिति । अत्रा-
र्चाजपादिकं माटकया तत्तज्जिगिताक्षरैश्च, एवं सर्वत्राच्चरयन्तेषु विधा-
नम् ॥४६॥

ज्वरंत्यादिभिरीश्वरोत्यन्तैश्चतुर्दशभिः श्लोकैस्त्रयस्त्रिंशत्पञ्चवाणां क्रमेण
त्रयस्त्रिंशत्पञ्चवाण्युपदिशति । तत्र चातुर्थिके—चतुर्थदिवसेषु पौड़ाकरणान्ति

यद्यराजसगम्बर्वपिशाचोरगपीड़ने ।
 बालगहातैं दौर्भाग्ये वन्ध्यात्वे वैरिपीड़ने ॥४७॥
 वादे चोन्मादने(१) राजक्रोधि चोरभये तथा ।
 डाकिन्यादिगणैः षड् भिराक्रान्त्यां ब्रह्मराज्ञसैः ॥४८॥
 प्रमेहकामलाक्ष्मिदोषजेषु त्रिषु क्रमात् ।
 योजयेदुक्तविधिना त्रयस्त्रिंशदितीश्वरि ! ॥४९॥
 कामेश्वर्यादिनित्यानां साधारणसमर्चनम् ।
 शृणु देवि ! प्रवच्य मि सर्वाङ्गाङ्गित्ययोगतः (२) ॥५०॥
 तासां पञ्चदशानान्तु मन्त्रवर्णाः समीरिताः ।
 शतहयं षण्णवतिं तैश्वक्रं तव पूजनम् ॥५१॥
 प्राक् प्रत्यगदक्षिणोदकच रेखाविंशतिमालिखित् ।
 तेन कोष्ठानि जायन्ते चतुरस्ताणि पार्वति ! ॥५२॥

कागदे ॥ ४६॥४७ ॥ षड् भिराक्रान्त्यामिति षड् विधानि फलान्तर्यन्ते ॥ ४८ ॥
 दोषजेषु त्रिषु—वातपित्तश्लेषजेषु रोगवर्गेषु त्रिविधेषु । उक्तविधिना—अर्चाज-
 पादिना ॥४८॥

कामेश्वर्यादीत्यादिना श्वोकेन लक्षिताया अङ्गभूतानामन्त्यासां (पञ्चदशानां
 नित्यानामन्त्योन्यांगित्वेन तासां) पञ्चदशप्रकारं साधारणसमर्चनं प्रस्तौति । तव—
 कामेश्वर्यादिनित्यानां—पञ्चदशानामिति शेषः ॥५०॥

तासामित्यादिना श्वोकेन लक्षितादीनां पञ्चदशानां तासां सञ्चूय मन्त्राक्षर-
 सङ्घासुपदिश्य तैरक्षरैस्तासां साधारणं काम्यपूजाचक्रं च प्रस्तौति । तव—तैः—
 श्रोत्रसङ्कैररक्षरैः ॥५१॥

प्राक् प्रत्यगित्यादिभिः पूजयेदित्यन्तैर्विंशत्या श्वोकैः परिपूर्णपूजाचक्रनिर्माणं
 पूजाक्रमं पूजोपकरणविशेषादिकं चोपदिशति । तव प्राक् प्रत्यक् इत्यादिभिः
 क्रमेण वे इत्यन्तैरकादशभिः श्वोकैस्तच्छक्रनिर्माणं तत्र पञ्चदशनित्यानां पूजाक्रमं

(१) नाटके इति म० पा० ।

(२) मर्वाङ्गानि प्रयोगत इति म० प० पा० ।

शतवयं लेकषष्या तेष्वीशादिप्रदक्षिणम् (१)।
 प्रदेशगत्या(२) विलिखेद्यावत्सङ्गं यथान्तरम् ॥५३॥
 पञ्चषष्टिस्तेषु दिक्षु प्रागादिषु* चतुष्टयम् ।
 (३) अवशिष्टं भवेत्तेषु दिक्स्ये ष्वेकोक्ततेषु च+॥५४॥
 (४) मायां चतुष्टयान्तस्यमालिखेद्वाच्छितं क्रमात् ।
 एकोनपञ्चाशत्कोष्ठे ष्वेकोभूते(न)षु तत्र वै ॥५५॥
 पद्मं चतुर्दशदलं बहिर्वृत्तद्वयं तथा ।
 लिखित्वा कर्णिकामध्ये योनिं मायोदरां लिखेत् ॥५६॥
 दलेष्वपि तथा शक्तिं चतुर्दशसु संलिखेत् ।
 भगमालां मध्यशक्तगामावाह्नाभ्यर्चयेद्वहिः ॥५७॥
 पश्चिमादि तु वायुन्तमन्या आवाह्न्य पूजयेत् ।
 यथाक्रममिदं चक्रमासां साधारणं भवेत् ॥५८॥
 मध्ये मध्ये (तथा) तु या पूज्या शिषास्तत्र दलाश्रिताः ।
 यथाक्रमेण चित्रान्ताः पूजयेदुक्तविग्रहाः ॥५९॥

चोपदिशति— तत्र यथान्तरा — पञ्चषष्टिरवशिष्टानि कोष्ठानि भवेयुत्थेत्यर्थः॥५२॥
 ॥५२॥ तेषु— पञ्चषष्टिषु । प्रागादिष्विति । यथा प्रागादिदिक्षु चतुष्टयं चतुष्टयं मध्य-
 तोऽवशिष्टं स्यात् । तेषु— चतुर्क्षचतुष्टयेषु एकोक्ततेषु, मध्यरेखावयमार्जनेति
 शेषः ॥५४॥ एकोनपञ्चाशत्कोष्ठे—एकोभूतेषु तत्र वै ॥५५॥ पद्मं चतुर्दश-
 दलं— समचतुरस्तत्ररूपेण मध्यसः एकोक्तदिग्मातचतुरस्तत्रचतुर्क्षकाम्बस्त्रावयवि
 एकोनपञ्चाशत्कोष्ठानि एकोक्तत्य तत्र प्रोक्तरूपं पद्मं कुर्यादित्यर्थः ॥५६॥
 मध्यशक्तयां— मध्यशक्तिस इत्तेषु च ॥५७॥ अन्याः— चतुर्दशनित्याः । आयां-

(१) ज्ञानम् इति मू० प० पा० ।

† तु इति मू० प० पा० ।

(२) प्रवेशगत्येति मू० प० पा० ।

(४) माया चतु इति मू० प० पा० ।

* प्राणादिषु इति सी० प० पा० ।

(३) अष्टविंश्टि इति मू० प० पा० ।

चतुरस्त्रद्वयं बाह्ये कृत्वा द्वाराणि दिक्षु च ।
 द्वाराणां पार्श्वयोः कोणे षष्ठ्येद्द्वादश क्रमात् ॥६०॥
 ब्राह्मी माहेश्वरीं द्वारे पश्चिमं सव्यदक्षिणे ।
 कोमारीं वैष्णवीं सौम्ये वाराह्यैन्द्रौ च पूर्वगे ॥६१॥
 चामुखासु महालक्ष्मी यम्ये वायुादिकोणाः ।
 देशकालौ तथाकारशब्दौ प्रोक्तक्रमेण वै ॥६२॥
 पूजयेत्प्रोक्तरूपैस्तु (श)प्रोक्तरूपाश्च ताः क्रमात् ।
 उपचारैरासवैश्च मांसैर्मत्यैः सुसंस्कृतैः ॥६३॥

चतुर्दशनित्यानाम् ॥५८॥५९॥६०॥ पूर्वगे—हारं इति शेषः ॥६१॥६२॥ एव-
 भेतैरेकादशभिः ज्ञोकैरेतदुक्तं भवति—पञ्च(विं)विंशत्यांगुलान्तरालं समचतुरस्रं
 कृत्वा तथाद्वयङ्गुलादस्तः समचतुरस्रं विलिख्य तद्वयङ्गुलवौथां चतुर्दिक्षु
 द्वाराणीति । अङ्गुलमार्नन (समचतुरस्रं चत्वारि सूताणि) कृत्वा तत्र
 मध्ये दक्षिणोत्तराणि प्राक्पश्चिमान्तानि चैकैकाङ्गुलान्तरालानि अत्राष्टा-
 दशादशसूत्राणास्त्राल्य सर्वमध्ये एकोनपञ्चाशत्कोष्ठान्येकीकृत्य तत्र हत्तहयं
 चतुरस्रसूत्रस्यृष्टास्यृष्टिक्या भ्रमेण निष्पाद्य तत्राध्ये सकर्णिकं चतुर्दशदस्तपद्मं
 विधाय तत्कर्णिकामध्ये हत्तत्रास्यृष्टां समतिरेखां योनि कृत्वा तत्राध्ये हङ्गेखा-
 मालिख्य तद्विः पश्चिमादिवायुन्तं (बाह्यान्तं) वामावर्तेन चतुर्दशसु द्वेषु प्रतिदलं
 हङ्गेखां समालिख्य तत्पद्मचतुरस्राद्विः प्रागादिचतुर्दिक्षु मध्यतत्त्वारि-
 कोष्ठान्यन्तर्बहिर्विभागेनैकीकृत्य तत्र हङ्गेखां प्राग्वद्वाच्छितार्थगर्भां समालिख्य
 विः सर्वबाह्यपङ्क्तिश्चित्तादिकोष्ठमारभ्य प्रादक्षिण्यक्रमेण प्रवेशगत्या अनुक-
 क्रमं षष्ठ्यवत्यधिकशतदयसङ्ख्येषु कोष्ठेषु तत्सङ्ख्यानि पञ्चदशनित्याविद्याहराणि
 कामेष्वर्यादिचित्तान्तं क्रमेण समालिख्य चतुर्षु सर्वबाह्यचतुरस्रहारेषु पश्चिमादि-
 दक्षिणान्तं प्रादक्षिण्येन बाह्याद्याष्टशक्तीः सव्यदक्षिणशाखयोर्द्विविभेण
 (वायु)बाह्यादिषु निर्कर्त्यत्येषु कोणेषु देशकालाकाशशब्दं शक्तीः समभ्यर्थं तदस्तः
 प्रागुत्तेषु कोष्ठेषु ईशकोष्ठादिप्रवेशगत्या प्रादक्षिण्येन पञ्चदशनित्याविद्या-
 ज्ञराणि तेस्तेरक्षरेभ्यर्थं पश्चिमादिषु चतुर्षु वाच्छितगर्भहङ्गेखासु
 भगमालामभ्यर्थं सर्वमध्ये च तामेव तदिद्ययाऽभ्यर्थं पश्चिमादिवायुन्तं (बाह्यान्तं)

अपूर्पैः पायसैदुर्गम्भैः सुशृतैः सितसंयुतैः ।
 कदलीपनसाद्यैश्च फलैर्मधुभिरेव च ॥६४॥
 नैवद्यैः प्रीणयेहे वौं नृत्यगीतादिभिस्तथा ।
 एकरात्रं विरात्रं वा पञ्चरात्रं तु सप्त वा ॥६५॥
 नवग्रात्रं तथा पञ्चं मासं पूर्णादिकं तु वा ।
 वर्षं वा फालगुणान्तं वा स्यात्प्रमस्तार्तिनाशनम् ॥६६॥
 ग्रहाणां प्रातिकूल्येषु दीर्घरागेषु वैकृते ।
 देवतानामथोत्पातं लिविधे त्वभिचारके ॥६७॥
 दारिद्र्यविजयप्राप्तां दुर्भिक्षे शत्रु पौड़ने ।
 कृच्छ्रेष्ठन्येषु धोरिषु पूजैषा सर्वकामदा ॥६८॥
 पौठे वा सुसमे कृत्वा वेदिकामण्डने तु वा(१) ।
 कृत्वैतत्प्रोक्तरूपं च प्रोक्तद्रव्यै(२)स्तथाऽर्चयेत् ॥६९॥

तत्त्वद्वाह्नद्वलेषु नित्यक्लिन्नादिकामिष्यर्थस्ताश्चतुर्दशनित्याः समर्चयेत् एवमन्यासु
 चतुर्दशनित्यास्वपि मध्यस्याया अनन्तरनित्यादि तत्पूर्वनित्यान्तं तथाऽर्चयेत्
 इति ॥ ६२ ॥

पूजयेदित्यादिभिः पूजयेदित्यस्तैर्नवभिः शोकैः निवेदद्रव्यविशेषांस्तत्र पूजा-
 कालावधिं पूजायधिनसमयादिकं चापदिशति । तत्र प्रोक्तरूपैः—रक्तगम्भे-
 त्यादिना । साधक इति शेषः । प्रोक्तरूपाः—तत्र मध्यनित्यासमानविश्राभरणायुधाः
 वाह्नदलस्याश्चतुर्दशनित्याः अत्र प्रोक्तनिवेदद्रव्यविशेषाः । अस्मिन् पञ्चदशानां
 अङ्गाङ्गिभावकाभ्यर्चनक्रमप्रोक्तेषु पञ्चदशसु चक्रेषु निवेदनोयाः । सर्वत्र सर्वासां
 शोडशनित्यादीना नैमित्तिककाम्ययोरेव एतैर्द्रव्यविशेषैः पूजादिकं कुर्यादित्युच्च-
 रत्र ख्यमेव वस्तुति ॥६३॥ मधुभिः—चादैः ॥६४॥६५॥६६॥ दीर्घरोगेषु—
 वाताद्यष्टमहोरोगेषु । कृते—देवतानाम् । देवताप्रातिकूल्यत्वात् समीक्ष क्रिय-

(१) वेदिकां मरुते तर्थति मूः पूः पा०

(२) प्रोक्तं द्रव्यार्पित सो० पू० पा० ।

नमेन्त्रम्यकाशोकपुन्नागबकुलाम्बुजैः
 मस्तिकामालतौजातौशतपत्रोत्पलादिभिः ॥७०॥
 सुगम्बिभिस्तथाऽन्यैश्च पूजयेत्पूर्णमानसः ।
 एतद्विद्याभक्तिरूपास्तियुतानन्यांश्च पूजयेत् ॥७१॥
 वंषते सष्वरे तु वा चेतत्ताकं वर्णपि(त)परस ।
 यजाधाहीना पूविब्रुतु(वा) चावल्पस्यनं (सका) शकं ॥
 ज्ञे मिणुथप्राया श्रुकं न(म) स कम्पल्पगावर्सं(ण)ध्वी
 ध्वायाढ़ी (ध्वीष्टीम्याली) मायैतगै ।
 तित्रिविधं वं (त्वे) तस्मृत(वित्यो)
 वितवलौं माषुध्वीगौचते ॥ ७४ ॥
 जंद्विपिष्टे ष्टस्त्रीचसेद्यं द्यन्दोडं (स्वादोल-
 कामाटु) षामत्वगौण्डुतनाथशृप्री
 (स्तोकेल) मतत्वाद्वित्तमुदयपेत् द्यान्निमाद्विलोविसम्मिक
 चपेटेतकामध्वजः सुनोतरकीमधास्तु ।
 (मौथात्वयो) त्यायो भूसंरवासाद्वोभूरेयसम्यकस्मिन् ।

माणेष्वग्नि सर्वत्र वैर्पर्यो उत्थाते - त्रिविधे दिव्यास्तरिक्षभौमत्वेन प्रोक्षे ॥६७॥
 दुर्भिक्षे - अन्नङ्गामे । कृच्छ्रेषु - देशप्राप्तमार्यादिषु । पूजैषा पञ्चदशविधा ॥६८॥
 प्रोक्षारुपं - पञ्चदशनित्यासाधारणार्चनचक्रम् । सर्वत्र प्रोक्षेषु अहप्रातिकृत्यादिषु
 प्रोक्षदशविशेषैः तत्तत्रित्यपूजाचक्रेषु (न) पूजयेदिति सम्प्रदायाः । अन्यांश -
 स्वसम्यदायवहिर्भूता नपि ॥७०॥७१॥

अतःपरं नवत्यन्तं श्लोकरूपेण व्याख्यायते ।
 चतुःषष्ठितमोपेतास्त्रिःसमत्यादयोऽष्टमे ॥
 नवत्यन्तानैकविंश्चाः श्लोका व्याकुलिताच्चराः ॥
 देवोत्तम्बार्थगामी यस्तत्पादाम्बुजशेष्वरः ।

वेतेसतमागमातंरसिमद्गुर्जनिन ।
 पूर्यषोन्मे धज(श)सन्तः गुयो
 (लीगलालपै:)गशालुगौगात् धु ।
 (गानधूमाचंसंशय)मावयोमस एष्टीण्डध्वी प्रियैशृनायेद्विगो ।
 ध्रतोर्धंगु अनैःत्तलं पशयेषुश्रस्मिन् योते ।
 न तत्प्रिदिपेत् रजः (यं)षिकुरसातेकतम् ।
 न वामे धृदितः स्थाये वां तने पनिश्वात् लोतं ॥
 दयक्षेलि(जा)उधुपैकं लिमतं इगानि स्फूर्ज ।
 बचे जंलवृधुविते विमधंद्यद्विज्ञेणगडं ।
 (रोसाणुवि) निप्रार्माशृतंयदानालखात्मयरंवाषाद्वी ।
 जूङ्घथमृवा(पथा)ज्वलालं पिष्मफेखास्यासिधू ।
 चिकभमतं धीशेतपिम(वश्चिर)चश्चन(शै)सलेसि ।
 (से)शेष्वाच प्राकया(न)त् दिसलिहतं व मिहं स्वापुलि ।
 जातं दुगाभं यरं नोशुल्कमस्यनाकीर्चं ।
 रक्तु लिवातः स्याताताललथहिंधडाततम् ।
 लटकां सप्तह्योसाभंवसरनिस्थरलां ।
 लितक्षेफना तेशनालियुर्तेशिसथंगल ।

साधको वाचयेत् श्वोकानष्टमे व्याकुलकमान् ॥

एव वाचनाश्वोकः त्रिसप्तव्यादयः श्वोका नवत्यसा दशाष्ट च ।

सुबोधार्था अपि स्वल्पं व्याक्रियमे ततस्ततः ।

व्याख्यानमपि तेषां तु श्वोकैर्व्याकुलिताक्षरैः ।

षड् भिर्द्विलिख्यते तैसु वाचयेत् प्रोक्तरूपतः ।

यं सनिस्तर्मादावतैः रःपमेवो खतीरवर्थमिकाम्यर्चमैमित्तिकाः कं रमान्-
 खादिका क्रतः ॥१॥ खगुयोतसु कीलधारणंसुतुगग(गुरु)योचना । छाशनः
 लिलितसत्तनः वनः मापुलो पुस ॥२॥

द्र्वक्षापूफ आयेन् नितासयनिरप्यतसए ।
 तवैद्यचावदतं शतं वपि टाते रेणुस ।
 दिवेभि श्रायेत् वाविर्धादर्थं निरधोत्वातवै ।
 स्यकृतदेयं इतद्यात् इसियदानिरताध ।
 हाकोयसास्यचेत्मास्त्वधिपिसङ्गोचित् चेळक्सि ।
 दापिनतन्नवेवेदित्तनिपितताकुर्नवी ।
 चवस्यायः स्तनोवलन्धमयाद्यः रोचैत्तस्म ।
 कति नवं भवति तधुकी चपान्यत् गुसिवष्टा ।
 नारुदेया समावसन्नावपि स्वगादन्तड्यः ।
 कौजपा च सणद्याचपांनवितत्त्वधयोधा ।
 रेसाकसान्तं च मीम्यरिमेसकाकां सदाह्व ।
 प्रोस्यर्बशिवेत् त्वयोतोभसो न्मया(१)॥६०॥
 अथान्यं शृणु देवेशि ! चक्रमद्दुतदर्शनम् ।
 योन्यर्णवास्यं वनितागवपर्वतवज्रकम् ॥६१॥

यं लमंहातो गुसयजः धाकौर्तिर्यं तु तत् ।
 नसलेसि शेषाव प्राक् तर्च चोगः दि(शप्रं सतयो ॥३॥
 शस्य तडुर्यां लतु तं येत् वियोकुञ्जं र निर्मलम् ।
 दिशहीलिका शम्भतं षट्दैतुरिगुमुचम् ॥४॥
 योपूर्फपूलं रगतः यो इक्षिरितो गर्व्युच्या ।
 लारैवर्हे हावतः दाससिहिर्यावसः ॥५॥
 तुख्वातस्त्वास्त्वदारप्राक् चर्दकस्यास्य देशगौ ।
 स्याज एषो वयत् वा क्षत् क्षेकान्यमया सद ॥६॥
 अथान्यदित्यादिभिरस्य सा इत्यन्तैर्देशभिः श्वोकैः योन्यर्णवास्यममगुरु

(१) एतावत्पर्यन्तं श्वोका मूलपुस्तके सो० पुस्तके चाऽन्यथावत्तर्ने एषामर्थोनावदुध्ने कुवया श्वोकपूर्तिसादपि न श्रायते चादर्शपूर्षके याहशास्यचराणि लिखितानि ताहशास्येषाऽपि मुद्रितानि इति अथेषम् ।

षड् विंशाङ्कुलमानेन कत्वा योनि(१)समे तले ।
 तत्र द्वाङ्कुलमानेषु सूचारण्येकादशार्पयेत् ॥६२॥
 तेनाव योन्योजायने चिकोगःनि शतात्परम् ।
 चत्वारिंशत्त्वं चत्वारि तेषु मन्त्राक्षराणि तु ॥६३॥
 प्रादक्षिण्यप्रवेशे(न) तु विलिखेत् निरन्तरम् ।
 मध्येऽवशिष्टनवक्षे नववर्गसमन्विते ॥६४॥
 नाथाङ्गव लिखेत् पश्चात्साध्यास्त्राकर्मसंयुतम् ।
 सर्वत्र विलिखेद्भूयो(२) भूयोस्त्वावर्तनेन तु ॥६५॥
 अर्हरात्रे तु तां साधगां स्मरन्मदनवङ्गिना ।
 दश्मानां दृतस्वांतां मस्तकस्थापिताङ्गलिम् ॥६६॥
 विकीर्णकेशीमालोललोचनामरुणामरुणाम् ।
 वायुप्रेष्ठत्पताकास्त्रपटोपमकलेवराम् ॥६७॥
 विवेकविधुरां मत्तां मानलज्जाभयातिगाम् ।
 (३)चिन्तयेद्वार्चयेच्चकमध्ये देवौ दिगम्बराम् ॥६८॥
 जपादाङ्गिमबन्धुककिंशुकाद्यैः समर्चयेत् ।
 अन्यैः सुगम्भिशे(षत)फालि कुसुमाद्यैः सुगम्भिभिः ॥६९॥
 चिसप्ररात्रादायाति प्रोक्तरूपा मदाकुला ॥५५॥
 वा च स्त्रीरपातन्तु छायेवाऽनपगाऽस्य सा ॥१००॥

वनितासङ्कुलनं यन्म तद्यानं तत्पूजाजपक्रमं तत्फलस्त्रूपं चोपदिशति । तत्र
 मन्त्राक्षराणि भगमालिनीविद्यायाः पञ्चतिंशदधिकशताक्षराणि ॥६१॥६२॥६३॥
 नववर्गसमन्वितम् । अकारादेनि षोडश स्त्राक्षराणि हिधा विभज्यान्तानि
 कादिक्षामतानि अक्षराणि पञ्चशो विभजेत् । एवं क्षते लक्ष्मटमपयसा इत्या-

(१) योनि म इति सो० पु० पा० ।

(२) भूय आवर्तते इति मू० पु० पा० ।

(३) विचिन्त्यमर्चयेदिति मू० पु० पा० ।

कृपतत्त्वमयी व्याप्तिरिति सम्यक् समीरिता ।
 अस्या निष्कालनाचित्ते तत्तत्त्वं स्वात्मसात् कृतम् ॥१०१ ॥
 इति श्रोषोडशनित्यातन्वेषु श्रीकादिमतेऽष्टमं पठलम् ॥६॥

दयो नववर्गा नवनाथात्मकाः ॥८४॥८५॥८६॥ कलेवरं शरोरम् ॥८७॥८८॥८९॥
 प्रोक्तरूपा—मटनवङ्गिना दग्धमानभित्यादिना । अनपगा—अनन्यगा । अत एभि:
 दग्भिः ज्ञोक्ते रेतदुक्तं भवति, हत्तास्तः पङ्क्विं ग्राङ्गुलमानरेखात्वयां योनिं स्वाभि:
 मुखों तस्याः कल्वा तस्या एकां रेखां हादग्धां विभज्य तेषु चिङ्गात्वेकादश कल्वा एव-
 मन्यमित्यपि रेखाहये चिङ्गानि कल्वा चिङ्गात् चिङ्गमिति क्रमेण एकादश स्वात्मा-
 स्फालयेत् । एवं कले चतुष्कलारिंशदधिकं शतं त्रास्ताणि सञ्चवन्ति । तेषु
 स्वामोऽर्हदिप्रादचित्यप्रवेशगत्या भगमालिनीविद्यायाः पञ्चत्रिंशदधिकशतात्त-
 राणि समालित्य मध्ये ऽवशिष्टनवकं प्रोक्तनववर्गोपेतनाथनवकस्य प्रस्तेकां नवात्त-
 राणि समालित्य सर्वत्र चतुष्कलारिंशदधिकशततिकोणे च्यपि साध्यसाधकर्मात्म्याः
 प्रोक्तक्रमेण प्रावत् समालित्य तत्त्वे देवीमावाह्य प्रोक्तक्रमेण देवौ ध्यात्वा
 अभ्यर्थं प्रोक्तकालात् प्रोक्तफलमवाप्नुयादिति ॥१००॥

इति श्रोषोडशनित्यातन्वेषु श्रीकादिमतात्प्रस्थं परिपूर्णस्य तत्त्वस्य प्रपञ्च-
 सारसंहराजप्रकाशभिधानेन श्रीसुभगानन्दनाथेन विरचितायां
 मनोरमात्म्यायां व्याख्यायां भगमालिनीनित्याविद्याविधान-
 प्रकाशनपरं अष्टमं पठलं परिपूर्णं
 परामृष्टम् ॥ ८ ॥

यन्यसङ्गा ।

त्रिष्टुपिष्ठरस्मि यन्वात्प्रस्थं व्याख्यानवर्तिनः ।
 अन्याः शतात्प्रः सार्वज्ञोतिरिति वोचितम् ॥

अथ नवमं पटलम् ।

अथ षोडशनित्यामु चतुर्थीं शृणु पार्वति !
 नित्यक्लिन्नाविधानानां तन्मन्त्रं प्रागुदौरितम्(१) ॥१॥
 तदङ्गानि च तद्वानं तच्छक्तीस्ताभिर्चनाम्(२) ।
 होमतर्पणभेदांश्च यन्त्राणि फलभेदतः ॥२॥
 निर्दिष्टं क्रमतो वच्ये समस्तं परमेष्वरि !
 आयेन मन्त्रवर्णेन हृदयं समुदौगितम् ॥३॥
 ततो द्वाभ्यां पुनर्द्वाभ्यां द्वाभ्यां द्वाभ्यां इयेन च ।
 कुर्याच्छेषाणि चाङ्गानि करयोश्च न्यसेत् क्रमात् ॥४॥
 तन्वे षड्डमन्त्रोक्तं(३) तत्र तत्र करहये ।
 न्यसेद्द्वुष्टमूलादि कनिष्ठायान्तमूर्ध्वं गम(४) ॥५॥
 शेषं तलहये (५)न्यस्त्वा हृष्टस्तोवेण सार्वयोः ।
 त्वचि ध्वजे च पायौ च पादयोर्वर्णकं(६) न्यसेत् ॥६॥

अथ नवमं पटलम् ।

पूर्वस्मिन्नास्त्रमे पटले दृतीयाया भगमालिनीनित्याविद्याया विधानमुपदिश्यानन्तरं
 चतुर्था नित्यक्लिन्नानित्याविद्याया विधानमुपदिशति । अथ षोडशेत्यादि-
 विग्रहादित इत्यन्तेन श्लोकशतरूपेण नवमपटले । तत्र अथ षोडशेत्यादिना
 परमेष्वरीत्यन्तेनाध्यर्हेन श्लोकहयेन पटलार्थानुद्दिशति । तत्र तन्मन्त्रं प्रागुदौ-
 रितं—दृतीयपटल इति शेषः । ताभिः- परिवारशक्तिभिः सार्वमितिशेषः ।
 निर्दिष्टं—अर्थजातमिति शेषः ॥२॥

आयेनेत्यादिभिर्न्यसेदित्यन्तर्दायैस्त्रिभिः श्लोकैः षड्डन्यासक्रममुपदिशति ।
 तत्र द्वाभ्यां—विद्यान्तराभ्याम् । शेषाणि—पञ्च क्रमात् ॥३॥४॥ तत्र षड्डमित्यादिना

(१) नित्यक्लिन्नाभिधानं त तन्मन्त्रोऽपार्वतीरिता इति मूँ प० पा० ।	(४) कनिष्ठान्तमूर्ध्वं गमिति मूँ प० पा० ।
(२) तच्छक्तीस्ताभिर्चनाम् इति मूँ प० पा० ।	(५) न्यस्त्वा हृष्टस्तोवेनमूर्ध्वं गमिति मूँ प० पा० ।
(३) षड्डमन्त्रोक्तमिति मूँ प० पा० ।	(६) पादयोर्वर्णकान्यसेत् इति मूँ प० पा० ।

अरुणामा(१) रुणाकल्पामरुणांशुकधारिणीम् ।
 अरुणासृग्विलेपां तां चारुस्मेरमुखाम्बुजाम् ॥७॥
 नेतवयोङ्गसदक्षां भाले घर्मम्बुमौत्किकैः ।
 विराजमानां मन्दारलसदर्ढं न्दुशेखराम् ॥८॥
 चतुर्भिर्बाहुभिः पाशमङ्गुशं पानपातकम् ।
 अभयं विभर्तौ पद्ममध्यासीनां मदालसाम् ॥९॥
 ध्यात्वैवं पूजयेद्द्वित्य क्लिन्नानित्यां(२) स्वशक्तिभिः ।
 क्षोभिणीमोहिनीलीलाविकोणाश्रिषु शक्तयः ॥१०॥
 नित्या निरञ्जना क्लिन्ना क्लेदिनौ मदनातुरा ।
 मदद्रवा द्राविणी च(३) विधानाचाष्टपत्रगा ॥११॥
 मदाविला मङ्गला च मन्मथार्ता मनस्त्विनी ।
 मोहाऽऽमोदा मानमयौ मायामन्दामनोवतीः(४) ॥१२॥
 चतुरस्तगताः पूज्या मदारुणचलेक्षणाः(५) ।
 मध्यनित्या समाकारवर्णवाहायुधान्विताः(६) ॥१३॥

न्यस्त्वा इत्यन्तपादाधिकश्चोकोक्तार्थः प्रागेवास्माभिरभिहितः । त्वचि--सर्वाङ्गे ।
 व्यजे—मेहने । पायी—गुदे । पादयोरिकमन्तरमिति शेषः ॥५॥६॥
 अरुणामित्यादिभिर्मदालसां इत्यन्तैस्त्विभिः देव्या नित्यसपर्याध्यानं श्वोकैः
 (षड्ङ्गन्यासक्रमम्) पदिशति । तत्र चतुर्भिर्बाहुभिः—वामोङ्गादिवामदक्षिणा-
 क्रमेण ॥७॥८॥९॥

ध्यात्वैवमित्यादिभिरन्विता इत्यन्तैश्चतुर्भिः श्वोकैस्तदावरणशक्तोरुपदिशति ।
 तत्र मोहेत्येकाशक्तिः आमोदा इति च ॥१०॥११॥१२॥१३॥

(१) मरुणाकल्पाभिति मू० प० पा० ।

(४) मयामन्दस्त्रिता च इति मू० प० पा० ।

(२) नित्यक्लिन्नां इति सो० प० पा० ।

(५) विलंबणा इति सो० प० पा० ।

(३) द्रविणीचार्ष ति मू० प० पा० ।

(६) वर्णवाहायुधान्विति मू० प० पा० ।

चतुरस्रद्यं कृत्वा प्राक्प्रत्यगद्वारसंयुतम् ।
 तन्मध्येऽष्टदलं(१)पद्मं तन्मध्ये त्यसकं तथा ॥१४॥
 अर्थं पड़द्वामूलाभ्यां कृत्वा तां प्राड्मुखोऽर्चयेत् ।
 चतुरसे पश्चिमादिनिर्व्वल्यनं यजेच्च ताम् ॥१५॥
 हारपार्श्वेषु कोणेषु दिक्षु ता दश पूजयेत् ।
 तदन्तराऽष्टपवेषु पश्चिमादिप्रदक्षिणाम् ॥१६॥
 अर्चयेदष्टशक्तीस्तास्तदन्तर्योनिकोणगाः ।
 अग्रात् प्रदक्षिणां तिसः शक्तीश्चोक्तविधानतः ॥१७॥
 कर्णिकायोनिमध्यस्थिरेषे वायूशवक्षिषु ।
 निर्वल्यां पुरतोदिक्षु यजेदङ्गानि षट् क्रमात् ॥१८॥
 ततो देवौं तु तां नियक्तिनानिलामुदीरयेत् ।
 उपचारैरर्चयेच्च बलिं दद्याच्च पूर्ववत् ॥१९॥
 तदग्रतो जपेद्विद्यां सहस्रं यदि वा शतम् ।
 ततोऽभार्च्य शिवां होमं कुर्यादुक्रमेण तु ॥२०॥

चतुरस्रद्यमित्यादिना श्वोक्तन देव्या नियमपर्याचक्कमुपदिशति । तत्र
 चक्कनिर्माणं सुकरं कृत्वा इति देव्या नियमपर्याचक्कमुपदिशति । ॥१४॥

अर्थमित्यादिभिरेदित्यन्तेरष्टभिः श्वोकैदेव्या नियमपर्याचक्कमुपदिशति ।
 तत्र प्राड्मुख इति सर्वत्र माधारणम् ॥१५॥ हारपार्श्वेष्विति, एतदुक्तंस्यात्
 मदाविलाद्याः दशशक्तोः चतुरसे पश्चिमद्वारदक्षिणादिग्रामतक्तामारथ्य वायु-
 सामेशानदिक्षु पूर्वद्वारस्य उत्तरदक्षिणापार्श्वयोर्वक्षियसनिर्व्वलितिदिक्षु च पूजयेदिति ।
 पश्चिमादिप्रदक्षिणां—देव्या अग्रमारभ्य प्रादक्षिणेन । एनदत्र सर्वपरिवारशक्तिसाधा-
 रणम् ॥१६॥ ताः—नियाद्यास्तिस्तः चोभिष्याद्याः । उक्तविधानतः—एवमुक्तकमे-
 णेत्यर्थः ॥१७॥ वायूशेत्यादिष्वदङ्गावरणार्चनक्रमः सर्वत्रार्घ्यदिष्वदङ्गार्चनविधाने साधा-
 रणः । पुरतो—देवतायाः ॥१८॥ उपचारैः—षोडशभिरितिशेषः । पूर्ववत्—षोडशा-

(१) ममध्ये षड्दलं इति मूः

आज्यसित्तांधसाऽऽज्येन पुष्टं वा सौरभान्वितैः ।
 जुहुयात् प्राग्वदुदितसङ्गं प्राग्वत्ममाय तत् ॥२१॥
 अभ्यर्च्य देवीमय तां स्वात्मन्युदास्य पूर्ववत् ।
 न्यासं कृत्वा स्तोत्रयुगं जपित्वा तन्मयश्वरित् ॥२२॥
 विद्यायाः साधनं (१) सम्यक् समौहितफलप्रदम् ।
 शृणु देवि ! प्रवद्यामि प्रयोगार्ही यतो भवेत् ॥२३॥
 जितेन्द्रियो हविष्याशी विसम्याचार्चरितो जपेत् ।
 प्राग्वल्लक्षं तद्दशांशं कुर्याद्वोमं च तर्पणम् ॥२४॥
 मधूकपुष्टैर्मध्यक्तैर्बुद्धोत्तैर्यथापि वा ।
 चन्द्रचन्द्रनकस्तूरीवासितैस्तर्पयेज्जलैः ॥२५॥
 ततोनित्या (२) प्रयोगार्हीनित्याचार्चनिरतस्तथा ।
 सहस्रजापौ तद्वक्त्रः कुर्यादुक्तं न चाऽन्यथा ॥२६॥

करमन्त्वकुरुक्षाविद्याभ्यां बलिदानमाद्यन्तोरित्यर्थः ॥१८॥ उक्तक्रमेण । प्राग्वत्—अग्निसुखादिकं कल्पेत्यर्थः ॥२०॥ अन्यसा—अन्नेन । प्राग्वत्—नित्यपूजाक्रमेण । उदितसङ्गम्—जपदशांशसङ्गमम् । तत्—हवनम् ॥२१॥ अभ्यर्च्य—मूलविद्यया । पूर्ववत्—तेजःस्त्रूपेण स्वात्मर्योजनम् । स्तोत्रयुगं—पञ्चश्लोकरूपं द्वादशश्लोकरूपं च । एष स्तोत्रयुगजपः मर्वनित्यासाधारणः । तथायः—प्राग्वत् ॥२२॥

विद्याया इत्यादिभिरन्यथा इत्यन्तेष्वतुर्भिः श्लोकैर्विद्यापुरश्वरणप्रकारमुपदिशति । तत्र यतः—साधनतः ॥२३॥ विसम्याचार्चरितः—विसम्यासु ललितासाधनवत् भजनपरः । प्राग्वत् लक्ष्मी विद्याया युगानुरूपमक्षरलक्ष्मीक्रमेण ॥२४॥

मधूकपुष्टैरित्यादिना श्लोकेन यथाक्रमं पुरश्वरणहोमतर्पणद्रव्याणि कथयति । तत्र (त्रि)मध्यक्तौः—विमधुसित्तांमधूकपुष्टैर्जुहुयादितिशेषः ॥२५॥ उक्तान् प्रयोगान् । नित्याचर्चनानिरत इत्यादिना एतदुक्तं भवति—पुरश्वरणानन्तरमपि नित्याचार्चनिरतः प्रतिदिनं सहस्रजापौ विद्यागुरुभक्तः साधकः प्रयोगाद्यभिज्ञः नान्यमिति (नान्यथेति) सर्वदेवतासाधारणम् ॥२६॥

(१) विद्याया साम्भरते इति मूँ पु० पा ।

(२) विप्रप्रयोगार्हो इति सी० पु० पा० ।-

पद्मैरक्तैस्त्रिमध्यक्तैर्हीमालक्ष्मीमवाप्नुयात् ।
 तथैव कैरवैरक्तैरङ्गनास्तु वशं नयेत् ॥२७॥
 समानरूपवत्सायाः शुक्रायाश्च पयःस्तुतैः ।
 मल्लिकामालतौजातीशतपत्रैर्हुतैर्भवेत् ॥२८॥
 कौर्तिंविद्याधनारोग्यसौभाग्यविजयादिकम् ।
 आरम्बधप्रसूनैस्तु चौद्राक्तैर्हवनाङ्गवेत् ॥२९॥
 स्वर्णास्त्रिः स्तम्भनं शत्रोः नृपादीनां क्रधोऽपि वा ।
 आज्यात्तौः करवौरोत्थैः प्रसूनैरकृणैर्हुतैः ॥३०॥
 रत्नाख्वराणि वनिताभूपमर्च्य वशं तथा ।
 भूषावाहनवाणिज्यसिङ्ग्यश्चास्य वाञ्छिताः ॥३१॥
 लबणैः सर्पपैर्गैरैरितरैर्वा(स्य)ऽय होमतः ।
 तत्त्वलाक्तैर्निंशामधे त्वानयेष्टाञ्छितां वधूम् ॥३२॥
 तत्त्वलाक्तैर्जुह्यात्कृष्णा(१)दरपुष्पैर्निंशान्तरा ।
 मासादगतेः(२) तौव्रातिंच्चरेण भवति ध्रुवम् ॥३३॥
 शुक्रकरघृताभ्यक्तैस्तद्वौजैर्निंशि होमतः ।
 शतोर्देहे व्रणानि स्युर्दृःसाध्यानि चिकित्सकैः ॥३४॥
 तैरेव च्चलिताङ्गस्तु गिपुर्याति यमालयम् ।
 तथा तत्त्वलसंसिक्तैर्बीजैरङ्गारकैरपि(३) ॥३५॥

पर्श्चरित्यादिवधूमित्यन्तः षड्भिः श्वोकैर्नानाविधहोमतोनानाफलावासिमुप-
 दिशति । तत्र समानरूपवत्सायाः—शुक्रवस्त्राया इत्यर्थः ॥२७॥२८॥२९॥३०॥३१॥
 इतरैः—कृष्णैः । वा पक्षान्तरे । तत्त्वलाक्तौः—सर्पपद्मयत्त्वलाक्तौः ॥३२॥ तत्त्वलाक्तै-
 रित्यादिभिरपीत्यन्तैः विभिः श्वोकैः शत्रुनियहार्थं होमसुपदिशति । तत्र
 तद्वौजैः शारुक्षरबीजैर्हीमिन यथोक्तफलप्राप्तिः ॥३३॥३४॥३५॥

(१) यादग्राद इति म० प० या० ।

(२) मासादगतेस्ती इति म० प० या० ।

(३) रङ्गोलजैरपीति म० प० या० ।

मरौचैः सर्षपाज्याक्तैर्निशि होमात् मासतः ।
 वाञ्छितां वनितां कामज्वरार्तमानयेऽ ध्रुवम् ॥३६॥
 मरौचैः सर्षपोपेतैः सप्तवागहुतैर्निशि ।
 धैर्यमानकुलैर्निलं दुष्प्रापामानयेऽधूम् ॥३७॥
 अग्नाज्यैर्जुहुयान्नित्यं शतमष्टोत्तरं तु वा ।
 तेनाग्नपूर्णभुवनोभोक्ता च भवति प्रिये ! ॥३८॥
 शालीभिराज्ययुक्ताभिर्हीमात्कालौमवाप्नुयात् ।
 मुद्भैः मुद्भै वृत्तैराज्यमिष्टैर्गिष्टं हुतैर्भवत् ॥३९॥
 साध्यर्थवृक्षसंभूतां पिष्टपादरजःकृताम् ।
 राजीमरौचलोणोत्यां पुत्तलौं जुहुयान्निशि ॥४०॥
 प्रपदाभ्यां च जड्डाभ्यां जानुभग्मूरुयुग्मतः ।
 नाभेरधस्ताङ्गृदयाद्विनेनाकण्ठतस्था ॥४१॥
 शिरसा च सुतौक्षणेन छित्वा शस्त्रेण वै क्रमात् ।
 एवं द्वादशधा होमाग्नरनारौनराधिपाः ॥४२॥
 वश्चाभवन्ति सप्ताहाङ्गृराता चास्य वाञ्छया ।
 प्रयान्ति निधनं चास्य वाञ्छयाऽनन्ययोगतः ॥४३॥

मरौचैरित्यादिना वधूमित्यन्तेन शोकदयेन वनिताकर्षणहोमसुपदिशति ।
 तत्र सुगमोर्याथः ॥३६॥३७॥

अग्नाज्यैरित्यादिना भवेदित्यन्तेन शोकदयेन अद्विद्रव्यहोमसुपदिशति । तत्र तु वाक्यार्थः । चःसमुच्चये ॥३८॥३९॥ साध्यर्थं—वृक्षः ।
 अग्निन्यादोनां सप्तविंशतिनक्षत्राणां तुक्षानुक्षरत्र स्वयमेव वच्यति । राजो सर्षपः ।
 लोणं—लवणम् । एतदुक्तं भवति—साध्यजनक्षत्रप्रोक्तुक्षेण साध्यांशकप्रोक्त-
 मार्गेणोपेतां पुत्तलिकां वा साध्यपादरजःसमेतपिष्टमयीं तथाविधां वा सर्षपमरोचि-
 लवणैर्भृणपेतिनैः कृतां वा प्रोक्तक्रमेण जुहुयादिति ॥४०॥ प्रपदाभ्यां—पाणि-
 मन्त्रिक्षिक्षाभ्यां अग्नपादाभ्यां जड्डाभ्यां जानोरधस्ताङ्ग्क्षिक्षाभ्यां जानुभ्यां

पिष्टेन गुड्युक्तेन मरौचैर्जीरकैर्युताम् ।
 कृत्वा पुत्तलिकां साध्यनामयुक्तामथो हृदि ॥४४॥
 मनामहोमसंपातघृते संपाच्य तं पुनः ।
 रपृश्निजकराग्रेण सहस्रं प्रजपेन्मनुम् ॥४५॥
 अभार्च्य तत् घृताभाक्तं भक्त्येत्तद्विद्या जपन् ।
 नरनारौनृपास्तस्य वश्याः स्युर्मरणावधि ॥४६॥
 तैरेव पिष्टेर्वृत्तं तु कृत्वा तन्मध्यतस्तथा ।
 साध्यनाम स्फुटं कृत्वा प्राग्वत् संपाच्य भक्तगात् ॥४७॥
 वश्यास्ते वत्सरं भूयः तन्नामार्णान्वितैस्तथा ।
 कृत्वाऽभिपाच्य(१) भक्त्यात् वश्येत्तास्तद्विकम् ॥४८॥

तस्मधे रूपरिक्तिदाभ्याम् । (जरु)युग्मतः कर्टीसन्धिक्तिनाभेरधस्तात् नाभिदेशक्तिवेन खण्डेनेत्यर्थः । आहृदयात् भिन्नेन—खण्डेनेतिशेषः । आकण्ठतः—कण्ठात् क्षित्रेनेत्यर्थः ॥४१॥ शिरसा-कण्ठात् उपरिस्थन । क्रमात्—उक्तक्रमेष्टानि क्षित्वा एतैर्जुह्यादित्यर्थः ॥४२॥ अनन्ययोगतः स्वाक्षर्यं कवभावनयेत्यर्थः ॥४३॥

पिष्टेत्यादिभिर्मरणावधि इत्यन्तेस्त्रिभिः श्लोकः पुत्तलिकाभक्तग्ने नरनारौ-त्रृपादिवश्यमुपदिशति । तत्र पुत्तलिकां—प्राग्वदुक्तमानोपेताम् । हृदि—पुत्तलिकाहृदये, प्राग्वद्विवितसाध्यमंज्ञामित्यर्थः ॥४४॥ मनामहोमसंपातघृते—साध्यनामसहितविद्याहोमप्रत्याहृत्ववशेषितघृते इत्यर्थः । तां पुत्तलिकाम् ॥४५॥ अभार्च्य प्राणप्रतिष्ठाविद्यया तत् घृताभाक्तं—संपातघृताभरकम् । तद्विद्या—साध्यभक्त्यावधिया ॥४६॥

तैरित्यादिना तदर्थकमित्यन्तेन श्लोकद्वयेनापूर्वविशेषभक्तग्नेन वशोकरणमुप-दिशति । तत्र तैरेव पूर्वोक्तगुडादियुक्तेः । छत्रं—मण्डलं अपूर्पमित्यर्थः । प्राग्वत्—संपातातघृतपाचनादिभिः ॥४७॥ तर्त—नरादयः । वत्सरं—अत्यन्तसं-योगे हितीया । वत्सरणेत्यर्थः । भूयुरित्यस्य दिव्यत्वात् स्वरूपं न चिक्ष्य—भूयासुरित्यर्थः । तन्नामार्णान्वितैः मंस्कृतैः प्रागुक्तैः पिष्टैः साध्यनामाभिरूपं

(१) खाद्यस्त वश्येत्तां तदर्थकम् इति मृ० प० पा०

नालिकेरफलाभ्योभिस्तर्पणादनिता वशः ।
 कर्पूरवासितैस्तोयैर्मनुष्याः स्युर्वशे स्थिताः ॥४६॥
 तर्पणाल्लवणाभ्योभिः सर्वे स्युस्तस्य किङ्गराः(१) ।
 तथा लवणायुक्तेन तोयेन वनिता वशः ॥५०॥
 शुद्धे न वारिणा मासं तदर्हं सप्तरात्रकम् ।
 तर्पयेदस्य नाम्नैव स तस्य स्यादशोऽनिशम् ॥५१॥
 (२)केतकीवासितैश्च न्दुयुक्तैः केरफलोदकैः ।
 तर्पणादनिता वश्या दद्युः प्राणान्निजं धनम् ॥५२॥
 नमेरवासितैस्तोयैस्तर्पणात् भूमिपा वशः ।
 चम्पकैर्वासितजलैः तर्पणं सर्वरञ्जनम् ॥५३॥
 पाटलीशतपत्राभ्यां वासितैस्तर्पणैर्जलैः ।
 सर्वलोकचमत्कारकार्गी भवति नित्यशः ॥५४॥
 कस्तूरीवासिताभ्योभिस्तर्पणं सर्वसिद्धिकृत् ।
 इन्दुचन्दनसौरभावासिताभ्यःप्रतर्पणम् ॥५५॥
 वाञ्छितार्थस्य संसिद्धिं मण्डलात् कुरुते भ्रुवम् ।
 सक्तमिश्रजलैराद्यो धनधान्यादिभिस्तिरम् ॥५६॥

क्षत्रियर्थः । तथा—प्राग्वत् । संपातष्टादिना वीक्षितान्* । तान्—नरादीन् ।
 तदर्धकं—षष्ठ्यासम् । प्राग्वत् द्वितीया पण्मासिनेत्यर्थः ॥४८॥

नालिकेरत्वादिभिर्विष्णवाशकमित्यन्तैः सर्वैरष्टभिः शोकैर्नानाकाम्यतर्पण—
 प्रयोगमुपदिशति । तत्र नालिकेरफलाभ्योभिः—नालिकेरफलोदकैः ॥४८॥५०॥
 ॥५१॥५२॥ नमेहः—सुरपर्णी ॥५३॥५४॥ इन्दुः—कर्पूरम् ॥५५॥ मण्डलात्—
 मण्डलं नाम एकोनपञ्चाशहिनानि । आठयः—धनधान्यादिगिरित्यर्थः ॥५६॥

(१) शोधिजलैः सर्वस्य किन्नरा इति सी० पु० पा० । (२) केतकैर्वासितैरिन्दु इति सी० पु० पा० ।

* वाञ्छितान् नरादीन् इति व० प० पा०

गुडमिश्रजलै रातौ तर्पणं विघ्ननाश(क)नम् ।
 चिञ्चाफलरसोपेतैर्जलैर्षाय तर्पयेत्(१) ॥५७॥
 उष्णोदकैः समरिचैस्तर्पयेहैरिमुखवे ।
 केवलोष्णोदकैस्तस्य(२)तीव्रज्वरससुद्धवः ॥५८॥
 निष्पपत्तरसोपेतैरम्बुभिस्तर्पणाद् इषाम् ।
 जायतेऽन्योन्यवैरस्यं तेन ते नाशमाप्नुयः ॥५९॥
 तथैव सर्षपतिलैस्तर्पणाहैरिष्णोभृशम् ।
 अतिसारादिभिर्दीर्घैरौदरैः क्लेशमावहेत् ॥६०॥
 अथ यन्त्राणि देवेश ! शृणु वाञ्छाप्रदानि वै ।
 यैः कृतैः सिङ्गयो हस्ते भवन्ति भजनादपि ॥६१॥
 षट्कोणं वृत्तयोर्मध्ये कृत्वा मध्ये सनामकम् ।
 विद्याद्यवर्णं विलिखेहितीयादीनि षट् क्रमात् ॥६२॥
 षट्सु कोणेषु विलिखेच्छिष्ट(३)वर्णचतुष्टयम् ।
 वृत्तयोरन्तरा दिचु लिखेत्कोणान्तरालतः ॥६३॥
 भूताक्षराणि क्रमशो दश इच्चिक्रमेण तु ।
 एवमेकादशविधं मध्येऽन्येषां निवेशनात् ॥६४॥

चिष्ठेत्यादिभिरावहेदित्यन्तैरर्द्दयैस्त्रिभिः शोकैर्विनिग्रहतर्पणमुपदिशति ।
 तत्र चिञ्चाफलं—तिन्तिडीफलम् ॥५७॥५८॥ अतिसारादिभिः—रक्तश्चेष्टा-
 दिभिः ॥६०॥

अथ यन्त्राणीत्यादिभिः तथा इत्यन्तैरेकादशभिः शोकैरविकृतमूलविद्याद्वैः
 पञ्चपञ्चाशद्यन्त्राणि तत्फलानि चोपदिशति । तत्र—भजनादपोत्युक्तिर्यन्त्राणां
 फलप्राप्तौ द्रौत्यप्रतिपादनपरा ॥६१॥६२॥ कोणान्तरालतः—उक्तव्यचतुष्टयस्य

(१) कत्पयेत् मू० पु० पा० ।

(२) सक्षात्तीत्रेति सौ० पु० पा० ।

(३) सर्षचतु इति सौ० पु० पा० ।

भूताक्षराणां प्रत्येकं योगात्पञ्चाशताऽन्वितम् ।
 पञ्चकं परमेशानि ! शृणु तानि यथाक्रम् ॥६५॥
 एषु सर्वव तद्वाह्ये वृत्तं कृत्वा च माटकाम् ।
 विलिखेदभितः पञ्चादिनियोगमयोच्यते ॥६६॥
 वश्ये वयमयाकर्षे इयं शान्त्यां इयं तथा ।
 मध्ये नामाक्षरन्यासभेदात्मद्वे दक्षल्पनम् ॥६७॥
 एवं तत्पफलभेदस्तु सप्तविंशतिधा भवेत् ।
 शेषाणि शृणु देवेशि ! क्रमेण विनियोगतः ॥६८॥
 सप्तमनं मोहनं पञ्चादिदेषोच्चाटनं तथा ।
 मारणं व्याविभिः क्लेशं कुलोन्तसादकरं तथा ॥६९॥

मध्यस्थकोणदित्तु ॥६३॥ भूताक्षराणि क्रमशो दश—तानि उदारसङ्केतोक्तादग्र-
 ाक्षराणि॥६४॥ षट्कोणमित्यादिभिः पञ्चादित्यन्तैस्त्रिपादाधिकैश्चतुर्भिः शोकैरेतदुक्तं
 स्यात्—अभोष्टमानेन हृत्तं कृत्वा तत्प्रये प्रोक्तक्रमेण षट्कोणं विधाय तदवृत्तात्
 अहिरेकैकाङ्गुलमानेन वृत्तद्वयं भ्रमेण निष्पाद्य सर्वबाह्यवृत्तवोयामकारादिक्ष-
 कारान्ताच्युक्तपञ्चाशयदक्षराणि सविन्दुकानि अयातप्रादक्षिणेनाऽलिख्य सर्वमध्ये
 मूलविद्यादिभूतं छूलेखां प्राग्वत् सनामाक्षराम्।लिख्य विद्यादितीयाक्षरादि—
 सप्तमाक्षरान्तानि षड्क्षराणि षट्सु कोणेषु अयादिप्रादक्षिणेनाऽलिख्य विद्यायाः
 शिष्टाक्षरचतुर्ष्यं षट्कोणशाह्यवृत्तवोयामयादिप्रादक्षिणेन चतस्रषु दित्तु
 सप्तमालिख्य तदीयां कोणदित्तु चतस्रषु च वायव्यादिनिर्जर्त्यन्तं भूताक्षराणि
 दशकर्मानुरूपाणि इयं त्रयं इति क्रमेणाऽलिखित् एतत् प्रथमं यन्त्रम् । अस्यैव
 सर्वमध्ये विद्यादितीयाक्षरं—अभितः क्रमेण शिष्टाक्षराणि च मध्यलिखित
 —पूर्वान्तमालिखे देतद्दितीयं यन्त्रम् । अस्यैव सर्वमध्ये एवमेकादशनामाक्षराणां
 विद्यागतानां लृतोयादि चरमास्तं प्रत्येकमुक्तक्रमेण विलेखनादुक्ताभ्यां सार्वमेका-
 दश यन्त्राणि सश्ववत्तोति । एष्व एव प्रत्येकं प्रोक्तक्रमात् पञ्चभूताक्षरदशकवि-
 ष्यासभेदात्पञ्चपञ्चाशयन्वाणि भवन्ति इति॥६५॥ विनियोगः । पञ्चपञ्चाशयन्वाणा-
 मितिशेषः ॥६६॥ वाये त्रयं—स्त्रोपुरुवराजविषयतस्त्रिविवे वर्गे यन्त्रवयम् ।

गजाश्वोष्टुखराणां च रक्षा महिषमेषयोः ।
 गवां नराणां नारौणां विजयः समरद्विषाम् ॥७०॥
 दन्द्रयुज्वे तथा वदे व्यवहारेषु सर्वतः ।
 द्यूते च रक्षानगरयाममङ्गलके तथा ॥७१॥
 विद्यायां पुनरुक्तानि हित्वा वर्णानि तान्यपि ।
 एकादश स्युस्तैः प्राप्वत् स्वरयोगान्महेश्वरि ॥७२॥
 षट्सप्तत्या शतं प्रोक्तं वर्णानां मन्त्रगामिनाम् ।
 प्रोक्तयन्वेषु विलिखिदेकादशविभागतः ॥७३॥
 माटकाविद्ययाऽवेष्टा कुर्यात्तद्रामयोजनम् ।
 षोडशानां च यन्त्राणां विनियोगमयोच्यते ॥७४॥

आकर्षे—स्त्रीपुरुषयोरन्योन्यविषयतो हिविषे आकर्षे हयम् । ग्राम्यां—उपद्रवोत्पातविषयतो हिविषायां शास्त्र्यां यन्त्रदयम् । तझे दक्षत्यनं—यन्त्रभेदकन्यनम् ॥६७॥
 एवम्—उक्तप्रकारेण । तत्फलभेदः—यन्त्रफलभेदः । सप्तदिशतिथा—वशाकर्दण-शान्तिभिस्तिसृभिः स्तश्चनादिभिश्चतुर्विंशतिभिश्च । वशः त्रयमित्यादिभिः तत्रेत्यन्तैः पञ्चभिः श्वोकैरेतदुक्तं भवति—प्रोक्तानि पञ्चपञ्चाशयन्त्राणि वशविषये त्रौणि । आकर्षणविषये च हयम् । शान्तिविषये च हयम् । अन्येषां—स्तश्चनादीनां मण्डलरक्षान्तानां चतुर्विंशतिभिनां प्रयोगानां प्रत्येकं हयं हयं एवं पञ्चपञ्चाशयन्त्राणां सप्तदिशतिविधफलयोजनं तेषु सर्वत्र नामाचरविन्यास—प्रकारकौशलेन तत्र तत्र तैविष्यादिकल्पनं, तेन मर्वाण्येतानि पञ्चपञ्चाशयन्त्राणि एकैकं सप्तदिशतिविधफलप्रदानि इति ६८॥६८॥७०॥७१॥

विद्यायमित्यादिना योजनमित्यन्तेनार्हाधिकेन श्वोकहयेन स्वरविकृतमूलविद्याक्षरैः षोडशयन्त्राख्युपदिशति । तत्र—एकादश—हकाररेफनकारतकारयकारककारलकारमकारदकारवकारसकाराः । नावासंयुक्तस्वरभावात्स्वरोपादानम् ॥७२॥ प्रोक्तयन्वेषु—पञ्चशत् प्रोक्तयन्वरेखाविन्यासत इत्यर्थः । एकादशविभागतः । प्रोक्तस्वरविकृताचराणि एकादशैकादशत इत्यर्थः ॥७३॥ तत्वैतदुक्तं

प्रथमेन तु यन्त्रेण कन्यकाः स्ववशं नयेत् ।
 तेनैव तासामार्त्तिं च शमयेत् सिकधारणैः ॥७५॥
 स्वस्थावेशं च तेनैव कुर्यान्मन्त्रजपं तथा ।
 तन्मयौं (तत्स्थां च) भावयेत्कन्यां धूपैः सर्जरसैर्दहृत् (१) ॥७६
 आविष्टे तां समभ्यर्च्य प्रोक्तैस्तैरुपचारकैः ।
 (२) पृच्छेत् स्ववाच्छितानर्थानाचष्टे साऽऽत्मनः सदा ॥७७॥
 ततोऽभ्यर्च्यात्मना योज्यं तां तदात्मा भवेत् स्वयम् ।
 तासामवस्थामन्यैश्च शमयेदस्य धारणात् ॥७८॥
 हितीयन तु यन्त्रेण कर्पटे गैरिकद्रवैः ।
 लिखेत्तेन जयेदादे प्रतिवादिनमन्तरा ॥७९॥
 स्थापनात्तस्य नियतमतिप्रौढोऽपि तत्त्वाणात् ।
 स्तवजिह्वो निरुद्योगः शुष्कास्यो लोललोचनः ॥८०॥

भवति—प्रोक्ते तस्मिन् यन्त्रे मध्यषट् कोणषट् क अन्तर्वृत्तवोयोमध्यस्थचतुर्दिष्टु
 यथाक्रमं तत्तदेकादशाक्षराख्यालिख्य बाह्यवृत्तवोयां माटकामन्ते विद्ययो-
 पेतां तदद्वयादभिधया सहायादिप्रादचित्तिष्ठेनानिख्य सर्वमध्याक्षरमध्ये च
 प्राग्वक्त्राम समालिखेदिति । एवं तदक्षरैर्विलिखितैरेकादशवर्णोपरिस्थैरेका-
 दशभिरेकादशभिरक्त्रैः षोडशयन्त्रकल्पनम् । माटकान्ते मूलयोजनं तदन्ते
 नामाक्तरयोजनं कल्पा तिन वेष्टनमिति सम्प्रदायार्थः ।

षोडशानामित्यादिभिः यहादित इत्यन्तैर्दीर्घैः पञ्चविंशत्या श्लोकैस्तेषां विनि-
 योगक्रममुग्धदिशति ॥७४॥ तत्र तेनैव—प्रथमेन यन्त्रेण । तासां—कन्यकानाम् ॥७५॥
 स्वस्थस्य देवतावेशनं तेनैव कुर्यात् तस्मिन् प्रथमे यन्त्रे कन्यकां स्थापयित्वेत्यर्थः ।
 मन्त्र—मूलविद्यां । तम्भयौ—देवतामयीम् । सर्जरसैः—सर्जरसोनाम धूपद्रव्य-
 विशेषः ॥७६॥ आविष्टे—देवताया अवेशे सति । तां—देवताविष्टां कन्यकाम् ।
 आचष्टे सा देवताऽविष्टकन्यकेतिशेषः ॥७७॥ अभ्यर्च्य—मूलविद्यया । तां—

(१) दंधत इति सो० पु० पा० ।

(२) एक्ष चां बाज्जितं द्विं आचने इति सो० पु० पा० ।

विलोकयन् दशदिशस्थ्यक्षलच्चः पलायते ।
 पतेद्वा पादयोः क्षिप्रं जितोऽस्मीति त्वया वदन् ॥८१॥
 दृतीयेन निशापिष्टोयेन लिखितेन तु ।
 कर्पटे खर्परे वापि स्थापितेनोषाभूतले ॥८२॥
 चुक्षाधो वा दिनैर्हिँक्वैः स्तम्भयेत्सुदृढ़ं रिपोः ।
 रोषं गतिं मतिं जिज्ञां समरं सर्वमेव च ॥८३॥
 आयान्तमग्निरोगावौ मार्गमध्ये खनन्निदम् ।
 बलिं दद्यात्तु तद्योन्या तद्वक्षबोक्तया पुनः ॥८४॥
 तेन तत्पृतना भष्टा रुग्णा गतसमुद्यमा ।
 भीता न तन्मुखा जातु घटते यन्वैभवात्(१) ॥८५॥
 चतुर्थेनारिनक्षत्रवृत्तोत्थफलकातले ।
 लिखितेन पुरोक्तेन स्थापितेन पुरं रिपोः ॥८६॥
 नाशमेति रिपुः कृच्छ्रैर्वैरिगोगादिसम्भवैः ।
 तेषु तेषु प्रयोगेषु कुर्याद्रक्षामथात्मनः(२) ॥८७॥
 पञ्चमेनाथ षष्ठेन सप्तमेनाष्टमेन च ।
 नवमेन च कुर्वीत रक्षां राष्ट्रपुरालये ॥८८॥

देवताम् । तदामा—देवतामा । तासां—कन्यकानाम् । अन्येरपि -पिशाचा-
 दिभिः । अस्य—प्रथमस्य यन्वस्य धारणादभिषेकपुरःसरादितिशेषः ॥८९॥
 अस्तरा खापानादित्यन्ययः । तयोरतिशेषः ॥९०॥ तस्य—हितीययन्वस्य ॥९०॥८१॥
 निशापिष्टेन तोयेन—पिष्टहरिद्रारसेनेत्यर्थः । कर्पटे—वज्रे । खर्परे—मृत्यमये
 कपाले ॥८२॥ वा—पक्षान्तरे । चुक्षाधः । अशस्तकाधः वा प्रावृत् ॥८३॥
 आयान्तं—रिपुः इति तेषुतिशेषः । इदं—दृतीययन्वस्य ॥८४॥ घटते—चेष्टते ॥८५॥
 पुरोक्तेन हरिद्रारसेन ॥८६॥ तेषु तेषु—अमङ्गलरूपेषु । रक्षां—अभिषेकादितः ॥८७॥
 पञ्चमेत्यादिभिः प्रयोजकमित्यन्तेष्टुर्भिः शोकैरेतदुक्तां भवति—प्रोक्तेषु

(१) मन्त्रवैभवादिति सी० पु० पा० ।

(२) इवर्षमासन इति सी० पु० पा० ।

प्रागादिषु चतुर्दिन्नु बाह्यादिष्वष्टदिन्नपि ।
 मध्ये च स्थापयेद्यन्वं तामपद्वेषु कल्पितम् ॥८८॥
 क्रमेण पञ्चमं मध्ये स्थापयेत्तप्रयोगतः ।
 स्वराष्ट्रे नगरे राजगृहे प्रोक्तक्रमात् खनेत् ॥८९॥
 तेन वैरिकृताः कल्याप्रयोगाः क्रूरविग्रहाः ।
 प्रवेष्टुमवाशकास्त् नाशयन्ति प्रयोजकम् ॥९०॥
 दशमे राजते पद्वेविलिख्य कवचं दधत् ।
 रणं वीरः प्रविश्याशु नाशयेद् द्रावयेच्च तत् ॥९१॥
 एकादशं निशातोये घृष्टगैरिकलेखनात् ।
 कर्पटे स्थापितं शौचं शमयेद्भृतां रणम् ॥९२॥
 द्वादशेनेन्दुकाश्मौरलिखितेन धृतेन तु ।
 भूर्जपवपुटे सम्यक् सर्वरक्षा भवेन्द्रगाम् ॥९३॥
 त्रयोदशेन यन्त्रेण तालपत्रकृतेन तु ।
 ताललिपेन कुड्यान्तः स्थापितेनार्चितेन च ॥९४॥
 गृहरक्षा भवेद्गाधिचोरग्रहभुजङ्गमात् ।
 राजतो वैरितो बाधादन्यकुद्रादितस्तथा ॥९५॥
 चतुर्दशेन यन्त्रेण भूर्जपत्रे स्थितेन वै ।
 भृतेन कामिनीनां तु सौभाग्यमतुलं भवेत् ॥९६॥

पञ्चयन्त्रेषु पञ्चमादि अष्टमान्तं यन्त्रचतुर्दक्षं प्रागादिषु दिन्नु पुन सत्त्वतुर्दक्षं
 बाह्यादिषु कोणदिन्नु च सर्वमध्ये प्रोक्तानां पञ्चमं नवमं यन्त्रम् । प्रोक्तक्रमेण—
 स्थापनतः प्रोक्तफलानि स्युरिति । प्रयोजकं—प्रयोक्तारं वैरिपक्षस्यं ततप्रति-
 बलमित्यर्थः ॥८८॥८९॥९०॥९१॥९२॥ निशा—प्राग्वत् ॥९२॥९३॥ इन्दुः—कर्पूरम् ।
 काश्मौर—कुड्यमम् । भूर्जपत्रे—भूर्जत्वचि ॥९४॥ ताललिपेन—इरिताललिपेन ।
 कुड्यान्तः—भित्तिमध्यतः ॥९५॥ राजतः बाधात्—राजकातात् बाधात् । एवं

तथा पञ्चदशेनापि स्वर्णपट्टृतेन तु ।
 वन्ध्यापि लभते पुचं गुणाद्यं दीर्घजीविनम् ॥८८॥
 षोडशेनोक्तरूपेण साभिषेकं धृतेन वै ।
 सप्तलीब्धपि कान्तेन भर्तुः साऽत्यन्तवल्लभा ॥८९॥
 भूर्जस्थेन धृतेनैवं सर्वेषामपि सर्वदा ।
 रक्षा भवति मर्त्यानां राजचौरयहादितः ॥१००॥
 स्पर्शतत्त्वमयौ व्यासिरिति सम्यक्समीरिता ।
 अस्या निष्फालनात्तचित्ते तत्तत्त्वं स्वात्मसात्कृतम् ॥१०१॥
 इति श्रीषोडशनित्यातन्त्रेषु श्रीकादिमते नवमं पठलम् ॥८॥

वैरित इत्यादावपि । कृद्रादितः—दैरिक्षत्तद्वयोगादितः ॥८६॥८७॥८८॥
 उक्तरूपेण – स्वर्णपट्टृदिष्ट – विलिखितेन ॥८८॥ धृतेनैवं – एवं धृतेन षोड-
 शेन यन्त्रे गत्यर्थः । राजचौरयहादित इत्यत यहः देवतागणविशेषाः । आदिशशः
 शत्रुक्षत्तद्वयोगादिविषयः ॥१०१॥

इति श्रीषोडशनित्यातन्त्रेषु श्रीकादिमताख्यस्य परिपूर्णस्य तम्बस्य प्रपञ्च-
 सारसिंहराजप्रकाशाभिधानेन श्रोसुभगानन्दनाथेन विरचितायां
 मनोरमाख्यायां व्याख्यायां भगमालिनीनित्याविद्याविधान-
 प्रकाशनपरं नवमं पठलं परिपूर्णं
 परामृष्टम् ॥ ८ ॥

अथसङ्क्षिप्त ।

एकसमतिसंख्यानि यन्त्राणि नवमे तथा ।
 व्याख्या ग्रन्थशतं सत्रिपादमेकोनविंशकम् ॥

अथ दशमपटलम् ।

अथ षाड़शनित्याम् भेरुण्डा पञ्चमी तु या ।
 तदिधानं शृणु प्राज्ञे ! कथयामि यथाविधि ॥१॥
 मन्त्रोद्घारः हृतीयज्भूद्ग्नान्यावृतिदेवताः ।
 पूजाक्रमं च यन्वाणि तथैव रिपुनियहम् ॥२॥
 कीलप्रयोगान्विजयं समरेषु महीभृताम् ।
 रक्षां पुरगजाश्वानां गाज(ज्य)रक्षां च वै क्रमात् ॥३॥
 आद्यन्तद्वयमध्यस्यैः पड़भिः कुर्यात् पड़द्वकम् ।
 रम्भाज्ञामुखकरणेषु हृद्ग्नाभ्याचारपट्टद्वये(१) ॥४॥
 न्यसेन्मन्त्रार्णनवकं माटकान्यासपूर्वकम् ।
 ततः शक्तौराहृतिस्या ध्यानं च शृणु पार्वति ! ॥५॥

अथ दशमं पटलम् ।

पूर्वस्मिन्ब्रवमे पटले चतुर्थ्या नित्यक्लिन्नानित्याया विद्यामुपदिशग्रानन्तरं
 पञ्चम्या भेरुण्डानित्याया विधानमुपदिशति । अथ — षोडशेत्यादिना तत्त्वाद्यद्वयन्तेन
 श्लोकशतरूपेण दशमिन पटलेन । तत्र—अथ षोडशेत्यादिभिः क्रमादित्यन्तैस्त्रिभिः
 श्लोकैः पटलार्थानुहित्यति । तत्र—कीलप्रयोगान् त् साधनन्त्रत्प्रक्षादिकीलक-
 स्थापनेन वैरितियहविशेषान्(त्) ॥१॥२॥३॥

आद्यन्तद्वयादिना पार्तीत्यन्तेन श्लोकद्वयेन न्यासजा(ता)लादिकमुपदिशति ।
 तत्र—आद्यन्तद्वयमध्यस्यैः—आद्यमेकमच्चरं अन्ततोदयं च हित्वाऽविशिष्टैर्वर्णैः
 पड़द्वानि कुर्यादित्यर्थः । रम्भु—ब्रह्मरन्भुम् । आज्ञा—भुवोमध्यम् । पट्टद्वये—
 पादद्वये अच्चरद्वयम् ॥४॥ माटकान्यासपूर्वकं—उपरिषादस्त्वयमाणमाटकान्या-
 सपुरःसरमित्यर्थः ॥५॥

---

(१) आभ्याचारयेद्यं इति सो० प० पा० ।

बाह्यावृत्तौ तु ब्राह्माद्या युगशक्तीस्तु पूजयेत् ॥
 तदन्तरष्टपवेषु विजयां विमलां शुभाम् ॥६॥
 विष्वां विभूतिं विनतां विविधां विरतां (२)क्रमात् ।
 तदन्तरष्टकोणेषु(३) कमलां कामिनौं तथा ॥७॥
 किरतां तौर्तिंसहितां कुट्टनौं कुलसुन्दरीम् ।
 कल्याणौं कालकोलां च पूजयेदुक्तयोगतः ॥८॥
 डाकिनौं राकिनौं तदल्लाकिनौं काकिनौं तथा ।
 साकिनौं लाकिनौं(४) पट्स कोणेषु परितोऽर्चयेत् ॥९॥
 दृक्षाज्ञानक्रियाशक्तीरचयेदन्तराहृतौ ।
 अष्टकोणान्तरालेषु पूजयेदायुधाष्टकम् ॥१०॥
 चतुरस्त्रद्वयं कृत्वा दिक्षु द्वारसमन्वितम् ।
 तदन्तरष्टपवाङ्मंडलं उत्तयुग्ममथान्तरा ॥११॥

(बृह्म)बाह्यत्वादिभिरष्टकमित्यन्तैः पञ्चभिः श्वोकैरावरणशक्तीरूपदिशति—तत्र
 युगशक्तीः—कृतयुगशक्तिः देतायुगशक्तिः दापरयुगशक्तिः कलियुगशक्तिरित्येताः ।
 अत—ब्राह्माद्यष्टशक्तीः पञ्चमादिदिक्षु स्थिरेषु हारंषु देवोदक्षिणभागादिपार्श्वयोः
 पार्श्वयोथ कृतयुगादिशक्तीः वायुदिकोणेषु प्रादक्षिण्येनत्यर्थः॥६॥७॥ उक्तयोगतः—
 बोजहयसमाक्षरोमध्ये तत्त्वामयोजनप्रादक्षिण्यादियोगतः । मर्दव परिवार-
 शक्तीनां विशेषानुकूल समान्योक्तां बोजहयमादावन्ते सप्तकर्ताँ योजयेदिति
 सम्प्रदायः॥८॥ तथा—नैऋतदिगादि ॥९॥१०॥

चतुरस्त्रद्वयमित्यादिभिरात्ममित्यन्तैस्त्रिभिः श्वोकैः देव्या नियमपर्याचक्र-
 मुपदिशति । तत्र अष्टासृं भूपरहन्द्वात् । एतदुक्तं भवति—प्राक्प्रत्यक्सूत्रं कृत्वा
 तस्य सूत्रस्य मानं दशधा विभज्य तेषु पूर्वाग्रात्मृतैयांगावमाने पञ्चमाग्राज्ञ तम्बानेन
 चिङ्गं(५) कृत्वा तस्य सूत्रस्य पूर्वाग्रमवष्टभ्य तयोः पञ्चमचिङ्गमानेन तत्पञ्चिमा-

(१) सम्प्रदेत् इति सोऽ पु० पा० ।

(३) रष्टपवेषु इति स० पु० पा० ।

(२) विविधाविनामिति सोऽ पु० पा० ।

(४) डाकिनीमिति स० पु० पा० ।

(५) पञ्चमाग्राज्ञतयोजनेन चिङ्गं कृत्वे ति वं० पु० पा० ।

अष्टासं भूपुरद्वन्द्वात्तच उत्तसमन्वितम् ।
 तदन्तस्तादृशं कुर्यात् पट्कोणं वा तु विग्रहम् ॥१२॥
 तदन्तस्तादृशौं कुर्याद्योनिं तन्मध्यतोयजेत् ।
 भेरुगडां पञ्चमौं नित्यामुक्तशक्तिभिराहुताम् ॥१३॥
 अर्थं पड़ङ्गमूलाभ्यां संसाध्य प्राडमुखो यजेत्(१) ।
 बलिं च षोडशार्णेन दद्यादाद्यन्तयोः क्रमात् ॥१४॥
 अथ ध्यानं प्रवद्यामि देव्याः सर्वार्थसिद्धिदम् ।
 तदाहुतिस्थशक्तीनां क्रमेण शृणु पार्वति ! ॥१५॥
 तप्तकाञ्चनसङ्काशदेहां नेवतयान्विताम् ।
 चारुस्थिताच्छ्रितमुखौं दिव्यालङ्कारभूषिताम् ॥१६॥

यमवष्टम्य तयोः पूर्वचिङ्गमानेन च भ्रमणात् दक्षिणोत्तरयोः पार्ख्ययोः मत्यहयं निष्ठाद्य तन्मध्यहयमध्यवष्टम्भेन दक्षिणोत्तरं सूत्रमास्काल्य पश्चात्तव्याध्यहंसपदमारभ्यामीष्टमानेन चतुर्षु पार्ख्यस्त्रेषु चिङ्गानि कृत्वा तत्तचिङ्गमवष्टम्य मध्यहंसपदावधिकमानेन चतुर्षु कोणेषु मत्यान्विधाय तेषु मत्यामव्यमिति क्रमेण सूत्रचतुर्षयमास्कालयेत् । एवं कृते चतुर्षोष्ठोपेतं समचतुरस्मूं भवति । तत्र मध्यहंसपदमध्यमवष्टम्य चतुरस्त्रोणमानेन बहिर्भ्रमेण छत्तं कृत्वा मध्यस्त्रवद्यायाप्रत्यतुष्टयं तदवृत्तावधिविकाश्य प्राग्याददक्षिणां दक्षिणाग्रात्पश्चिमायां पश्चिमायादउत्तरायमुत्तरायात्प्राग्यं च सूत्रचतुर्षयमास्कालयेत् । एवं कृते चतुरस्त्रवद्येनाष्टसु दिल्लुचष्टकोणानि सम्भवत्तीति । एवं सर्वत्राष्टकोणनिर्माणक्रमः । तादृशं— वृत्तसहितम् ॥१॥१२॥ तादृशीं—शुत्तमहिताम् । चक्रविरचनाक्रमो यथा—चतुर्दिंद्वु हारयुक्तं चतुरस्त्रवद्यं यथामानं कृत्वा तदस्त्रवृत्तं विधाय तदस्त्रष्टदलपश्चं कृत्वा तदस्त्रवद्यथामानमष्टास्त्रं कृत्वा तदस्त्रवृत्तं तदस्त्रः प्राग्वत् पट्कोणं कृत्वा तदस्त्रवृत्तसहितां समविरेखां योनिं निष्ठाद्य तत्र देवोमुक्तक्रमेण पूजयेदिति ॥१३॥

अर्थसित्यादिना श्लोकेनार्थकल्पनं बलिदानादिकं चोपदिशति । तत्राद्यन्तयोरपि षोडशार्णेनैव बलिं दद्यादित्यर्थः । क्रमा—इलिद्रव्यं सुद्रासक्षितम् ॥१४॥

अथ ध्यानं इत्यादिभिः सदा इत्यन्तैः पञ्चभिः श्लोकैः सपरिवाराया देव्या

(१) भवेत् इति मू० प० १०

ताटङ्गहारकीयूररत्नवस्त्र(१)कमण्डिताम् ।
 रसनानूपुरोर्म्मादिभूषणैरतिसुन्दरीम् ॥१७॥
 पाशाङ्गुशौ चर्मखड्गौ गदावज्रधनुःशरान् ।
 करैर्दधानामासौनां पूजायामन्यदा स्थिताम् ॥१८॥
 शत्रौश्च तत्प्रमाकारतेजोहेतिभिरन्विताः ।
 पूजयेत्तदभितः स्थितसौम्यमुखः सदा ॥१९॥
 एवं देवीमातृतिभिरावृतामर्चयेत्तथा ।
 बलिमाद्यन्तयोर्दद्यात् पूर्वोक्तविधिना युतम् ॥२०॥
 स्नातोमौनी पयोभक्तः प्रजपेत्रवलक्षकम् ।
 तदृदशांशं हुनेदग्नौ चिमध्वक्तौः कुशेशयैः ॥२१॥
 तावच्च तर्पये(२) ज्ञायैरिन्दुचन्दनवासितैः ।
 अर्चयेन्नित्यशो देवौं सहस्रं प्रजपेदपि ॥२२॥
 ततः स्वगुरुणोद्दिष्टप्रयोगान्विधिना चरेत् ।
 अन्यथा निष्फलं भूयात् प्रत्युतैनं निहन्ति च ॥२३॥

नित्यसपर्याध्यानमुपदिशति । तत्र वामोहुहस्तादि दक्षिणाखोहस्तान्तं वामादि-
 दक्षिणकमेणायुधानि कर्त्त्ययेत् ॥१५॥१६॥१७॥ अन्यदा—प्रयोगेषु ॥१८॥ तदत्—
 पूर्वोक्तवत् ॥१९॥

एवमित्यादिना श्लोकेन पूजानिगमनमुपदिशति । तत्र तथेति प्रादक्षिण्यं
 बीजदय सप्ताक्षरौसमेतत्त्वं चीर्चते । पूर्वोक्तविधिनेति—अत्र व्यञ्जनादिकं
 कथयति ॥२०॥

स्नात इत्यादिभिः निहन्ति चेत्यन्तैस्त्रिभिः श्लोकेर्विद्यासाधनप्रकार तदि-
 नियोगक्रममन्यथा क्रमकरणे प्रत्यवायं चोपदिशति । तत्र नवलक्षकमिति
 विशेषविधानेन केवलमक्षरसङ्गं लक्ष्मित्यर्थः ॥२१॥२२॥ प्रत्युत न केवलं नैष्फलं
 स्वविनाशमपीत्यर्थः ॥२३॥

द्वितीयादैस्त्रिभिर्बीजैः षष्ठेन च समीरितम् ।
 नियहार्थमथान्यैस्तु(१) चिभिरन्त्यइयेन च ॥२४॥
 षट्कोणं हृत्युग्मं च कृत्वा तन्मध्यतोलिखेत् ।
 द्वितीयार्णं साध्ययुतं कोणोष्वन्यचयं लिखेत् ॥२५॥
 अधरेषु(२) समायानि तानि लेख्यानि सर्वदा ।
 हृत्योरन्तरा साध्यसमेतैः पवनार्णकैः ॥२६॥
 संवेष्टा तानि+ संजय रिपोरष्टमरणशिगे ।
 श्मशाने म्यापयेत्तच लग्ने विहेषणं भवेत् ॥२७॥
 निम्बपत्रसे पिष्टा(३) श्मशानाङ्गारलेखनात् ।
 पृष्ठदाखुत्वचि च वत्स्तमहस्तदयजायत (?) ॥२८॥
 हीपिवक्त्रत्वचि लिखेत्तद्यन्वं गोमुखत्वचि ।
 समालिख्य स्वसंज्ञां तु पूर्वस्मिन्नुत्तरे रिपोः ॥२९॥

द्वितीयादैरित्यादिना श्वोकेन विद्याया नियहानुग्रहयोर्दिद्याक्षराणि विभजति ।
 तत्र अथान्यैस्तु विभिः अन्त्यइयेन च - शास्त्रिकं कुर्यादिति शेषः ॥२४॥
 षट्कोणमित्यादिर्यमभिल्पैरेकादशभिः श्वोकैर्विद्याया द्वितीयाक्षरादि-
 प्रधानं यन्वं, तेन यन्त्रेण विहेषणं वादविजय उच्चाटनं मारणं चेति चतुरः प्रयोगा-
 नुपदिशति । तत्र द्वितीयार्ण—क्रोँकारः । अन्यत्र वयं—मन्त्रस्य द्वतीयत्वतुर्थ-
 पष्टाक्षराणि त्रीणि ॥२५॥ अधरेषु समायानि(५) षट्कोणेषु अधस्येषु त्रिषु तान्यक्ष-
 राणि विसर्जनीयसहितान्यालिखेदित्यर्थः । तेन उपरितनानां विन्दुयुक्तत्वमुक्त
 मेव । प्रादक्षिण्येन पवनाक्षरदशकलेखनानन्तरं साधाक्षरलेखनं कुर्यात् ॥३६॥
 तानि—द्वितीयत्वतोयत्वतुर्थपष्टाक्षराणि चत्वारि । तत्र → अष्टमलम्बोदये ॥२७॥
 पृष्ठत्—बिडालः । आखुः—मूषकः । (जायते इत्यन्तेन विहेषणप्रयोगक-

(१) नियहायमर्थोन्यैस्तु इति म० प० पा० ।

(२) अन्तरेषु इति स० प० पा० ।

(३) पिष्ट श्मशाना इति म० प० पा० ।

(४) समायानानि हृषि वं० प० पा० । समायानानि इति सो० प० पा० ।

† संवेष्टानि इति म० प० पा० ।

उत्तराधरमाधारं शिलाधः सम्ययोर्जपेत् ।
जपित्वा प्रोक्तसङ्गं च जयेत्तं प्रतिष्ठादिनम्(१) ॥३०॥
एतन्मुखावलोकिन प्रतिवादी हतोद्यमः ।
निरुत्तरः पलायेत जितोऽस्मीति वदेत्तु वा ॥३१॥
हरितालेन घृष्टेन निशारसयुतेन तु ।
विलिखेद्वा(द)गविजये(द्यु) युक्तमुक्तमेण वै ॥३२॥
रुचर्मणि(रक्तेन) तद्रक्तं लिखितं तद्विपोर्गृहे ।
प्रोक्तकाले खनेदुक्तक्रमपूजाजपान्वितः ॥३३॥
उच्चाटयेद्विपुं मासान्नियतं यन्त्रवैभवात् ।
नृचर्मणि च तद्वक्तलिखितं तक्षमशानके ॥३४॥
पूजाजपक्रमोपेतं निरखनेदुक्तकालतः ।
मासेन याति वैगौ तु दाहज्वरयुतो यमम् ॥३५॥
दृतीयं मध्यतः कृत्वा त्वितरान् परितो लिखेत् ।
साध्यर्क्षयोनेस्त्वचितन्मधूक्षिष्टेन पौडितम् ॥३६॥
शमशानभस्मलिखितं निक्षिप्तं नष्टकूपके ।
प्रोक्तकालसमोपेतं(२) नाशयेत् सलिले रिपुम् ॥३७॥

यनम्॥२८॥ तद्यन्तं—पूर्वं विदेषास्योक्तं यन्त्रम् । होपिवक्त्वाचि गोमुखत्वाचि च ।
लेखनद्रव्यसुपरिष्टाहच्यमाणं हरितालम् । पूर्वमिन—व्याघ्रमुखत्वाचर्मणि ॥२८॥
उत्तरे—गोमुखत्वर्मणि—००उत्तराधारं स्वसंज्ञोपेतं चर्म—उत्तरस्य रिपुसंज्ञोपेतं
(चर्म) अधःस्थितं च । सम्ययोः—प्रातस्तनमायन्त्ययोः ॥३०॥३१॥ उक्तक्रमेण वै
वादविजये स्तम्भनप्रोक्तपार्थिवदगात्रर्वेष्टयेत् ॥३१॥३२॥३४॥ उक्तकालतः—प्राग्व-
दष्टमे राशावित्यर्थः ॥३५॥

दृतीयमित्यादिभिर्वैभवात् इत्यन्तेरेकादशभिः श्वोकैर्विद्यायां दृतोयाक्षरादि-

(१) जयनानप्रतिष्ठादिन इति मू० प० पा० ।

* ननु इति टी० प० पा० अधिकः पाठः ।

(२) प्रोक्तक्रमसमोपेतं मू० प० पा० ।

तदेव वङ्गमूलेन पिष्टेन मनुजासृजा ।
 लिखितं गोत्वचि चिस्तं चुञ्जामुपरि वङ्गिना ॥३८॥
 ज्वलितेनानिशं मासादग्निनाऽग्नौ पतेद्रिपुः ।
 तृतैर्येन तु मध्येन वेष्टितैर्गितरैरपि ॥३९॥
 उलूककाकपक्षाभ्यां प्रथमोक्तेन संलिखेत् ।
 गर्दभत्वचि तत् खात्वा कुण्डमध्ये तटूर्ध्वतः ॥४०॥
 साध्यवृक्षेभ्यने वङ्गौ वीजैरुन्मत्तसम्भवैः ।
 कद्रुतैलम्बुतैर्हीमान्मत्तोऽग्निर्मित्यते(५) ध्रुवम् ॥४१॥
 साध्यर्क्षवृक्षकीलं तु प्रोक्तयन्वसमन्वितम् ।
 खरस्त्रायुभिरगवङ्गं खातं वैरिपुरं निशि ॥४२॥
 राशौ तदष्टमे मासात्तपुरं पिण्ठकाननम् ।
 काकोलूकवकश्येनकङ्गतित्तिरिपादयोः ॥४३॥
 विलिख्य यन्त्रायुक्तानि प्रेतचीरं निवध्य तत् ।
 खनेनमङ्गलवारे तु प्रोक्तकाले चतुर्पथे ॥४४॥
 विसप्ताहात्वजेद्वैरो स्यादुन्मत्तो दिशो दश ।
 तान्येव तत्त्वर्मस्यं तदालयभुवि स्थितम् ॥४५॥
 नाशयेद्गजमर्याप्विगोखरोष्टाजसैरिभान् ।
 सप्ताहात्तद्वद्धयान्मासा (?) नियतं यन्त्रवैभवात् ॥४६॥

प्रधानयन्त्र विधानं तत्प्रयोगांस्वयोदश चोपदिशति । तत्र इतरान्—हितीय-
 चतुर्थष्टान् विलिखेत् । साध्यनन्त्रवयोनेः—प्राग्वत् उन्मत्तः स्यादित्यन्त्यः ।
 दिशोदश व्रजेदित्यन्त्यः । तान्येव यन्त्राणीतिशेषः ॥३६॥३७॥३८॥३९॥४०॥४१॥
 ॥४२॥४३॥४४॥४५॥ सैरिभान्—महिषान् । अस्मिन् प्रकरणे यन्त्रनिर्माणं
 सुकरम् ॥४६॥

तच्छान्ति॑ शृणु देवेशि ! यन्त्रध्यानाभिषेकतः ।
 तन्मन्त्रवर्णैर्यन्तस्यैश्चिन्तामन्त्रार्थवैभवात् ॥४७॥
 पद्ममष्टदलं कृत्वा मध्ये त्वाद्य॑ सनामकम् ।
 लिखित्वाऽष्टसु पवेषु चतुष्कं तद्विरालिखेत् ॥४८॥
 बहिर्वृत्तान्तरा कुर्यान्माटकाच्चरवेष्टनम् ।
 प्रागुक्तैरेव तैर्द्र्व्यैः संपूज्य विनियोगतः ॥४९॥
 तत्तत्क्लेशविनाशः स्यात् तथा मन्त्रानुभावतः ।
 विजयं समरे राज्ञां शृणु वैरविनाशतः ॥५०॥
 मन्त्राच्चराणि प्रत्येकं योजयेत्षोडुशस्वरैः ।
 तेन मन्त्राच्चराणि स्युः सङ्घाया च शतं पुनः (१) ॥५१॥
 चत्वारिंशत्त्वा चत्वारि तैर्यन्तरचनं शृणु ।
 येन सर्वत्र समरे विजयोभवति ध्रुवम् ॥५२॥

तच्छान्तिमित्यादिभिरनुभावत इत्यन्तैरद्वार्धस्त्रिभिः श्लोकैर्विद्यायां प्रथमपञ्चम-
 सप्तमाष्टमनवमाच्चरैः पञ्चमन्त्राणि तैरुक्तकृतप्रयोगाणां शान्तिप्रयोगं चोपदिशति ।
 तत्र ध्यानं—ध्यानपट्टे वच्चमाणम् । अभिषेकतः—यन्त्रमध्ये निवेशितैः प्राग्व-
 च्चत्तदक्षरपञ्चकजपादिनेत्यर्थः ॥४७॥४८॥ प्रागुक्ते— अक्षिकर्मणि प्रोक्तसितचन्दनक-
 पूरादिलेखनद्रव्यसितप्रसन्नाद्यैः । विनियोगतः—साधारणत्रिकादितः । एतदुक्तं
 भवति—यथामानमष्टदलं पद्मं तद्विर्वृत्ताद्यै च विधाय तत्कर्णिकामध्ये प्रथमाच्चरं
 सप्तमानित्य बहिरयादिप्रादक्षिण्येनाष्टसु दलेषु पञ्चमसप्तमाष्टमनवमाच्चराणि
 हिरालिख्य बाह्यवृत्तवैयामयादिप्रादक्षिण्येनादिचान्तां माटकामालिखेदित्येतत्
 प्रथमं यन्त्रम् । एवमन्येषामपि चतुर्णामन्त्रराणां प्रत्यकं मध्यतोनिवेशनात् तदि-
 तरवेष्टनतश्चत्वारि सभूय पञ्च यन्त्राणि प्रागुक्तोपद्रवशान्तिकारीणीति ॥४८॥

विजयमित्यादिभिर्भवेदित्यन्तैरद्वार्यस्त्रयोदशभिः श्लोकैर्विद्यायां स्वरविक्षता-
 चराणि तत्सङ्घां तैर्यन्तरनिर्माणं तत्प्रयोगांश्चोपदिशति । तत्र—मन्त्राच्च-
 राणि प्रत्येकमित्युक्त्या अपुनरुक्ताच्चरयोजनं नात्र विवक्षितम् ॥५०॥५१॥५२॥

प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदक्च कुर्याद्देखास्त्वयोदश ।
 तेन तावन्ति कोष्ठानि सम्भवन्ति समन्ततः ॥५३॥
 कृत्वा इष्टास्त्रं ततो बाह्ये हृत्युग्मं ततोलिखेत् ।
 अक्षराणि शिवाद्यन्तु निर्कृत्यन्तमनुक्रमात् ॥५४॥
 तत्र मन्त्रार्गकोष्ठेषु नवस्वास्त्रां समालिखित् ।
 बहिरप्सु कोणेषु द्वितीयार्गादि सँलिखेत् ॥५५॥
 अन्तरालेषु विलिखेदाद्य वृत्तद्वयान्तराण(न्) ।
 तान्येव माटकास्त्राभिर्विदर्भितमयो न्यसेन्(१) ॥५६॥
 एतत् पटे सभालिख्य ध्वजौकृत्य रगोद्यमे ।
 दर्शयेत्तेन रिपवः पलायन्ते दिशो दश ॥५७॥

तावन्ति — यावदक्षरसंस्थानि चतुश्चत्वारिंशदधिकशतमंस्थानीत्यर्थः । समन्ततः—
 समचतुरस्तरूपतः ॥ ५३ ॥ अष्टास्त्रं— प्राग्वत् ॥५४॥५५॥ तानि—विद्याक्षराणि ।
 नवमाटकाकाराद्याभिः—माटकाक्षरमाध्याक्षरैः । विदर्भितं—द्वान्तरोक्तम् । लिखेत् ।
 प्रागित्यादिभिर्न्यसेदित्यन्तैश्चतुर्भिः—श्लोकैरेतदुत्तं भवति—समान्तरालानि प्राक्प्रत्य-
 ग्राणि दक्षिणोत्तराणाणि च त्रयोदशकोणसूत्राण्यास्त्रात्य तद्विहिः कोणसृष्टासृष्टि-
 कया भ्रमेण वृत्तं कृत्वा तद्विहिः प्राग्वच्चतुरस्त्रं कृत्वा तद्विहिरेकाङ्गुलान्तरालं
 वृत्तद्वयं विधाय तत्कोष्ठेषु शिवादिनिर्कृत्यन्तं तानि स्वरविज्ञातान्यक्षराणि प्रति-
 पड़क्ति उत्तरारम्भं दक्षिणावामानं च समालिख्य तत्र मन्त्राच्चरनवकोपेतनव-
 कोष्ठेषु साध्यनाम विलिख्य तद्विहिरयादिप्रादक्षिणेनाष्टसु कोणेषु विद्याद्वितीया-
 क्षरादौन्यष्टाक्षराणि विलिख्य प्रथमाक्षरं तदष्टकोणान्तरालेष्वप्तस्त्रालिख्य बहि-
 वृत्तवोर्यां माटकाक्षरसाध्याक्षरैर्विदर्भितानि विद्याक्षराणालिखेदिति । यस्य
 (य)मन्त्रस्य वर्णस्य स्वरयोजने कर्त यस्मिन् स्वरे योजिते मन्त्राक्षरं भवति तद्वरं
 यस्मिन् कोष्ठे पतति तत्र साध्यं लिखित् । एवं मन्त्रस्यनववर्णाश्चयकोष्ठेषु ।
 अत्र नवस्त्रित्युक्ते मन्त्रस्थद्वितीयवर्णस्य ओँकारयोजने मन्त्रस्य चतुर्थवर्णस्य ऊँकार-

(१) विदर्भितहयोन्यसेत् इति म० प० पा० । सर्वालिखित् इति स० प० पा० ।

प्रणमेयुर्निंजां लक्ष्मौं प्राभृतीकृत्य तत्त्वग्रात् ।
 तदेव वैरिशिविरे निखनेदुदये शनेः ॥५८॥
 सद्यस्त्वन्योन्यकलहान्नाशमेति सुनिश्चितम् ।
 तदेव स्वपुरे मध्ये स्थापयेद्विषणोदये ॥५९॥
 पराभिचारकृत्यादिदुरितानि न तत्र वै ।
 संस्पृशन्ति पुरान्तस्थाद्यन्तशक्त्यनुभावतः ॥६०॥
 तद्यन्तं तामपटे तु विलिख्या न्यर्च्य तत् पुनः ।
 स्थापयेत् साध्यभूमर्तुरेकादशसमुद्यमे ॥६१॥
 गजवाजिगृहेष्वस्य(स्वस्य)भाण्डागारेऽख(स्व)मण्डपे ।
 अन्तःपुरे नगर्यास्तु दिक्षु मध्ये च तत् खनेत् ॥६२॥
 यत्र संस्थापितं यन्तं तदार्चा नित्यशोनृपः ।
 कारयेत्तेन तत् सर्वं शाश्वतं हृष्टये भवेत् ॥६३॥
 बीजानि तानि प्रत्येकमष्टपत्रसरोरुहे ।
 मध्ये दलेषु परितो लिखेदेकैकशः क्रमात् ॥६४॥
 बहिर्माटिकयाऽवेष्य सञ्जप्ताभ्यर्च्य नित्यशः ।
 स्वजन्मचार्दिनवक्ते कुर्याच्छान्तिमनुक्रमात् ॥६५॥
 यद्वक्त्रे भवेदस्य यहतो राजतोऽथ(पि) वा ।
 रोगतो वैरितो वाऽपि तस्मान् तत्तेन शामयेत् ॥६६॥

योजने मन्त्रवर्णत्वपर्यवसानेपि तत्र न साध्यलिखनमिति ॥५६॥५७॥ तदेव—
 तद्यन्तमेव । शनेरुदये—शनिश्चितराशुद्यकाले ॥५८॥ तदेव—यन्तं । धिषणो-
 दये—धिषणो वृहस्पतिस्तस्योदयः प्राभृत् ॥५९॥ पुरान्तःस्थान्—जनानिति-
 शीषः ॥६०॥ तद्यन्तं—पूर्वीक्रम् । एकादशसमुद्यमे—साध्यस्य जन्मसम्भवाशेषम-
 समराशेषा एकादशे राशौ लक्षणगते ॥६१॥ दिक्षु मध्ये चेति गजगृहादि-
 सामान्यम् ॥६२॥ तत्सर्वं—प्रोक्तगजादिक्रम् । हृष्टये—हृष्टये भवेदित्यर्थः ॥६३॥

मन्त्रार्णीप्यथ भस्मस्यं यन्त्रं कृत्वा तु तेन तु ।
रक्षां कुर्वीत सर्वेषां सर्वापित्तारणाय वै ॥६७॥

तत्तद्यन्तं तद्विनेषु स्त्रानपानासनादिना ।
यहजं वैरिजं दुःखं शास्त्रत्वेव न संशयः ॥६८॥

क्रमेण नवयन्त्वाणि नवयहमयानि तु ।
तस्मातत्तद्यहक्षेणं तत्तद्यन्तं (न) (च) शामयेत् ॥६९॥

सङ्काशते (सेकासन) विभूत्यादिप्रयोगैरुदितैः क्रमात् ।
विविधानि विषाण्येभिर्यन्ते जंलनिवे(शितैः)शनैः ॥७०॥

नाशयेत्पान(से)काभ्यां धारणेनार्चनेन च ।
एभिस्तु नवभिर्यन्तैर्य(न्त)न्न साध्यं न कुवचित् ॥७१॥

देशे वा नगरे ग्रामे मङ्गले पर्वतादिक्षे(१) ।
प्रथमं मध्यतः खात्वा प्रागादिषु ततोऽष्टमु ॥७२॥

द्वितीयादीनि तु खनेत् तत्र लक्ष्मीरिति स्थिरा ।
धर्मार्थौ चातिसंबृद्धौ भवेतामुक्तयोगतः ॥७३॥

द्वितीयं मध्यतः खात्वा त्वितगण्यभितः खनेत् ।
धार्मिकास्तेन तत्रस्थाः प्रसौदन्ति च देवताः ॥७४॥

सप्तस्तन्येषु च तथा कान्त्यागोग्ययशोधनैः ।
पुवज्ञानधनैश्चाद्याः प्रभवन्ति च नित्यशः ॥७५॥

हृष्टेषु घोरैः फणिभिः नवभिर्नवरम्भूगैः ।
ध्यानैर्मृतोऽपि माहात्मानमन्तस्योच्चिष्ठते ध्रुवम् ॥७६॥

बीजानीत्यादिभिस्तमिष्ये इत्यन्तैः षोडशभिः स्त्रोकैर्विद्याक्षरैर्नवभिर्नव-
यन्विरचनं तद्विनियोगांस्तत्कलानि चोपदिश्यति । तत्र स्वजन्मर्त्त—जन्मतयं

(१) खर्वटादिके इति मूँ द० पा०

अश्विन्यादिषु ऋचेषु नवानि नवमु क्रमात् ।
 विलिख्य देवौ तत्प्राणं नवाकारां नवस्त्रपि ॥७३॥
 पूजयेदुपचारैस्ता(१) नित्यशेभक्तिसंयुतः ।
 प्रागुक्तपरिवारादिरहितां पूजयन्नपि ॥७४॥
 सिद्धिमेति नरो भक्त्या परया चेत्प्रमन्वितः ।
 स्त्रीबालष्टाशक्तानां गतिरेषा च (स्व)सिद्धये ॥७५॥
 भेदगडा कर्णयोर्जप्यादिष्ठार्तस्य तदैव सः ।
 निर्विषो जायतेऽचिन्त्या(२) मन्वाणां शक्तयः शिवे ! ॥७०॥
 वैलोक्यमोहनी विद्या सर्वतो भवताम्नुता(३) ।
 न कदाचित्तु सा प्रोक्ता तां मे ब्रूहि मर्हश्वर ! ॥७१॥
 सर्वेषामेव मन्वाणां विद्यानां च यशस्विनि ! ।
 व्याप्तरूपं प्रवच्यामि शृणु त्वमिदमद्भुतम् ॥७२॥
 येन नारीनरन्तपदेवताः सर्वजनतवः ।
 भजन्त्येनं यथा मां त्वं तत्प्रयोगबलाद्ध्रुवम् ॥७३॥
 अकारादिक्षकारान्तैर्माटिकाणैः सविन्दुभिः ।
 प्रत्येकं पुटितान् कृत्वा मन्वान्विद्या अथापि च(वा) ॥७४॥
 विद्यया माटकावर्णन् पुटयन्मन्वतोऽपि वा ।
 प्रोक्तं तद्यन्तनवकं कुम्भे संस्थाप्य चैतया ॥७५॥

नवकमित्युक्त्या एकैकनक्ततेण चाभिषेकोऽप्यभिहितः । एषामन्यार्थः सुगमः ॥६४॥
 ६५॥६६॥६७॥६८॥६९॥७०॥७१॥७२॥७३॥७४॥७५॥७६॥७७॥७८॥७९॥७३॥७८॥
 भेरुण्णामित्यादिना श्लोकेन विषापहरणमुपदिशति—तत्वार्थः सुगमः ॥८०॥

(१) संति मू० पु० पा० ।

(२) जायते चित्वा इति मू० पु० पा० ।

१ सर्वतोप्रभवास्तता इति सो० प० पा० ।

जपतर्पणहोमार्चासिङ्गया सेक ईरितः(१) ।
 कुचन्दनैगेंरिकैर्वा दगदैश्वन्दनेस्तथा ॥८६॥
 सिन्दूरैस्तरुलैर्मुङ्गैस्तिलैः कृष्णैः सितैरपि ।
 नवानां नवभिः कुर्यादिभिर्यन्त्रप्रकल्पनम् ॥८७॥
 चैत्रादिविषुवद्वन्द्वे तथैवायनयोर्द्वयोः ।
 (२) रक्षोत्तरगच्छयोर्जन्मवितये वर्षयोः क्रमात् ॥८८॥
 राजा वा राजमहिषी मेनापत्याधिपोऽथवा(३) ।
 अन्योवाश(भ)क्षिशीलाद्यः कारयेदभिषेचनम् ॥८९॥
 दक्षिणामभिषेके तु दद्याद्भूरि स्वशक्तिः ।
 वित्तशाठ्यं न कुर्वीत यदि कुर्वीत लोभतः ॥९०॥
 (४) संदहित्येपावकवत्पुत्रलक्ष्मीकलतकैः(५) ।
 तस्मात्सर्वं तत्त्वेऽस्मिन् वित्तशाठ्यं न चिन्तयेत् ॥९१॥
 अभिषेकफलं देवि ! शृणु वच्ये यथाविधि ।
 सोमसूर्याग्निरूपेण जलेनेप्सितमन्तः ॥९२॥

तैलोक्ये त्यादिभिरपिवा इत्यन्तेरधर्द्देश्वतुर्भिः श्वोकैस्त्वैलोक्यमोहनविद्यायोग-
 मुपदिशति । तत्र व्यापर्युपं—श्रीष्टमन्त्रसाधारणत्वात् ॥८१॥८२॥ एनं—साधकम् ।
 एतद्विद्याभजनपरं सर्वं आवाग्निव भजन्तीत्यर्थः ॥८३॥८४॥ विद्याया मात्रकावर्णान्पुट-
 येनमन्तरोपि दा—मात्रकाच्छराणि प्रत्येकं विद्यया मन्त्रेण वा संपूर्णकुर्यादित्यर्थः ।
 प्रोक्तमित्यादिना प्रकल्पनमित्यन्तेनार्डयेन श्वोकहयेन तैलोक्यमोहन-
 विद्यया अभिषेकं नवयन्त्राणां विलेखनद्रव्याणि यथाक्रमं नव चोपदिशति ।
 तत्र एतया—तैलोक्यमोहनोविद्यया ॥८५॥८६॥ नवानां यन्त्रप्रकल्पनमिति—
 स्वातन्त्र्यात् ॥८७॥

चैत्रेत्यादिभिर्यन्त्रेदित्यन्तैश्वतुर्भिः श्वोकर्नवानां यन्त्राणां नवाभिषेक-

(१) चार्मिक्यासेन इतीरित इति मूँ प० पा० ।

(२) दर्शोनरात्ययो इति मूँ प० पा० ।

(३) तत्तदाहितपाकवत् इति पा० मूँ प० ।

(४) मेनापत्याधिकाऽतथा इति मूँ प० पा० ।

जपपूजादिना सिद्धवैभवेनाभिषेकतः ।
 दुर्लक्षणसमुत्थानि तथा दुष्कर्मजानि च ॥६३॥
 तद्वृनीतिजनितान्यन्यानि दुरितानि च ।
 नाशयेत्तद्विषयाहेवी सलिलैरित्वं पावकः ॥६४॥
 अपुत्रोवित्तविद्यायुरारोग्यादिसमन्वितान् ।
 लभते च बहून् पुत्रान् सुखी च चिरमेधते ॥६५॥
 क्षेमद्रुमादियोगेषु जन्म तत् प्राप्तनायातः ।
 योभृशं नित्यदा विद्यात् क्षिष्ठः सोऽपि श्रियैधते ॥६६॥
 प्राग्रजन्मसञ्चितैः पापैरपथ्यादिनिषेषणौः ।
 अनीत्या वैरिविहृतैरभिचारादिभिस्तु वा ॥६७॥
 ये रोगाः पीडयन्त्येनं ते विनश्यन्त्यशेषतः ।
 कान्तिलद्धमीधनारोग्यविद्याविजयकौर्तिभिः ॥६८॥
 सुचिरं जीवति स्वातः पुत्रपौत्रादिभिर्युतः ।
 नवाभिषेकं नवसु प्रोक्तेषु विधिना चरन् ॥६९॥
 अपमृत्युं विजित्याद्यात् भक्तः शुद्धान्तमानसः ।
 जीवन्मुक्तस्त्रिरं योगी भुवि जीवति मन्मथः ॥१००॥
 शब्दतत्त्वमयो व्याप्तिरिति सम्यक् समीरिता ।
 अस्या निष्कालनात् चित्ते तत्त्वं स्वात्मसात्कृतम् ॥१०१॥

कालानभिषेकयोग्यानभिषेककर्तुर्दक्षिणाप्रदानमप्रदानेन प्रत्यवायं चोपदिशति ।
 तत्र वित्तशावारं—वित्तनिगृहनम् । अस्यत् सुगमं तत् ॥८८॥८९॥
 ॥९१॥

अभिषेकफलं इत्यादिभिर्मर्मचय इत्यन्तेर्नवभिः श्वोकैरभिषेकफलसूपदिशति ।
 तत्र—पावकः नम्नेत इतिशेषः । केदुममीताम नित्यदारिद्राकरोगविशेषः ।
 नवसु कालेष्वितिशेषः । मर्मचयः—शिवाला ॥१००॥

इति श्री षोडशनित्यातन्त्रेषु श्रीकादिमते दशमं पटलम् ।

इति श्रीषोडशनित्यातन्त्रेषु श्रीकादिमतास्त्वस्य परिपूर्णस्य तन्त्रस्य प्रपञ्च-
सारसिंहराजप्रकाशभिधानेन श्रीसुभगानन्दनायेन विरचितायां
मनोरमास्त्रायां व्याख्यायां भगमालिनीनित्याविद्याविधान-
प्रकाशनपरं नवमं पटलं परिपूर्णं
परामृष्टम् ॥ १० ॥

यन्यसङ्गा ।
दशमे पटले सन्ति यन्मास्त्रेकोनविंशतिः ।
अध्यर्हाष्टोत्तरशतं व्याख्यानं यन्यसङ्गया ॥

एकादशपटलम् ।

अथ षोडशनित्यासु या षष्ठी समदीरिता ।
 सा विद्या वङ्गिवासिन्याः कथिता ते नवाच्चरा ॥१॥
 तदङ्गानि लिपिन्यासं ध्यानं ग्रन्तिभिरर्चनम् ।
 तत्साधनविधिं तस्याः प्रयोगान्विविधानपि ॥२॥
 होमयन्वविभेदैश्च कथयामि शृणु प्रिये ! ।
 विद्याद्वितीयबौजेन स्वरान् दीर्घान्नियोजयेत् ॥३॥
 मायान्तान् षड् भिरवाङ्गान्याचरेत् स्वकराङ्गयोः ।
 नवाच्चराणि विद्याया नवरम्भे षु विन्यसेत् ॥४॥
 व्यापकं च समस्तेन कुर्याद्व्यात्मसिद्धये ।
 सर्वाख्यपि च विद्यासु व्यापकं तत् समाचरेत् ॥५॥
 तेन तत्तन्मयो भूयात्साधकस्तेन सिद्धयः ।
 तस्याचिरेण देवानां प्रसादात् सम्भवन्ति च ॥६॥

अथ एकादशपटलं प्रारभ्यते ।

पूर्वस्मिन् दशमे पटले पञ्चम्या भेरुण्डानित्याविद्याया विधानमुपदिश्यानन्तरं
 षष्ठ्या वङ्गिवासिनोनित्याविद्याया विधानमुपदिश्यति । अथ षोडशेत्यादि भुवि
 इत्यन्तेन शोकशतरूपेणैकाटशेन पटलेन । अथ षोडशेत्यादिना प्रियेत्यन्तेनार्द्ध-
 धिकेन शोकहयेन पटलार्थानुद्दिशति । तत्र कथिता—ततोये पटले । अन्यत्
 सुगमम् ॥१॥२॥

विद्येत्यादिभिः समीरित इत्यन्तैरर्द्धायैः पञ्चभिः शोकैश्चतुर्विधन्यासादिक-
 मुपदिश्यति । तत्र स्वरान् दीर्घान्नियोजयेत् । मायान्तान्—सर्वविषण्डान् आ ई
 ज (ऐ) श्रौ (ओ) अः इत्येतान् षट्दीर्घस्वरान् कथयति ॥३॥ नवरम्भे षु—ट्कश्चोद-
 नासादन्मे षु । षट्वर्णान् आश्वभिहनपायुषु त्रिषु त्रयं इतिक्षेण नवरम्भे षु

माटकायाः षडङ्गं च माटकान्यासमेव च ।
 सर्वासां प्रथमं कृत्या पश्चात्तवोदितं न्यसेत् ॥७॥
 ललितायास्तु वर्गेस्तत्प्रोक्तमष्टाभिरेव च ।
 तेन तस्यास्तु लिपिशो न्यासद्वैव(?) समीरितम् ॥८॥
 तप्तकाञ्चनसङ्काशां नवयौवनसुन्दरीम् ।
 चारुस्तेरमुखाभोजां विसलद्वयनत्याम् ॥९॥
 अष्टाभिर्बाहुभिर्युक्तां माणिक्याभरणोच्चु लाम् ।
 पद्मरागकिरीटांशुसम्भेदाकणिताम्बराम् ॥१०॥
 पौतकौशियवसनां रत्नमञ्जीरमेखलाम् ।
 रत्नमौत्तिकसंभिन्नस्तबकाभरणोच्चु लाम्(१) ॥११॥
 रक्ताङ्कस्वपुण्डे चुचापपूर्णेन्दुमण्डलाम्(२) ।
 दधानां वाहुभिर्वामैः कह्नारं हेमशृङ्गकम् ॥१२॥
 पुष्टेषु मातुलिङ्गं(३) च दधानां इक्षिणैः करैः ।
 खसमानाभिरभितः शक्तिभिः परिवारिताम् ॥१३॥
 एवं धात्वाऽर्चयेदङ्गिवासिनौं विश्वविग्रहाम् ।
 ज्वालिनौविश्वलिङ्गिन्यौ(४) मङ्गला सुमनोहरा ॥१४॥

नवाद्वाराणि दक्षिणपूर्वं न्यसेत् । व्यापकं प्रावत् ॥३॥४॥५॥६॥ माटकायाः षडङ्ग-
 मिति । माटकान्यासं तत्पद्मन्यासं च पञ्चदशे कुलसुन्दरीपटले वश्चमाणत्वादिह
 न व्याकरोमि ॥७॥

तप्तकाञ्चनेत्यादिभिर्विश्वविग्रहामित्यन्तैः पञ्चभिः श्वोकैदेव्याः सपरिवाराया
 नित्यसपर्याध्यानसुपदिशति । तत्रायुधानि—जह्नादिवामदक्षिणायोः कल्प-
 येत् ॥८॥९॥१०॥११॥१२॥१३॥

(१) सभिदवस्ते काभरणो इति मू० पु० पा० ।

(२) रक्ताङ्कां च पुष्टे चुचापं पूर्णेन्दुमण्डलमिति मू० पु० पा० ।

(३) पुष्टे च मातुलिङ्गे इति सौ० पु० पा० । (४) ज्वालिनौविश्वलिङ्गिन्यौ इति मू० पु० पा० ।

कनकाङ्गितवाविश्वाविविधाचेतिशक्तयः ।
 अष्टकोणेषु सम्पूज्यास्तदग्रात्(तसु) प्रदक्षिणम् ॥१५॥
 दलेषु द्वादशखेता राशिशक्तीः समर्चयेत् ।
 मेषां वृषाह्नयां शक्तिं मिथुनां कर्कटीमपि ॥१६॥
 सिंहां कन्यां तुलां कौटां चापां च मकरामपि ।
 कुम्भां मीनां यजेत्प्राग्वदग्रादारभ्य शाङ्करि ! ॥१७॥
 चतुरस्तेषु द्वारेषु(१) पार्श्वयोः कोणादिक्षु च ।
 अन्ययोश्च दिशोः शक्तीः प्रोक्ता दश समर्चयेत् ॥१८॥
 मायासप्ताच्छरीमध्ये गतैर्नामभिरौरितैः ।
 घम्भरा सर्वभक्ता (२)च विश्वासा विविधोद्भवा ॥१९॥
 चित्ररूपा निःसम्पद्वा निरातङ्का च पावनी ।
 अचिन्त्यवैभवा रक्ता दशमी परिकौर्तिता ॥२०॥
 बलिदेवीति सम्प्रोक्ता कुरुकुस्त्राद्यविद्यया ।
 यत्र नोक्ता देवता तु बलिकर्मणि तत्र ताम् ॥२१॥
 सप्ताच्छर्या समोपेतां विद्ध्याङ्गलिदेवताम् ।
 हृत्योर्नवयोनिं तु कृत्वा तट्वहिरम्बुजम् ॥२२॥
 द्वादशश्चदसंयुक्तं विद्ध्याट्वृत्ययुग्मकम् ।
 तट्वहित्यतुरस्ते द्वे द्वारद्वयसमन्विते(३) ॥२३॥

ज्वालिनीत्यादिभिर्देवतां इत्यन्तैरष्टभिः श्लोकैर्देव्या आवरणशक्तोस्तत्पूजन-
 प्रकारं तत्सम्बन्धयोजनाप्रकारं चोपदिशति । तत्र कीटं—हृशिकमित्यर्थः॥१४॥१५॥
 १६॥१७॥ कोणादिक्षु—वायत्र्यादिषु ॥१८॥ माया हृत्वे खा ॥१९॥२०॥२१॥
 सप्ताच्छर्या—कुरुकुस्त्राद्यविद्यया ॥

हृत्योरित्यादिभिः क्षतमित्यन्तैः पञ्चभिः श्लोकैः देशा नित्यसप्तर्याचक्रं तत्र

(१) चतुरस्तदारयुगे इति मू० प० या० ।

(२) सर्वभक्ता इति मू० प० या० ।

(३) समन्विते इति मू० प० या० ।

पूर्वपश्चिमयोरत्* देवौ चक्रे तथाऽर्चयेत् ।
 अनुक्तेष्वङ्गमूलाभ्यामर्थं संसाधयेत्तथा ॥२४॥
 द्रव्यानुक्तौ होमविधौ घृतमन्नादामेव च(१) ।
 सङ्गग्रानुक्तौ सहस्रं स्याच्छतं वा तन्वचोदितम् ॥२५॥
 पूजासमाप्तिरप्येवमनुक्ता प्राग्वदीरिता ।
 विद्यायाः साधनं तडत्तन्वेऽस्मिन् परमेष्वरि ! ॥२६॥
 अन्य(२)मन्वानपेक्षित्वात्पूर्णात्वं नामुना चतम्(३) ।
 काम्यहोमविधिं वक्ष्ये शृणु वाञ्छितदायकम् ॥२७॥
 शालितण्डुलमादाय प्रस्थं भाग्णे नवे चिपेत् ।
 समानवर्णवत्साया रक्ताया ग्रेपय(?)स्था ॥२८॥
 द्विगुणं तत्र निक्षिप्य श्रपयेत् संस्कृतेऽनले ।
 घृतेन सित्तं सिक्खं तु(४) कृत्वा तत्प्रसितं करे ॥२९॥
 निधाय विद्यामष्टोर्ध्वं शतं जप्त्वा हुनेत्ततः ।
 एवं होमो महालक्ष्मीमावहेत्प्रतिपत्कृतः(५) ॥३०॥
 शुक्रवारेष्वपि तथा वर्षाङ्गूपसमोभवेत् ।
 पञ्चम्यां तु विशेषेण प्राग्वद्वोमं समाचरेत् ॥३१॥

नित्यसपर्याकमं चोपदिशति । तत्र चक्रनिर्माणं सुगम् । जपहोमयोः ॥२२॥
 ॥२३॥२४॥४५॥ प्राग्वद्—ललितापूजावसानवत् । तदृत्—ललितासाधनवत् । एत-
 देकान्तरादिनवाच्चरान्तानां मन्वाणां सङ्गग्रानुक्तौ एषापि नवार्णत्वात् ललितावदि-
 त्वर्थः । अमुना—अस्मिन् तन्वे पूर्वापरप्रोक्ताङ्गोकारिण ॥२६॥
 काम्यहोमं विशेषपूजाफलं चोपदिशति । तत्र संस्कृतेऽनले—होमार्थं
 विधानप्रतिष्ठिते । सिक्खकं—अव्यपिश्छम् । ससितं शर्करासहितम् ॥२७॥२८॥२९॥

(१) घृतमन्नाद्यमेव वा इति मू० पू० पा० ।

(२) तत्त्वान इति मू० पू० पा० ।

(३) सिक्खं सिक्खं तु इति मू० पू० ।

(४) पश्चिमयोलक्षिन् इति मू० पू० पा० ।

(५) चतुर्विति मू० पू० पा० ।

(५) प्रतिपत्तित इति मू० पू० पा० ।

तस्यां तिथौ विमध्वत्तैर्मल्लिकाद्यैः सितैर्हुतैः(१) ।
 अन्नाज्याभ्यां तु नियतं हुत्वान्नाद्यो(२)भवेन्नरः ॥३२॥
 यद्यद्वि वाऽङ्गतं वसु तानि सर्वाणि सर्वदा ।
 घृतहोमाद्वाप्नोति तथैव तिलतण्डुलैः ॥३३॥
 पञ्चमीषु(३) विशेषणं पूजां कुर्याद् त्रिती भवेत् ।
 प्रतिपत्तिथिमारभा पञ्चदश्यन्तमन्विते ! ॥३४॥
 कामेश्वर्यादिचिवान्ता देव्यस्त्वे कैकविग्रहाः ।
 यतस्तेन स्वस्तिथौ तास्ता पूज्या हुतादिभिः ॥३५॥
 प्रीणयेद्वत्तसङ्कल्पसमेतो भक्तिसंयुतः ।
 तेनायुःश्रीधनारोग्यविद्याकौर्तिसमन्वितः ॥३६॥
 जीवेद्वर्षशतं भूमौ स्वकुल्याग्रास्त तद्वलौ(४) ।
 यत्तिथौ या समाख्याता सुता सममवाप्नुयात्(५) ॥३७॥
 विद्याविधिवदेवैताः प्रोक्ताः पञ्चदशापि च ।
 सम्पूर्णं जपहोमाचार्योगतर्पणसेकतः(६) ॥३८॥

॥३०॥ तथा—प्रतिपहोमवत् । विशेषण—वङ्गिवासिन्याः असाधारणतिथित्वात् ।
 प्राग्वत्—प्रतिपहोमवत् ॥३१॥ तस्यां—पञ्चम्याम् । सितैः—पुष्टैरितिशेषः ॥३२॥
 तानि सर्वाणि सर्वदा घृतहोमाद्वाप्नोति—घृतहोमात् सर्वाणीष्टानि वस्तुनि अवा-
 प्रोतीत्यन्वयः ॥३३॥ व्रतो भवेत्—स्वसङ्कल्पसहितः ॥३४॥

प्रतिपदित्यादिभिराचरेदित्यस्तैः पञ्चभिः श्रोकैः पञ्चदशानां नित्यानां यथाक्रमं
 पञ्चदशतिथिमयस्त्वं तत्त्विथिषु तत्त्वद्विद्याप्राप्नामि भजनविशेषं चोपदिशति । तत्र
 एकैकविग्रहाः—एकैकतिथिरूपाः । व्रतसङ्कल्पः प्राग्वत् ॥३५॥३६॥ यत्तिथौ—यासु
 तिथिष्वित्वर्थः ॥३७॥३८॥ अखिलं—प्रयोगादि ।

(१) सितैर्हुतेत् इति मूः पु० पा० ।

(२) इत्वान्नाद्यो पु० पा० ।

(३) तु इति मूः पु० पा० ।

(४) तत्पवित् इति मूः पु० पा० ।

(५) सामुतासमवाप्नुयात् इति मूः पा० पु० ।

(६) जपहोमेन पूजातर्पणसेकत इति मूः पु० पा० ।

विद्या देवतात्मानं (१) सम्प्राप्याऽखिलमाचरेत् ।
 विद्याप्राप्तिविधिं देव ! ब्रह्म सम्यक् ममाधुना ॥३८॥
 आसां पञ्चदशानां च येनैताः साधकोन्मुखाः ।
 शृणु वक्ष्यामि ते देवि ! विद्याप्राप्तिविधिं शुभम् ॥४०॥
 येन विद्यादेवताभ्यामैक्ययोगेन सिद्धति ।
 तद्वावमाययोरैक्यरूपमानन्दविद्यहम् ॥४१॥
 यद्वासुं यतन्तेऽद्याप्यनेके मुनयोऽम्बिके ! ।
 कुचन्दनैः कुङ्गमैर्वा मिन्दूरैर्गैरिकैः शुभैः ॥४२॥
 विद्याहिपुलं चक्रं व्यक्तरेखं सुशोभनम् ।
 यस्या यच्चक्रमारव्यातं नित्यपूजाविधिक्रमे ॥४३॥
 तत्र कुम्भं निधायान्तर्जले सम्पूज्य देवताः ।
 प्रोक्तक्रमसमोपेतं पूर्वद्युर्गीतन्त्रल्यकौ ॥४४॥
 कृत्वोत्सवमथान्येद्युः प्राग्वदभार्च्यं तां तथा ।
 तत्त्विद्यौ प्राञ्मुखं शिष्टमुक्तलक्षणसंयुतम् ॥४५॥
 तथाविधा गुरुः कुम्भजलैस्तमभिषेचयेत् ।
 तज्जलं प्रागुद्दमध्यदिक्षुगं सर्वसिद्धिदम् ॥४६॥
 अन्यासु क्रमतोऽनिष्टान्यवाप्नोति सुनिश्चितम् ।
 वक्षिदाहं मृतिं रोगं दागिद्वा' देशमोचनम् ॥४७॥
 क्रमादनन्द्यादि वायुनं फलानि स्युरिमानि वै ।
 ततोऽसौ परिधायासु शुभे शुद्धे च वाससौ ॥४८॥

विद्याप्राप्तिविधिमित्यादिभिः समोरितमित्यसौरष्टादशभिः शोकैरस्मिंस्तदे
 सर्वासां विद्यानां साधारणं विद्याप्राप्तिप्रकारं प्रश्नपूर्वकमुपदिशति । तत्र येन-
 विधिना ॥३८॥४०॥४२॥४३॥ प्रोक्तक्रमसमोपेत—मष्टविंशत्कलार्चनादि ॥४४॥

(१) विद्याशदेवताश्वत्र इति मृ० पु० शा० ।

समाचार्य निजैश्चित्तैः समस्तैर्वा पुरोदितैः ।
 अभार्च्य पादयोर्नाथं पञ्चश्चोकैः स्तुवंस्त्रिशः(१) ॥४६॥
 प्रणाम्योत्थाय पुरतोबद्धाञ्जलिकरोभवेत् ।
 ततोगुरुस्तमाह्न्य चक्रमध्ये निवेश्य च ॥५०॥
 मनसा भावयन्नैक्यमात्मानं देवतात्मना ।
 प्रोक्तक्रमेण तां देवौं विद्यारूपां महाद्युतिम् ॥५१॥
 समावद्धास्य मूर्ढादिचिषु स्थानेषु तु क्रमात् ।
 संस्याप्य प्रोक्तरूपां तां ध्यात्वाऽभार्च्य वदेन्मनुम् ॥५२॥
 जीवकर्णे विशः पूर्णे देवतात्मा समाहितः ।
 ततस्त्वैव तां विद्यां गतं जप्यात्तदात्मवान् ॥५३॥
 पुनस्तदाञ्जयोत्थाय पुष्पे रभार्च्यतं स्तुवन् ।
 प्रणाम्य विरुपासीत मूर्ढबद्धाञ्जलिः स्तुवन्(२) ॥५४॥
 आह्न्य क्रममाचारं प्राक्ता सम्यक् भजेति तम् ।
 आदिशेषेशिकस्तस्माद्विनादारभा सोऽपि ताम् ॥५५॥
 नित्यशोजपूजाद्यं रुपासीत शिवां गुरुम् ।
 एवं पञ्चदशानां च नित्यानां क्रम ईरितः ॥५६॥
 विद्याप्राप्निविधौ देवि ! सर्वं सम्यक् समीरितम् ।
 तासां नैमित्तिकं काम्यं ललितोक्तविधानतः(३) ॥५७॥

प्राख्यत - नित्यक्रमेण ॥४५॥ मध्यमित्यत्र ईशानदिगुच्छते ॥४६॥४७॥४८॥४९॥५०॥
 ५१॥५२॥५३॥५४॥५५॥ तैः पश्च भिः श्वीकैः ॥५६॥

तासामित्यादिना शोकेन पञ्चदशानां नित्यानां नैमित्तिककाम्यविधानसुप-
 दिशति । तत्र प्रतिष्ठाद्य—तत्त्वित्यसपर्याचक्रमूर्च्छीः । आद्यशब्दे न पूर्णाभिषेक
 उच्चते । पूर्णाभिषेकश्च तत्त्वित्यसपर्याचक्रेण ॥५७॥

(१) मन्त्रशंख ईति मूः पूः पा० ।

(२) तत्त्वोक्तविधानत ईति मूः पूः पा० ।

(३) बद्धाञ्जलिं तु तम् ईति मूः पूः पा० ।

कुर्यात् प्रतिष्ठाद्यमेवं यत एतास्तु तन्मया(१) ।
 आसामन्योन्यमङ्गानि पूजासु परमेष्वरि ॥५८॥
 एकाङ्गित्वे स्थिताऽन्यास्तत्परिवारास्तथाविधाः ।
 अन्यदा प्रोक्तरूपास्तास्तत्वार्चने मताः ॥५९॥
 तासां काम्यकलावास्तिथानं तत्पटलोदितम् ।
 एवं सर्वं समाख्यातं साधारणविधानकम् ॥६०॥
 विद्यामन्त्रा इति प्रोक्तं यज्ञद्वेदं वद प्रभो ! ।
 शृणु देवि ! विशेषन्तु सन्दर्भं वै संसर्जपि वा ॥६१॥
 वर्णानां देवताभेदा विधाः स्युते त्वशेषतः ।
 त्वद्वैवत्याः स्त्रीता विद्या महैवत्यास्तु मन्त्रकाः ॥६२॥
 पुनरस्यास्तु यन्त्राणि तत्फलानि शृणु प्रिये ! ।
 विद्याक्षरेष्वनाहृत्तान्यक्षराख्यष्ट तैस्तथा ॥६३॥
 स्वर्गाणां सङ्घमा दृष्टविंशत्या शतमौरितम् ।
 विधाय वृत्तयोर्मध्ये त्वष्टकोणे ततोद्दयम् ॥६४॥

आसामित्यादिना विधानकमित्यन्तेनार्द्धाधिकेन श्लोकद्वयेन पञ्चदशानां
 नित्यानामन्योन्याङ्गित्वेन नित्यनैमित्तिककाम्येषु च ध्यानोपदेशं प्रोक्तनिगमनं च
 करोति । तत्र तथाविधाः—अङ्गनित्यासमानरूपाः । अन्यदा—पृथक् पृथक्
 स्वस्त्राङ्गित्वपूजासु ॥५८॥५९॥ तत्पटलोदितं—ध्यानपटलोदितम् । एवं—उक्त
 प्रकारिण ॥६०॥

विद्या इत्यादिना मन्त्रका इत्यन्तेनार्द्धाधिकेन श्लोकेन प्रश्नपूर्वकं विद्यामन्त्र-
 योभेदमुप्रदिशति । तत्र त्वद्वैवत्याः—स्त्रीदेवत्याः । महैवत्याः—पुनर्देवत्याः ॥६१॥
 ॥६२॥

पुनरित्यादिभिरजेष्ठः इत्यन्तैरध्यङ्गैः पञ्चभिः श्लोकैः षोडश यन्त्राख्युपदिशति ।
 तत्र अस्याः—वङ्गिवासिनीनित्याविद्यायाः । अनाहृत्ताख्यक्षराणि अष्टौ औंकार-

(१) तन्मयं इति सू० पु० पा० ।

कृत्वा तेषु न्यसेद्गणानष्टस्थौ तु मध्यतः ।
 मायां नामान्वितां कृत्वा तां तारिण प्रवेष्येत् ॥६५॥
 अन्तहृतान्तराले(१) तांश्चिखेद्गणान् दशक्रमात् ।
 कर्मानुरूपान् पञ्चाशश्चिखेदुक्तक्रमेण वै ॥६६॥
 वृत्तान्तरा प्राग्वदादिगादिच्छान्ताक्षराणि(२) च ।
 एवं षोडश यन्त्राणि जायन्ते तैर्यथाक्रमम् ॥६७॥
 तैर्यन्तैः साधयेन्नित्यं मनोषितमशेषतः ।
 प्रथमं खर्परे रक्षवक्षिमूलेन संयुतम् ॥६८॥
 सिन्दुरं तद्रसे पिष्टा धत्तूरगसंयुते ।
 लिखित्वा खदिगङ्गारे तापयेन्निश्चि जापवान् ॥६९॥
 नारी नगेन्द्रपोऽन्योवा समायाति च तट्बलात् ।
 तद्वेवतेन तामे वा वा कांस्यो वा प्राग्वदालिखेत् ॥६१॥

हकाररेफवकारनकारसकारपकारमकारः अपुनहृतान्यक्षराल्लाट्यर्थः । सर्वत्रासं-
 युक्तस्वरोपादानं भवति । स्वराणां चापुनहृत्वर्वगतः । व्यज्ञनानामक्षरत
 इति सर्वत्र समयः ॥६३॥ ततो हयं—अष्टकोणान्तर्वृत्तयोर्व्यर्थं क्लेत्यर्थः ॥६४॥
 तारिण-प्रणवेन ॥६५॥ तान्—प्राग्वत् । प्रादच्छिष्येन तैः स्वरविकृताक्षरैः । यन्त्रविर-
 चनाक्रमोयथा—इष्टमानेन भवेण एकाङ्गुलान्तरालं वृत्तहयं निष्पाद्य तत्प्रथे
 प्राग्वदष्टकोणं कृत्वा तदन्तरापि वृत्तहयं विधाय तेषु अष्टसु कोणेषु अग्रादि-
 प्रादच्छिष्येन आदितः अष्टौ समालिख्य सर्वमध्ये हङ्गेत्वां प्राग्वदामसहितां
 प्रणवेन विष्टितामालिख्य अन्तर्वृत्तान्तरा कर्मानुरूपाणि पञ्चभूताक्षराणि
 दशदशसमालिख्य बहिर्वृत्तवीयामग्रादिप्रादच्छिष्येन अकारादिच्छकारान्तान्येक-
 पञ्चाशदक्षराल्लाट्यालिखेत् एतत्प्रथमं यन्त्रम् । अस्यैवाष्टसु कोणेषु पूर्वपूर्वलिखित-
 विद्यास्त्ररविकृताक्षराष्टकादुपरितनमक्षराष्टकमक्षराष्टकं विलिखेत् । तेन षोडश-
 यन्त्राणि सम्भवन्ति तैर्मनोषितं साधयेदिति ॥६८॥

(१) अन्तहृतान्तराभ्युमान् इति मूः प० पा० । (२) बहिर्वृत्तान्तरा प्राग्वदादिच्छान्ताक्षराणि इति मूः प० पा०

तत्त्वापनादपि भवेत् पूर्वीकं फलमोश्वरि ! ।
द्वितीयं खर्षरे तेन विलिख्य निशि तापयेत् ॥७१॥
नारौ वशा समायाति जन्माचारविलङ्घिनौ ।
द्वितीयं तेन तवैव लिखित्वा निशि तापयेत् ॥७२॥
श्मशानामौ मुक्तकेशा(१) क्षणादैरिज्वरातुग(२) ।
तदेव दम्पतौ दग्धवन्त्यागारं तु निष्ठजे(३) ॥७३॥
रसे पिष्टा लिखित्वाऽमौ संताप्य निरवक्षतः ।
श्मशाने वैरिणां प्राक्तकाले क्रुद्धाशयो जपेत् ॥७४॥
मनुं तदेव संभान्तः पिशाचार्तीर्गिपुर्भवेत् ।
चतुर्थं विलिखेत्कृष्णपट्चीरुसिताम्बरे ॥७५॥
पूर्ववक्षत निखनेद्रावावुक्तकमेण च ।
दाहज्वरेण सप्ताहाद्विपुर्याति यमालयम् ॥७६॥
पञ्चमेऽप्यथ वा षष्ठे द्वयोर्नाम लिखेद्वयोः ।
कालोलूकजपक्षोत्यलेखन्या खर्षरद्ये ॥७७॥
श्मशाने निखनेत् प्राग्वन्दीतौरद्ये द्वयम् ।
नद्यांतु वारिणा पूर्णा यां द्वेषास्यात्तयोर्मिथः(४) ॥७८॥

प्रथममित्यादिभि भुविइत्यन्तैरर्डाद्यैः स्त्रयस्तिंशङ्किः श्वोकैः प्रोक्तेषु षोड्श-
यम्बेषु द्वितीयचतुर्थपञ्चमषष्ठसप्तमाष्टमैः षड्भिर्यन्तैर्नियहान् एकादशेन
नियहानुग्रहान् शेषैः शुभाशुभानि चोपदिशति । तत्र तद्वसे- रक्षावङ्गिरसे ।
रक्ताङ्गिर्नाम रक्तचिक्रकम् । खदिराङ्गारे- खदिरेभ्यनाङ्गारे ॥६८॥ तेन—पूर्वीक-
द्रव्येण । अस्मिन् प्रकरणे सर्दव द्रव्यानुकूल तापनं खादिराङ्गारे । ॥७०॥७१॥
७२॥७३॥ प्रोक्ताकाले प्राग्वत् ॥७४॥ असिताम्बरे इति पूर्वसम्बन्धः ॥७५॥ पूर्ववक्ष-

* नारौ वशा समायाति जन्माचारविलङ्घिनौ । द्वितीयं तेन तवैव लिखित्वा निशि तापयेत् इत्यथं श्वोक-
पुरापि सोऽपुक्तके लिखितः सू० पुक्तके नास्ति । (१) मुक्तकेशः इति सू० पु० पा० ।

(२) ज्वरातुरः इति सू० पु० पा० । (३) दग्धवन्त्यागारंतु निष्ठजैः इति सो पु० पा० ।

(४) नद्यानुवारपूर्णैः विवेष व्याहयोर्मिथ इति सू० पु० पा० ।

सप्तमे नाम संलिख्य सौसपटे यथाविधि ।
 शिरःकपाले निःक्षिप्य उमशाने निखनेन्निशि ॥७६॥
 रिपोः पुरोक्तकाले तु पिशाचैर्ग्रस्यते(१) रिपुः ।
 अष्टमं खर्परे कृत्वा रिपुदारे खनेन्निशि ॥८०॥
 सप्ताहात्तद्वाहात्कैरौ प्रयाल्युच्चाटितोऽन्यतः ।
 नवमं हैम्नि कृत्वा तद्गमिकायां वरे दिने(२) ॥८१॥
 सिङ्घयोगे शुभे लग्ने धिषणोदय एव वा ।
 कृत्यापमृत्युरोगादिदुःखेभ्योमुच्यते नरः ॥८२॥
 दशमं राजते पटे कृत्वा वेग्मनि कुत्तचित् ।
 निधाय पूजयेदेश्मन्यश्मपातादिशान्तये ॥८३॥
 तथा भूतग्रहात्तांश्च रक्षेदेतस्य धारणान् ।
 एकादशे लिखेद्वृर्जे पाटीरेन्दुद्रवैस्तु तत् ॥८४॥
 उक्तक्रमसमोपितं गुलिकौकृत्य तां पुनः ।
 सितसिक्थमये लिङ्गे संस्थाप्याभार्च्य तत् पुनः ॥८५॥
 स्थापयेत् चौद्रमध्ये तु पूजयेन्नित्यशश्च तत् ।
 सम्भ्यासु मुसितैः पुष्पैः सौरभाद्यैर्विधानतः ॥८६॥
 मासात्तदर्ढात्तिसप्ताहादशे स्युः शतबो ध्रुवम् ।
 भवेयुर्व्याधितास्तेन(३) धृतेनारोग्यमाप्नुयः ॥८७॥
 चत्वारात्तस्तु विशेषणा मुखिताः स्युरयत्तः ।
 अन्नसौवीरमध्यस्ये विह्वे षयति वैरिणी(४) ॥८८॥

निम्बरसादिना ॥७६॥   हयोः—यन्नयोः ।   हयोः—विहेष्ययोः ॥७७॥   अत्रापि
 लेखनद्रव्यं निम्बरसादि । एतदेवास्मिन्नियहप्रकरणे द्रव्यानुकूले द्रव्यम् ॥८८॥८७॥

(१) गैर्षते इति सो पु० पा० ।

(२) कृत्वा तु उर्मिकायां वहेह्वने इति म० पु० पा० ।

(३) सेन तेन रोग मवाप्युयरिति मा० पु० पा०

(४) अमलं सौवीरमध्यस्ये विंषयति वै रिणी इति म० पु० पा० ।

तत्रैव कथनाद्वोगं तयोरुत्पादयेदपि ।
 शुगङ्गीमरीचपिपल्यः सुसूक्ष्माः परिचूर्णिताः ॥८६॥
 लकुचस्य रसोपेतः तन्मध्ये तद्विनिक्षिपेत् ।
 ताप्येत् चिषु सन्ध्याम् यत्वागतिसु(१) तन्मुखम् ॥८०॥
 प्रोक्तकाले ज्वरैर्गतस्तापदृष्टासमन्वितः ।
 हादशं खर्पर(२) राविरसेनालिख्य तत्पुनः ॥८१॥
 *इष्टकायुगमध्यस्थं कृत्वा तत् श्वेषयेद्वृढम् ।
 स्थापयेच्छण्डिकार्गेहे शास्तुगायतंतेऽपि(३) वा ॥८२॥
 खगृहे भित्तिमध्ये वा शयनस्थापनतोऽपि(४) वा ।
 स्तम्भयेद्वैरिणोरोषमुद्योगं वाऽथ चिन्तनम् ॥८३॥
 व्यवहारं ऋणं चान्यदद्यदस्याहितात्मकम्(५) ।
 तयोदशेन भूर्जस्य नाशु धारणतोऽङ्गना ॥८४॥
 वन्ध्यापि लभते पुरुं विचित्रायन्तशक्तश्यः ।
 चतुर्दशगतं नाम कृत्वा(६) भूर्जे चतुष्पदे ॥८५॥
 सिक्धयमध्यगतं कृत्वा तद्विशीयेऽभितापयेत् ।
 सप्ताहादशमायान्ति स्त्रियो वा पुरुषा नृपाः ॥८६॥
 गजा हया मृगास्त्वन्ये ये जीवा भूतलाश्रयाः ।
 परेण नाम्ना युक्तेन फलकालिखितेन वै ॥८७॥

॥८०॥ खिष्णोदयः प्राप्नवत् । वा पञ्चान्तरे ॥८२॥८३॥८४॥ सितमिक्थमये —
 सितमधूच्छिष्टमये । तत्—लिङ्गमितिशेषः ॥८५॥८६॥८७॥८८॥ तत्रैव —
 अन्नसौवोरे ॥८९॥८०॥ राविरसेन —हरिद्रारसेन ॥८१॥८२॥८३॥८४॥८५॥८६॥

(१) यत्वं रात्री च तन्मुखम् इति सू० प० पा० । * इष्टिका इति सू० प० पा० ।

(२) कर्पटे राविरसेन इति सू० प० पा० । (३) गोक्ता इति सू० प० पा० ।

(४) स्थापयेऽपि वा इति सौ प० पा० । (५) व्यवहारं वा नवान्यदस्याभिमतमायन इति सौ प० पा० ।

(६) तहू॒र्जके सदा इति सू० प० पा० ।

सुखप्रसूतिः स्यात् स्वीगां तत्पूजाप्रेक्षणादिना ।
 षोडशे नाम संलिङ्ग्य धारणात्प्राणिनां तथा ॥६८॥
 रक्षा भवति सर्वत्र यहरोगभयादिषु ।
 तदेव स्वर्गपटस्य विधाय विधिना युतम्(१) ॥६९॥
 ऊर्मिकाङ्गदभूषादौ सूर्पि वा बिभृयात्ततः ।
 आधिव्याधिविनिर्मुक्तोनिःसप्तोजितेन्द्रियः ॥१००॥
 भोक्ता भक्तश्च(२) पुण्यानां जौवेद्वर्षशतं भुवि ।
 योनितत्त्वमयी व्याप्तिरितिसम्यक् समीरिता ॥१०१॥
 अस्या निष्कालनाच्चिते तत्तत्त्वं स्वात्मसात्कृतम् ।

इति श्रीषोडशनित्यातन्तेषु श्रीकादिमताख्यस्य परिपूर्णस्य-
 तत्त्वस्य एकादशपटलं परिपूर्णम् ॥११॥*

परेण—पञ्चदशेन ८७॥ अवानुग्रहप्रकरणे द्रव्यानुको पटोरादिस्वर्णपदस्थम् ।
 हैमपटोत्कोर्णम् ॥८८॥८९॥ आधिः—मानसी पौड़ा । अत इादगतमः श्रोकः
 पट्चरणागाथा ॥१०१॥

इति श्रीषोडशनित्यातन्ते षु श्रीकादिमताख्यस्य तत्त्वस्य परिपूर्णस्य तत्त्वस्य प्रपञ्च-
 सारसिंहराजप्रकाशभिधनेन श्रीसुभगानन्दनाथेन विरचितायां
 मनोरमाख्यायां व्याख्यायां भगमालिनीनित्याविद्याविधान-
 प्रकाशनपरं एकादशपटलं परिपूर्ण-

परामृष्टम् ॥ ११ ॥

अन्यमङ्गा—

यन्त्राणि षोडश व्याख्या अन्यै शार्दूलिधिका भवेत् ।
 चतुःषष्ठिरितिप्रेक्ष्य प्रोक्तमेकादशेऽखिलम् ॥०॥

(१) गम्भै इति मूँ प० पा० ।

(२) भोक्ता कतां च इति मूँ प० पा० ।

अस्मिन्पटले इादगतमः श्रोकः पट्चरणागाथा इत्यधकम् ।

द्वादशपटलम् ।

अथ षोडशनित्यासु सप्तमौ या समौरिता ।
तस्या विधानं वक्त्यामि शृणु सर्वार्थसाधकम् ॥१॥
प्रोक्तैव विद्या प्रागेव द्वादशाक्षरविद्यहा ।
तदङ्गानि लिपिन्यासं ध्यानं शक्तिभिरच्चनम् ॥२॥
साधनं होमकर्माणि (सर्वता) यन्वाणि फलभेदतः ।
प्रोक्तक्रमण सकलं कथयामि यथाविधि ॥३॥
इयमेकैकमय च इयं इयमयो हयम् ।
मायया पुष्टितं कृत्वा कुर्यादङ्गानि षट्क्रमात् ॥४॥
प्रत्येकं शक्तिपुष्टितैर्मन्वार्गेऽशभिर्न्यसेत् ।
द्वक्ष्रोतनासावाग्वक्षोनाभिगुह्येषु च क्रमात् ॥५॥
रक्तां रक्ताम्बरां रक्तगन्धमालाविभूषणाम् ।
चतुर्भुजां चिनयनां माणिक्यमुकुटोच्चुलाम् ॥६॥

अथ द्वादशपटलम् ।

पूर्वस्मिन्नेकादशे पटले षष्ठगा वङ्गिवासिनीनित्या(या)विद्याविधानमुपदिश्यानन्तरं सप्तम्या यज्ञावच्चे श्वरीनित्याविद्याया विधानमुपदिश्यति । अथ षोडशेत्यादिना अवासये इत्यन्तेन श्वोकशतरूपेण द्वादशेन पटलेन । तत्र अथ षोडशेत्यादिभिर्यथाविधि इत्यन्तैस्त्रिभिः श्वोकैः पटलार्थानुद्दिश्यति । तत्र प्रागेव छत्रोपटले ॥
॥१॥२॥३॥

हयमित्यादिना क्रमादित्यन्तेन श्वोकद्वयेन न्यासक्रममुपदिश्यति । तत्र एकेकं शिरः शि(व)खयोरिति शेषः । मायया—हृष्टे खया । अङ्गानि—हृष्टयादीनि । क्रमाज्ञातियुक्तानि शक्तिपुष्टितैः हृष्टे खापुष्टितैः दग्भिः । हृष्टे खाद्यवर्जेवाम्बक्षोनाभिगुह्येषु । एकेकमितिशेषः । गुह्यं नाम भेहनम् ॥४॥५॥
रक्तामि चादिभिर्नायिकामित्यसैः पञ्चभिः श्वोकैदेव्याः सपरिवाराया नित्य-

पाशाङ्गुशाविक्षुचापं दाडिमीसायकं तथा ।
 दधानां बाहुभिर्नवैः दया (पर) दमसुशीतलैः ॥७॥
 पश्यन्ती साधकं व्यस्थट्कोणाङ्गमहीपुरे ।
 चक्रमध्ये सुखासीनां स्मेरवक्षसरोरुहाम् ॥८॥
 शक्तिभिः स्वस्वरूपाभिरावृतां पोतमध्यगे ।
 सिंहासनेऽभितः प्रेष्टप्रोतस्याभिः स्वशक्तिभिः ॥९॥
 उत्तान्ताभिर्विनोदानि यातायातादिभिः सदा ।
 कुर्वाणामरुणाम्भोधौ चिन्तये (द्रुज)न्मन्त्रनायिकाम् ॥१०॥
 इच्छाज्ञानक्रियास्तत्र विकोणस्यास्त्र शक्तयः ।
 डाकिन्याद्या: पड़स्तस्याः पद्मद्वादशपत्रगाः ॥११॥
 हृष्णे खा क्लेदिनी क्लिन्ना चोभिणी मदनातुरा !
 निरञ्जना रागवती तथैव मदनावतौ ॥१२॥
 मेखला द्राविणी विगवती द्वादशशक्तयः ।
 ततः षोडशपत्रस्याः शक्तौराकर्णयाम्बिके ! ॥१३॥
 कमलां कामिनीं कल्पां कलां कलितकौतुके ।
 किरातां कालकदने कौशिकां कम्बुवाहिनीम् ॥१४॥

पूजाध्यानमुपदिशति ! आयुधकल्पनं—वामोर्ध्वं हस्तादिदक्षिणाधरहस्तान्तं वाम-दक्षिणावामदक्षिणकमिण ॥६॥७॥ वास्थट्कोणाङ्गमहीपुरे चक्रमध्ये । एतदुक्तं भवति—समत्रिरेखां योनिं विधाय तद्विहिर्यथामानं थट्कोणं कल्पा तद्वाद्ये द्वादश-यन्त्रं द्वादशपद्मं विधाय तद्वाद्ये षोडशदलं पद्मं कल्पा तद्विहितुर्दित्तु द्वारोपितं समतुरस्तद्यं कुर्यात् तत्र चक्रे सुखासीनां तां चिन्तयेदिति ॥८॥९॥ अरुणा-भोधौ—शोणाम्भोधौ ॥१०॥

इच्छेत्यादिभिर्यजेदित्यन्तैः सप्तभिः श्लोकैर्द्व्याः परिवारशक्तोरुपदिशति—तत्र पड़स्तस्याः नैकर्द्य त्यादिकमिण ॥१॥ मदनातुरा—मदना इति मदनातुरा इति च हे शक्तौ ॥१२॥१३॥ कलिता कौतुके—कलिता कौतुका इति च हे शक्तौ ।

कातरां कपटां कीर्तिकुमारौं कुङ्गमामपि ।
 चतुरस्स्थितां(१) चापि शक्तीराकर्णय क्रमात् ॥१५॥
 जम्भिका वैगिनी नाम्नी चपला पिश्ला सती ।
 रतिः श्रद्धा भोगलोभमदोन्मत्ते मनस्त्विनी ॥१६॥
 दिन्नु द्वारेषु(पार्श्वेषु) कोण(एदि) दिन्नु च संस्थिताः(ननाः) ।
 द्वादशैता महादेवि ! चतुरस्तेऽभितोजपेत् ॥१७॥
 कृत्वाऽर्थमङ्गसूलाभारां प्रोक्तरूपं ततोऽर्चयेत् ।
 शोणाभिः हिमपोतं च सिंहासनमनन्तरम् ॥१८॥
 तत्र चक्रं ततो देवौं प्राग्वदावाच्य शक्तिभिः ।
 मायासप्ताच्चरौमध्यंगतैर्नामभिरर्चयेत् ॥१९॥
 बलिं च दद्यात्तदनु सप्ताच्चर्या पुरोक्तया ।
 देव्यास्तु कुरुकुल्लाया होमं कुर्याद्यथाविधि ॥२०॥
 पृथातौरकृणैः पुष्पैर्घृतैर्वा होममाचरेत् ।
 प्राग्वत् समापयेदित्यमर्चनं ते समीरितम् ॥२१॥

कालकदने—कालाकदना इति च हे ॥१४॥१५॥ मदोन्मत्ते—मदा उन्मत्ता च इति हे ॥१६॥ दिन्नु स्थितेषु द्वारेष्वित्यर्थः । पार्श्वेषु द्वाराणामितिशेषः । प्रथमं पश्चिमादिचतुर्दिक्द्वारपार्श्वेषु पश्चात् वायुदिकोणदिन्नु प्रादक्षिणेनार्चयेत् । सर्वत्रावरणेषु अग्रात्प्रादक्षिणेन पूजयेत् ॥१७॥

कृत्वेत्यादिभिः समोरितं इत्यन्ते शतुर्मिः श्लोकैर्देव्या नित्यपूजाक्रममुपदिशति । तत्र प्रोक्तरूपं—अग्निसोमसूर्यात्मिकभावनादियुतम् । शोणाभिः—शोणसागरः ॥१८॥ तत्र—सिंहासने स्थितायामितिशेषः । प्राग्वत्—तिखण्डामुद्रादिभिः । मायासप्ताच्चरोमध्यगतैः—इष्टके खासप्ताच्चरौमध्ययोजितैः । शोणमागरादीनामपि एवमेव मन्त्रयोजनक्रमः । (माया)सप्ताच्चर्या कुरुकुल्लाया(विद्य)या सर्वत्र अ(च्य)म्भवले-र्विशेषानुकूलौ कुरुकुल्लायविद्यया बलिं दद्यात् । यथाविधि अत्राभुपेतम् ॥२०॥ प्राग्वत्—तेजोरूपया स्वामयोजनादिति ॥२१॥

(१) यापि इति मृ० प० पा० ।

वसन्तकाले ग्रीष्मे वा पूर्णमारभा साधयेत् ।
 हविष्याशौ पयोभक्षः फलमूलाशनोऽथ वा ॥२२॥
 स्नातः मुगम्बिसलिलैरुकणांशुकवान् शुचिः ।
 चन्द्रचन्द्रनकाश्मौरचर्चालोहितविग्रहः ॥२३॥
 अञ्जनाक्तान्नियुगलस्ताम्बुलाकणवक्त्रवान् ।
 मुखार्पितेन्दुशकलो हृष्टचेता जितेन्द्रियः ॥२४॥
 मौनौ विकालपूजामु कृतसङ्खल्पसाधनः ।
 नक्ताशौ हुतशिष्टे न जपेद्विद्यां समाहितः ॥२५॥
 नित्यशोभो (१)जपेद्विद्याभक्तान् भजनकौतुकान् ।
 वयादहोना(२) मधुरं पायसं भोज्यभक्तिमान् ॥२६॥
 प्रणाम्याभ्यर्च्य विस्तजेन्नित्यशस्त्रहिनेषु तु ।
 गुरुजीवं समासाद्य प्रणाम्याऽसकृदात्मवान् ॥२७॥
 धनधान्याम्बराद्यैस्तं सन्तोष्य तदनुज्ञया ।
 कृतारम्भो नित्यशश्च पृजयेत्तं च भक्तिः ॥२८॥
 अन्ते च चित्तैः स्तोवैश्च तं संतोष्य कृतौ भवेत् ।
 वित्तशाश्वं च दर्पं च दम्भं चासत्यमेव च ॥२९॥
 न कदाचिच्च कुर्वीत विशेषाद्वुरुसन्निधौ ।
 एवं लक्ष्मयं जम्मा तदृशांशं हुनेत् घृतैः ॥३०॥

वसन्तकाले इत्यादिभिः साधकइत्यन्तैरध्यैरेकादशभिः श्लोकैः सर्वविद्या-
 साधनसाधारणं गुणविधानमुपदिशति । तत्र हविष्याशौ—निर्लवणपक्वोहित-
 रुक्षुलाहारी ॥२२॥२३॥२४॥ कृतसङ्खल्पसाधनः—कृतस्त्रसङ्खल्पयोग्यक्रमः ॥२५॥
 भजनकौतुकान्—नित्यभजननिरतान् ॥२६॥ तद्विनेषु—पुरश्चरणदिनेषु ॥२७॥२८॥
 अन्ते—पुरश्चरणावसाने । स्तोवैः—पञ्चभिः श्लोकैः । तं—गुरुम् । दर्पं—

(१) यजेद्विद्या इति म० प० पा० ।

(२) हीनाप्रधारमायं संभोज्ये इति स० प० पा० ।

पारग्वधप्रसूनैश्च(१) प्रसूनैर्बुकुलाद्ग्रवैः ।
 मधूकजैश्चम्पकैर्वा त्रिमध्वक्तैश्च नित्यशः ॥३१॥
 चन्द्रचन्दनकसूरीकाश्मीरसुरभीकतैः ।
 तर्पयेत्सलिलैस्तावहिनशोभक्तिमान् दृढः ॥३२॥
 एवं संसिद्धमन्वस्तु कुर्यात्काम्यानि(२) साधकः ।
 गुरुभक्तोनित्यकात्यक(३) तसङ्कल्पसंयुतः ।
 सहस्रापी स्थिरधीर्मन्तवीर्यविदात्मवान् ।
 यः सोऽपि काम्यान् कुर्वीत प्रयोगाद्वान्यथा शिवे ! ॥३४॥
 यदाज्ञानेन मोहिन चापलेनापि वाऽऽचरेत् ।
 अनर्थान् क्लेशनाशादि(४) पौड़ां प्राप्नोति निष्ठितम् ॥३५॥
 अरुणैः पङ्कजैर्हीमं कुयाच्चिमधुराम्बुतैः ।
 मण्डलाळ्लभते लक्ष्मीं महतौं श्वाष्यविग्रहम्(हाम्) ॥३६॥
 कङ्गारैः चौद्रसंसिक्तैः पौर्णाद्यं(च)तद्विदिनावधि ।
 जुहुयात्त्रित्यशोभक्त्या सहस्रं विकचैः श्रमैः ॥३७॥
 तत्तद्विनेषु पूर्वीक्तान् (पूर्वी)भोजयेदुक्तरूपतः(५) ।
 तावच्च जप्याद्वीमान्ते यावत्सङ्काहुतं(६) कृतम् ॥३८॥

मिथ्याखरुपनिर्वहणम् ॥२८॥   लक्ष्मवयमितिविशेषविधानात्क्रेवलं   लक्ष्मवयं
 जपेदित्यर्थः ॥२०॥३१॥   तावत्-दशांश्चतः । दिनशः- प्रतिदिनम् । अत च पुरश्चर-
 णविधौ प्रोक्तमखिलं सकलविद्यापुरश्चरणम् ॥२॥ एवं—उक्तप्रकारेण ॥३२॥
 गुरुभक्त(मि)इत्यादिना निश्चितमित्यन्तेनार्ददेन श्वोकदयेन पुरश्चरणमन्तरे-
 णापि प्रयोगयोग्यतामन्यथाकरणे प्रत्यवायं चोषदिशति । तत्र अन्यथा (अन्यथा)
 अन्यः नैवविधगुण इत्यर्थः ॥३४॥३५॥
 अरुणैरित्यादिर्भिर्मवेदित्यन्तैः सप्तविशत्या श्वोकेनानविधिर्व्यर्हमादिना

(१) प्रसूनेवा इति मू० प० ना०

(२) काम्यादि इति सो० प० पा० ।

(३) नित्यपूर्णाकृत इति मू० प० पा० ।

(४) क्लेशनाशहि इति मू० प० पा० ।

(५) भोजयेदुक्तरूपताभिति मू० प० पा० ।

(६) यावत्सङ्काहुतं हतकृतं मिति मू० प० पा० ।

चम्पकैः क्षीद्रसं(सि)युक्तैः सहस्रहवनाद्भ्रुवम् ।
लभते खर्णनिष्कागां शतं मासेन पूर्ववत् ॥३६॥
पाटलैर्घ्यं तसंसिक्तैः चिसहसं हृतैः(१) तथा ।
(२) दर्शादिसासाल्लभते चित्राणि वसनानि च ॥४०॥
कर्पूरचन्दनादौनि मुगम्बौनि च मासतः ।
वस्तूनि लभते हृद्यैरन्यैर्भर्गोप(भो)योगिभिः ॥४१॥
शालिभिः क्षीरसिक्ताभिः सप्तमीषु शतं हुन्ते ।
तेन शालिसमृद्धिः स्यात् मासे: षड्भिरसंशयम् ॥४२॥
तिलैर्हृतैस्तद्विवसे वषादारोग्यमाप्नुयात् ।
स्वजन्ममु विषु(३) तथा दृव्वाभिर्जुहयात्तथा ॥४३॥
निरातङ्गो महाभोगः शतं वषांणि जोवति ।
गुडूचीतिलदृव्वाभिस्त्विषु जन्ममु वा हुन्ते ॥४४॥
तेनायुः श्रीर्यशीभोगापुण्यनिधा(४) दिभाग्भवेत् ।
ष्टृतपायसदुग्धैस्तु हृतैस्तेषु विषु क्रमात् ॥४५॥
आयुराग्यविभवैर्न्द पमान्योभवेत्तथा ।
सप्तमां कदलीहोमात् सौभाग्यं लभते हतः ॥४६॥

नानाविधफलावासिमुपदिश्ति । तत्र मण्डलान् प्राग्वत् ॥२६॥ तहिनावधि—पूर्णा-
दिनावधि ॥२७॥ तत्त्वहिनेषु—मर्वप्रयोगदिनेषु । पूर्वोक्तान्—विद्याविदः । उक्त-
रूपतः—मधुरमप्रायादि । एतत्मर्वप्रयोगमाधारणम् । तावदित्याद्युक्तं सर्वहोम-
साधारणम् ॥३८॥३९॥ दर्शादिसासान्—दर्शादि दर्शन्तमित्यर्थः ॥४०॥४१॥
सप्तमीषु—तिथिषु अस्य वामना गुरुमुखादवगन्तव्या । एकादणे पठले
खस्तिथिषु नित्यानां विशेषतः पूजाहोमादिविधानात् अत पठीवपि विशेष-
विधानं कर्तव्यम् ॥४२॥ तद्विवसि—सप्तम्याम् । खजन्मर्ज्ञेषु विषु—खजन्मनन्तत-

(१) हते इति सौ० प० पा० । (२) वषादिश्ति सू० प० पा० । (३) चयु इति सू० प० प० ।

(४) निभ्रामभाग्भ इति स० प० पा० ।

दूर्वाचिकैस्तु प्रादेशमावैस्त्रिखादुसंयुतैः ।
जुहुयाहिनशोघोरं सत्त्विपातज्वरे गदे(१) ॥४७॥
महारोगेषु दूर्वाभिः तिलैश्छिन्नोद्भवैस्तथा(२) ।
तिभिर्वा नित्यशोहोमं कुर्याच्चिखादुसंयुतैः ॥४८॥
षणमासादद्वतो वाऽपि रोगान्मुक्तः मुखौ भवेत् ।
तद्विनेषु जपेद्विद्यां नित्यशः सलिलं स्पृशत् ॥४९॥
सहस्रावरं तत्त्वैयैः स्नानं पानं समाचरेत् ।
पाकाद्यमपि तैरेव कुर्याद्विग्विमुक्तये ॥५०॥
साध्यर्क्षवृक्षं संचूर्ण्य लवङ्गं(३) सर्षपं तिलम् ।
पिष्ठं च साध्यपादोत्य(४) रजसा च समन्वितम् ॥५१॥
कृत्वा पुत्तलिकां तैस्तु हृदयं नाम संयुताम् ।
प्राग्वच्छित्त्वाऽयसैम्नीक्षणैः शम्बैः पुत्तलिकां हुनेत् ॥५२॥
एवं दिनैः सप्तभिर्वा विभिर्वैकर्दिनेन वा ।
साध्यो वशो भवेच्छीघ्रमपि दूरस्थितो दृढः(५) ॥५३॥
तथाविधां पुत्तलिकां कुरुडमर्घं खनेद्भवि ।
उपर्यग्निं निधायाव विद्यया दिनशो(वं) हुनेत् ॥५४॥

तद्विश्वैकोनविंशतिनक्षत्रेषु । तथा—शतम् । तथा—अरोगः ॥४३॥ निरातङ्गः
अव्याकुलः । गुडूचो—अमृता । गुडूचार्दानि त्रीणि द्रव्याणि जन्मवये यथाक्रमम्
जुहुयात् । वा पच्चान्तरं त्रिषु जन्मस्तिशेषः । क्रमात्—यथाक्रमम् ॥४५॥४६॥
दूर्वाचिकै—तिसङ्गग्राभिः दूर्वाभिरित्यर्थः । त्रिखादुसंयुतैः—त्रिमधुरत्ययुतैः ॥४७॥
महारोगेषु—महारोगा नाम वातादयोऽष्टौ । क्षिन्नोद्भवैः—अमृतालताभिः एकै-

(१) सत्त्विपातेगदं जलं इति स० प० पा० । (२) मन्त्रा इति स० प० पा० ।

(३) हृवसंचूर्ण्यं पूर्वसं सर्षपं तिलमिति स० प० पा० । (४) पादोऽस्य इति स० प० पा० ।

(५) दूरस्थितं दृढमिति स० प० पा० ।

विसहस्रं विद्यामायां सर्षपैस्तद्रसप्रुतैः ।
 शतयोजनदूरादथानयेद्विनितां बलात् ॥५५॥
 तां तु पुत्तलिकामर्द्दमधूच्छिष्टसमन्विताम् ।
 कृतप्राणप्रतिष्ठां च शमशाने निखनेन्द्रिशि ॥५६॥
 साध्ययोनिं च तत्रैव क्षित्वा इत्वा बलिं ततः ।
 कृताभिषेकस्तां विद्यां प्रजपेच्च शतवयम् ॥५७॥
 अरातेरष्टमे राशी मासाद्वानाविधैरपि ।
 रोगैर्भूतादिसंक्लेशैर्नाशमेति मुनिश्चितम् ॥५८॥
 यद्यन्तरा समद्भूत्य सलिले तां खनेन्द्रिशि ।
 क्लेशैः स विनिर्मुक्तः सुखी जीवति भूतले ॥५९॥
 साध्यवृक्षेण कृत्वा तां सर्षपाञ्ज्ये निवेशिताम् ।
 तोयमध्ये निधायैतत्काथयंदुक्तवासरैः ॥६०॥
 वैरौ तौव्रज्जरणार्तः कृते प्राग्वत् सुखी भवेत् ।
 तामेव चगिडकार्गेह तथा बलियुतं खनेत् ॥६१॥
 साध्यो नरश्वत् नारी चेत् शास्तुरायतने खनेत् ।
 तद्विधानेन सहितं शत्रुरुक्त्वादवान् भवेत् ॥६२॥

कैरितिशेषः । त्रिभिः—दूर्वादिभिः समुदितैः । वा पक्षान्तरे । तद्विनेषु—महारोगप्रतोकारप्रयोगदिनेषु ॥४८॥ तत्त्वोयैः—अभिमन्वितजलैः । पाकाद्यं अवाद्यम् । तैरेव—जलैरेव ॥५०॥५१॥ तैः—साध्यवृक्षचृणीदिभिः समुदितैः ॥५२॥५३॥ ॥५४॥५५॥ अर्द्दमधूच्छिष्टसमन्विताम्—अर्द्दाशमधूच्छिष्टसहितैः प्रागुत्तैः कृताम् ॥५६॥ कृताभिषेक इत्यादि सर्वकूरप्रयोगानन्तरकृत्यम् । अभिषेकस्तु तत्त्वेवता नित्यसपर्याचक्रेण ॥५७॥ अष्टमे राशी निखनेदिति सम्बन्धः । सर्वत्र कूरप्रयोगान् साध्यस्य अष्टमे राशी कुर्यात् ॥५८॥५९॥ तां—पुत्तलिकां शमशाने निखाताम् । एतत्—सर्षपाञ्ज्यपात्रम् । उक्तवासरैः—मासादिभिः ॥६०॥ प्राग्वत्कृते सलिलस्यापने कृते । तामेव—साध्यनक्षत्रवृक्षकृताम् । तथा बलियुतं—साध्यो-

महावज्रं च वज्रं च यन्त्राण्यन्यान्यनुक्रमात् ।
 प्रयोगानपि वन्ध्यामि समाहितधिया शृणु ॥६३॥
 प्राक्प्रत्यक्षदक्षिणोदिक् च विंशतसूत्राणि पातयेत् ।
 तेन कोष्ठानि जायन्ते त्वेकषष्ट्या शतचयम् ॥६४॥
 तेषु कोणा(उपात्तेषु)चतुष्कोऽपि मार्जयेत् पञ्चक्षिन च ।
 चत्वारिंशत्तव शेषं वज्राकारं यथा भवेत् ॥६५॥
 दिशु चत्वारि चत्वारि मार्जयित्वा तिकोणकम् ।
 कुर्याच्छेषाणि कोष्ठानि पञ्चषष्ट्या शतं भवेत् ॥६६॥
 तेषु पूर्वादिपरितो लिख(दा)दिद्याक्षराणि तु ।
 प्राग्वत्स्वरविभिन्नानि प्रागुक्तविधिना तथा(तः) ॥६७॥
 चत्वारिचत्वारिंशत्त्वं शतं तेषां तु मध्यतः ।
 एकविंशतिकोष्ठानि शिष्टानि पुनरम्बिष्टे ! ॥६८॥

निबलियुतम् ॥६१॥ नरनार्थार्थाक्रमं चण्डिकाशस्तोर्गृहे । तदिधानेन — अष्टम-
 राश्यादि ॥६२॥

महावज्रमित्यादिभिः कार्यनुरूपत इत्यन्तैरेकादशभिः श्लोकैर्महावज्ञादि
 यन्ननिर्माणक्रमपदिशति । तत्र प्राग्वत् एकादशानावृत्ताक्षराणि प्रागुक्त-
 विधिना प्रादक्षिण्यप्रवेशगत्या तेषां षट्सप्तव्यधिकशतसङ्क्षेपास्वरविक्रितविद्याक्षराणां
 समन्वितं शिष्टविक्रिताक्षरेषु पठ्कमितिशेषः । चकारादिक्षतविद्याक्षरसहित-
 मितिशेषः । अन्यत्सुगमम् । लेखनक्रमस्य सम्प्राप्तयाप्यत्वात् अयमत्र विलेखन-
 क्रमः—यथा—प्राक्प्रत्यक्षदक्षिणोदिक् च समान्तरालानि विंशतिविंशतिसूत्राणि
 पातयेत् । एवं कृते एकषष्ट्यधिकशतवर्यं कोष्ठानि सम्भवन्ति ॥६३॥६४॥ तेषु
 चतुष्कोष्ठं सर्वमध्यकोष्ठचतुष्टयवर्जम् । बाह्यवीयां कोष्ठान्यन्यान्यभितः प्रतिकोणं
 सप्तदशसप्तदश मार्जयेत् । तदन्तः हिनोयवीयां प्राग्वत् पूर्वपरित्यक्षकोष्ठपाण्डेषु
 एकमेकं कोष्ठं परित्यज्य अन्यानि त्रयोदश त्रयोदश कोष्ठानि प्रतिकोण-
 मभितोमार्जयेत् । तदन्तर्यपि द्वौयवीयां प्राग्वत् एकमेकं अत्क्रा-
 प्रतिकाणं नव कोष्ठानि मार्जयेत् । तदन्तस्तुर्थवीयां प्राग्वत् एकमेकं त्यत्क्रा प्रति-

तेषु पर्यायनित्यागुवर्णषट्कसमन्वितम् ।
 घटिकायुगवर्णैँ च लिखेत् प्रागुक्तयोगतः ॥६८॥
 शिष्टेषु विद्यावर्णांश्च लिखेद्वादशशीषयोः ।
 साध्यास्त्यमालिखेदुक्तक्रमेण पुटयोर्द्वयोः ॥७०॥
 चतुर्दिन्जु लिखितकोणेष्वभितो भौतिकार्गकान् ।
 द्विविक्रमेण प्राक्प्रत्यक्षोग्योस्तु चयं तयम् ॥७१॥
 एतत् प्रोक्तेषु संलिख्य संपूज्य विधिना युतम् ।
 स्पृशन् जपेन्मनुं पश्चान्त्रिसहस्रं ततसु तत्(तम्) ॥७२॥
 विनियुञ्ज्यादयथोक्तेषु कार्येषु क्रमतः शिवे ! ।
 भूताक्षराणि च पुनर्लिखेत्कार्यानुरूपतः ॥७३॥

कोणं पश्चपञ्चकोष्ठानि मार्जयेत् । तदन्तः पञ्चवौयां प्राग्वच्छैकैकमेकं परित्यज्य
 प्रतिकोणमेकं एकं कोष्ठं मार्जयेत् । एवं कृते एकाशीस्त्विकशतकोष्ठरूपं
 प्रतिदिशं एकादिप्रतिपङ्क्ति प्रतिपार्श्वं एकैककोष्ठाभिष्वर्गा वज्राकारं दृश्यते ।
 तेषु चतुर्दिन्जु प्रथमद्वितीयपङ्क्तिस्त्विकशतकोष्ठानि दृश्यन्ते । तेषु
 पूर्वपङ्क्तिस्त्विकशतकोष्ठपञ्चमध्यस्थकाष्ठमारभ्य सर्वबाहुवोयां प्रादच्छिष्येन षट्-
 सप्तत्विकशतसङ्केशु स्वरविकृतविद्याक्षरेष्वादितः षट् विंशदक्षराण्यालिख्य तदन्तः-
 द्वितीयवोथामपि मध्यमकोष्ठमारभ्य पूर्वलिखिताक्षरोऽे हातिंशदक्षराणि प्राग्व-
 दालिख्य तदन्तस्तृतीयवोयामपि लिखिताक्षरोपरितनान्यष्टविंशत्यक्षराण्यालिख्य
 तदन्तश्चतुर्थवोयामपि अमुक्ताक्षरक्रमं चतुर्विंशत्यक्षराणि प्राग्वदालिख्य तदन्तः पञ्च-
 वौयां तदत् विंशत्यक्षराण्यालिख्य तदन्तः षट्वोयां चत्वारि सम्भूय चतुर्वृत्वारिंश-
 द्विकशताक्षराण्यालिख्य ततः शेषाक्षरदात्रिंशत्केशरेषु कमेणैकविंशतिवर्णैः सह
 पञ्चविंशपटलवद्यमाणपर्यायनित्यावर्णषट्कं षट् सु समालिख्य तदनु युगघटिका
 क्षरहृयं यथा सम्भदायमेकमिन् कोष्ठं समालिख्य तसो द्वादशसु कोष्ठेषु विद्याया
 अ(वि)धिकृतानि द्वादशाक्षराणि समालिख्यावशिष्टयोर्द्वयोः कोष्ठयोर्लिखिताक्षर-
 हृयमध्ये प्राग्वदधस्तात्साध्यमुपरिष्ठात् साधककर्मणो च समालिख्य चतुर्दिन्जु
 तिकोणेषु प्रागादिप्रादच्छिष्येन भूताक्षराणि हितिक्रमादलिख्यावशिष्ट-

महावज्रमितिस्यातं सर्वदैवापराजितम् ।
 विजयस्तम्भविद्वेषवश्योच्चाटनकर्मसु ॥७४॥
 रक्षयेत् पुष्टिशान्त्यै(१) च तथैव गिपुनिग्रहे(२) ।
 देशगाष्ठपुरग्रामनिवेशादेविशेषतः ॥७५॥
 घौरिषुत्पातजातिषू भूमौ संलिख्य गरिकैः ।
 मध्ये देवौ समावाह्य पूजयेन्नित्यशः शिवाम् ॥७६॥
 सन्ध्यासु तिस्रषु प्रोक्तक्रमान्नोगजनं तथा ।
 कुर्यात् विरावं द्विगुणं त्रिगुणं काम्यरूपतः ॥७७॥
 गजां वैरिविरोधिन पुरीमावावशेषिते ।
 विभवे मरणपे तस्य प्रोक्तवजं लिखेन्महत् ॥७८॥
 इदं देनार्चयेत्स्य मध्ये देवौ शुचिस्थिताम् ।
 नृत्यगीतादिभिः सार्हदं सन्ध्यासु च विशेषतः ॥७९॥
 एवं प्राग्वद्विनैरुक्तौर्विजयौ नृपतिर्भवेत् ।
 वैरिनाशेन वा तस्य भङ्गाद्यसनतोऽपि वा ॥८०॥
 ततस्तन्मार्जयत्वा तु भाले कृत्वा पुरौ बलैः ।
 प्रतीया(परीया)देशिकं त्वये गजे जीवेच्चिरं सुख्वी(म्) ॥८१॥
 निःसप्तबो निरातङ्कः षडङ्कः स्वातवैभवः ।
 एवमेतस्य वज्रस्य वैभवं कोनु वर्णयेत् ॥८२॥

विज्ञातविद्याच्चरैकादशकं प्राक्पञ्चमयोस्त्वयं त्रयं दक्षिणोत्तरयोर्द्वयं त्रयं चाऽलिखे-
 दिति ॥६३॥६४॥६५॥६६॥६७॥६८॥६९॥७०॥७१॥७२॥७३॥
 महावज्रमित्यादिर्भिर्वर्णयेदित्यन्तौर्नवभिः श्लोकौ र्हावज्यन्वप्रयोगविशेषांस्तत्-
 फलानि चोपदिशति । तत्र प्रोक्तक्रमात् ललिताप्रोक्तक्रमतः ॥७४॥७५॥७६॥
 ॥७७॥७८॥७९॥ प्राग्वत्-दिनैः मासादिभिः । गजे स्थापयित्वेति शेषः ॥८०॥८१॥

(१) रक्षा पुष्टि' च शालि च इति मू० प० पा० । (२) वियहम् सो पु० पा० ।

अथान्यद्वजनिर्माणं विधानं च शृणु प्रिये । ।
 येन हस्तगतेन स्युः सिङ्गयोऽपि स्वहस्तगाः ॥८३॥
 प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदक्च दशसूत्राणि पातयेत् ।
 तेनैकाशीतिकोष्ठानि जायन्ते त(च)दपूर्ववत् ॥८४॥
 मार्जयेद्वशकोषेषु शिष्टेषु विलिखेत्तथा ।
 विकोणानि चतुर्दिन्द्वयु तेषु ता(न्येव)वच्च पूर्ववत् ॥८५॥
 विलिखेदवशिष्टेषु मन्त्राणांस्तदिशस्तथा ।
 एकस्मिन्मध्यमे शक्तिः जठरे साध्यमालिखेत् ॥८६॥
 एतच्च पूर्वमुक्तेषु विनियन्नान्निजेच्छया ।
 न भेदस्तुनयोरस्ति प्रयोगेषु तु सर्वतः ॥८७॥
 एतद्वज्रस्य मध्यस्य नाम कृत्वा महीभुजः ।
 दशके हृदये श्रीषें संस्थाप्य समरे कृते ॥८८॥

निरातङ्कः षड्ङः षड्ङानि नाम अमात्यराष्ट्रदुर्गकोशब्दसुहृत्संज्ञानि स्वास्युप-
सर्जनानि । अन्यत्सुगमम् ॥८२॥

अथेत्यादिभान्निखेदित्यन्तेष्वतुर्भिः श्लोकैवज्ञानरनिर्माणसुपदिशति । तत्र
 पूर्ववत् । वज्राकरण दशकोषेषु तेषु कोषेषु चतुर्षु कोषेषु प्रतिकोणं दश
 कोष्ठानि मार्जयेदित्यर्थः । शिष्टेषु कोषेषु । तथाप्रतिदिग्ं एकं कोषं मार्जयेदि-
 त्यर्थः । त्रिकोणानि विलिखेदिति सम्भवः । तानि कर्मनुरूपाणि भूताक्षराणि ।
 अर्वाशिष्टेषु सप्तविंशत्सङ्केषणु कोषेषु मन्त्राणां द्वादशेति शेषः । हिंशः हयं
 हयम् । तथा—प्रागादि प्रादक्षिण्यन । शक्तिजठरे—हृस्ते खामध्ये । लिखनक्रमो
 यथा—प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदक्च समान्तरालानि दशदशसूत्राणांस्तात्य तत्र पूर्व-
 वत्प्रतिकोणं बाह्यवीथयां सप्तकं तदन्तर्दिंतीयवीथयां हयं तदन्तर्सूतीयवोथया
 मिकमेवं क्रमेण दशकोष्ठान्यभितोमार्जयित्वा चतुर्दिग्मत्कोषं चतुष्टयं मार्जयित्वा
 तत्र विकोणानि विधाय त्रिकोषेषु तेषु प्राग्वत् भूताक्षराणांलिख्य तत्स्तेषु
 सप्तविंशत्कोषेषु हयं हयं मन्त्राक्षराणि प्राग्वत् षड्ङाहृत्या विलिखेत् सर्वमध्यगते
 कोषे हृस्ते खां सप्ताध्यां लिखेदिति ॥८३॥८४॥८५॥८६॥

निहत्य वाहिनौं शब्दोश्चतुरङ्गां महीभजः ।
 अद्वतारोगसर्वाङ्गो यशोलक्ष्मीधनान्वितः ॥६८॥
 निर्वर्त्य सुचिरं जीवेद्गोगी भूमौ निजेच्छया ।
 एतत्ताम्बतले(१) कृत्वा म्यापर्यदभिवृद्धये ॥६९॥
 विधाय वृत्तयोर्मध्ये षट्कोणं तस्य मध्यतः ।
 बाह्ये कृत्वा च विद्याया बीजमाद्यमथान्तिम्(२) ॥६१॥
 षट्सु कोणेषु तु पुनरग्रपश्चिमयोर्लिखित् ।
 एकैकं पार्श्वकोणेषु द्वे द्वे(३)हत्तालंगा पुनः ॥६२॥
 मातृकां विलिखेदादिचानां(४) विन्दुसमन्विताम् ।
 मध्यबीजस्य मध्यस्थं लिखितं निजवाञ्छितम् ॥६३॥
 भर्तुर्दमनभौतानां(५) कुमारीणामिदं भजे ।
 करणे वा धारयेत् सद्यो वल्लभा तस्य जायते ॥६४॥
 स्वरप्रसारितैर्मन्त्रवर्णैः पद्मानि कारयेत् ।
 हृत्ताष्टपवयुक्तानि षोडशानि मनोहरम्(६) ॥६५॥

एतदित्यादिभिः अभिवृद्ये इत्यन्तेष्वतुर्भिः श्लोकैस्तप्रयोगान् तत्फलानि चोपदिशति । तत्र दंशकः—कवचः । अन्यत् सुगमम् ॥८७॥८८॥८९॥१०॥

विधायेत्यादिभिर्जायत इत्यन्तेष्वतुर्भिः श्लोकैः सौभाग्यकरं यन्त्रपुष्पदिशति । तत्र एतदुक्तं भवति—यथामानं षट्कोणं कृत्वा तदन्तहृत्तालहिरेककाङ्गुला- (माना)लरालं वृत्तहयं कृत्वा तत्रान्तर्वर्तीयां यथासम्पदायं हृष्टे खावेष्टनं तदाश्चूप्तीयां मातृकाक्षरवेष्टनं अथादिप्रादक्षिणेन कुर्यात् इति । अन्यत् सुगमम् । अत तत्रे सर्वहृष्टे खावेष्टनं कृतैषु कर्मसु रूपांशेन कुर्यात्, अन्यत् चतुर्थस्वरांशेन कुर्यात् ॥१॥८२॥८३॥८४॥

स्वरप्रसारितैरित्यादिभिरवासये इत्यन्तैः षड्भिः श्लोकैः षोडश पश्चान्युप

(१) तात्पदले इति सू० पु० पा० ।

(२) भाद्य तथार्थकाम् इति सौ० पु० पा० ।

(३) द्वौषी इति सू० पु० पा० ।

(४) दादिवत्ता इति सौ० पु० पा० ।

(५) भर्तुर्दमनभौतानामिति म० प० पा० ।

(६) मनोहरम इति सौ० पु० पा० ।

कर्णिकासु च पवेषु लिखेदेकैकमद्वरम् ।
 कर्णिकार्णस्य मध्यस्थं कुर्यान्नाम निजेप्रसितम् ॥६६॥
 घटिकाद्वरसंयुक्तं विनियुज्ञगात् नित्यशः ।
 अहोरात्रं षोडशधा कृत्वा तां तेषु* योजयेत् ॥६७॥
 समस्तं वाञ्छितं तत्तत्तनम्भे विलिखेतदा ।
 धारयेदभिषिञ्च ज(युर्ज)पेदिष्टार्थसिङ्गये ॥६८॥
 प्राक् प्रत्यक् दक्षिणोदक्षच पञ्च सूत्र निपातनात् ।
 कोष्ठानि षोडशानि स्युसेषु पद्मानि कारयेत् ॥६९॥
 प्रागुक्तेषु विधायैवर्मचयेद्यामतः(१) क्रमात् ।
 देवौ तु स्थापयेद्गूमौ सर्वसम्पदवाप्तये ॥१००॥
 (२) पायुतत्त्वमयी व्यामिरिति सम्यक् समीरिता ।
 अस्या निष्कालनाच्चिते तत्तत्त्वं स्वात्मसात्कृतम् ॥१०१॥

दिशति । तत्र प्रागुक्तेषु—सुवर्णादिष्टधिकरणेषु । एतदुक्तं भवति—विद्याया अनाडुलान्येकादशाद्वराणि स्वरप्रसारणात् षट्सप्तत्रिकश्चतसङ्गानि भवन्ति । तेष्वद्वरेष्वादितः प्रथममद्वरं कर्णिकामध्ये विलिख्य तदद्वरमध्ये हितीयमद्वरं, तत्र तदधोषटिकाद्वरस्याने लृतीयमद्वरं, बहिरष्टसु दलेषु अग्रादिप्रादिष्टस्येन अष्टाद्वराणि, एवमेकादशाद्वराणि अहोरात्रस्य षोडशामकेषु खण्डेषु प्रथमखण्डस्य तत्तद्विटिकाद्वरं तत्र तदातदा विलिखेत् । एतत् प्रथमं पद्मम् । अनन्तरं पूर्व-लिखिताद्वरैकादशकादुपरितनं एकादशकं प्राग्वहिलिख्य अहोरात्रस्य हितीय-खण्डस्य तत्तद्विटिकाद्वरं प्राग्वहिलिखेत् । एतद्वितीयं पद्मम् । एवं ज्ञानेण-क्षानि चतुर्दश पद्मानि कृत्वा तत्र तत्र तदा देवोपूजनादिष्टावासिः । तानि-षोडशरप्तानि स्वर्णादिषोडय कोष्ठामके मण्डले प्रतिकोष्ठमेकैकं प्राग्वहिलिख्य पूजनाश्च प्रागुक्ता सिद्धिरिति ॥८५॥८६॥८७॥८८॥१००॥१०१॥

(१) यामनुक्तसात् इति मू० पु० पा० ।

(२) वायुतत्त्वे इति मू० पु० पा० ।

* तस्मिषु इति मू० पु० पा० ।

इति श्रीषोडशनित्यातन्वेषु श्रीकादिमते हादशटलं
परिपूर्णं परामृष्टम् ॥१२॥

इति श्रीषोडशनित्यातन्वेषु श्रीकादिमताख्यस्य तन्मत्य परिपूर्णस्य तन्मत्य प्रपञ्च-
सारसिंहराजप्रकाशभिधानेन श्रीसुभगानन्दनाथेन विरचितायां
मनोरमाख्यायां व्याख्यायां महावज्रे खरोनित्याविद्याविधान-
प्रकाशनपरं हादशपटलं परिपूर्णं
परामृष्टम् ॥ १२ ॥

अन्यसङ्क्षणा—

एकोनविंशद्यन्नाणि व्याख्यायन्नाः गतात्परम् ।
हादश स्तुरिहैवेत्यं हादशे पटले अृताः ।

अथ त्रयोदशपटलम् ।

अथ षोडृशनित्यामु या प्रोक्ता त्वष्टमी तदा ।
तद्विधानं शृणु प्राज्ञ ! समीहितफलप्रदम् ॥१॥
विद्योद्भारः कृतः पूर्वमथ न्यासक्रमं तथा ।
तदावरणग्रन्तिस्त्र तद्भागानं तत्प्रपूजनम् ॥२॥
तस्माधनं तत्प्रयोगान् होमयन्वादिभिस्तथा ।
प्राणप्रतिष्ठां विद्यां च तद्विधानं च तत्फलम् ॥३॥
क्रमेण वच्ये संप्रोक्तान्यशेषिण महेश्वरि ! ।
यैर्मन्त्रैभुवने स्वातो नियहानुग्रहच्छमः ॥४॥
कुर्यान् प्राग्वत् पङ्कडानि विद्याद्येनोक्तमार्गतः ।
तेनैव पुटितैरग्नैर्न्यसेच्छोत्तादिपञ्चमुः ॥५॥
षष्ठं मनसि विन्यस्य व्यापकं विद्यया न्यसित् ।
प्राग्वदर्थं समुद्दिष्टं तच्छक्ती शृणु पार्वति ! ॥६॥

अथ त्रयोदशपटलम् ।

पूर्वमिन् हादशे पटले सप्तम्या महावज्रे श्वरीनित्या दिद्याया विधानमुप-
दिश्यानन्तरमष्टम्या शिवदूतीनित्याविद्याया विधानमुपदिशति । अथ षोडृशत्या-
दिविधानकमित्यन्तेन श्लोकशतरुपेण त्रयोदशेन पटलेन । तत्र अथ षोडृशत्यादिभिः
क्षम इत्यन्तौः चतुर्भिः श्लोकैः पटलार्थानुहिंशति । तत्र पूर्व—हृतीये पटले ।
अन्यत् सुगमम् ॥१॥२॥३॥४॥

कुर्यादित्यादिना पार्वतोत्यक्षेन श्लोकद्वयेन न्यासविधिं अर्चसाधनादिकं(१)
चोपदिशति । तत्र उक्तमार्गतः—दोर्घस्त्ररघट्कजातियुक्तेनत्यर्थः । तेनैव—हृजे-
खया । श्रोत्रादिपञ्चमु—यथाक्रमं श्रोत्रत्वक्त्वं शुर्जिह्वाप्राणास्येषु इति शेषः ॥५॥
तत्र त्वचि सर्वाङ्गेषु उक्तेषु स्थानेषु हृजे खापुटित्वैकैकेन वर्णेन न्यसिदित्यर्थः ॥६॥

(१) अर्चसाधनादिकमिति वं पु० या० । अर्चसाधनादिकमिति सो० पु० या० ।
पञ्चकमिति मृ० पु० या० ।

विष्वला कर्षणी लोला नित्या मदनमालिनी ।
 विनोदा कौतुका पुण्या पुराणा चतुरसूगा:(१) ॥७॥
 वागीशा वरदा विष्वा विभवा विघ्नकारिणी ।
 वीरा विघ्नहरा विद्येत्यक्ता यन्त्राष्टशक्तयः(२) ॥८॥
 सुमुखी सुन्दरी सागा समरा च सरस्वती ।
 समया सर्वगा सिंहे त्यक्ता अष्टासूशक्तयः(३) ॥९॥
 डाकिन्याद्याः षड्स्रेषु सर्वास्त्वयात्प्रदक्षिणाम् ।
 मूलदेवीसमाकारवर्णायुधसमन्विताः ॥१०॥
 शिवां वाणीं दूरसिङ्गां त्वैविग्रहवतौमपि ।
 नादां मनोमयौ(४)षट्सु प्रदेषु परितोऽर्चयेत् ॥११॥
 इच्छाज्ञानक्रियाशक्तौ स्त्रिषु कोणेषु पूजयेत् ।
 मध्ये देवीं हेतिहत्तां(५) पूजयेदैषमौं शिवाम् ॥१२॥
 तस्या ध्यानं शृणु प्राज्ञे ! यन्मयं विष्वमीरितम् ।
 तथापि भज्ञसन्त्वाणहेतोः(६) क्लृप्तां परां तनुम् ॥१३॥

विष्वलेत्यादिभिः शिवामित्यन्तैः षड्भिः श्लोकैर्देव्याः परिवारशक्तीरूपदिशति ।
 तत्र मदनमालिनी—मदना मालिनो चेति हे शक्ती । चतुरसूगा:—चतुरसूहार-
 युगस्थ पार्ष्वयोः प्रत्येकं हयं हयमेवं चतुष्टयं—कोणचतुष्टये चतुष्टयम् । उत्तर-
 दक्षिणदिशोर्धयं एवं दश चतुरसूगा:—चतुरसूस्थिता इत्यर्थः॥७॥ यन्त्राष्ट(क)शक्तयः
 अष्टयन्त्रस्थशक्तयः ॥८॥ सर्वास्त्वयस्था अव डाकिन्याद्याश्व अग्रादारभ्य प्राद-
 ज्ञिष्ठेनार्चयेत् । तच्छक्त्यवस्थानन्तु प्राग्वचिर्वित्तिकोणादिषु—तेन डाकिनी-
 राकिनो साकिनी-लाकिनी-डाकिनो इत्येवं पूजाक्रमः ॥१०॥ शिवामित्यादियो
 विद्याया हितोयाक्षरादिनामशक्तयः । त्वैविग्रहवतौ त्वैविग्रहेत्यर्थः ॥११॥ हेतिपूजनं
 तत्त्वामभिः सप्तास्त्वर्द्वाद्यादिनिर्जट्यस्तं प्रादक्षिणेन ॥१२॥

(१) नूपुराणावरशागा इति सौ० पू० पा० ।

(२) स्त्रिष्वशक्तय इति सू० पू० पा० ।

(३) संग्रह इति सौ० पू० पा० ।

(४) हत्त इति सू० पू० पा० ।

(५) स्त्रिष्वशक्तय इति सू० पू० पा० ।

(६) मनोमयौ इति सू० पू० पा० ।

(७) भज्ञसन्त्वार्द्वाद्यादिनिर्जट्यस्तं प्रादक्षिणेन ।

निदाघकालमध्याङ्गदिवाकरसमप्रभाम् ।
 नवरब्लकिरीटां च त्रीक्षणाम् मरुणाम्बराम् ॥१४॥
 नानाभरणसम्भिन्नदेहकान्तिविराजिताम् ।
 शुचिस्मितमष्टभुजां सूयमानां महर्षिभिः ॥१५॥
 पाशं खेटं गदां रत्नचषकं वामवाहुभिः ।
 दक्षिणैरङ्गुशं खड्डं कुठारं+ कमलं तथा ॥१६॥
 दधानामाधुकाभीष्टदानोद्यमसमन्विताम् ।
 ध्यात्वैवं पूजयेदेवौ दूतौं दुर्नीतिनाशिनीम् ॥१७॥
 हृष्टद्वयं बहिस्खासं तद्वयं षड्दलाम्बुजम् ।
 तथा षड्दलमष्टासं तद्वदष्टदलाम्बुजम्(१) ॥१८॥
 भूपुरे वङ्गिवासिन्या कृत्वा तन्मध्यगां शिवाम् ।
 आवाह्याभ्यर्थ्य ताः शक्तीः प्रागुक्तविधिना स्थिताः ॥१९॥
 जप्त्वा हुत्वा नमस्कृत्य स्वात्मन्युद्वासयेत्तथा ।
 साधनं चोक्तमार्गेण कुर्याङ्गदमतन्द्रितः ॥२०॥
 काम्यहोमविधिं देवि ! शृणु सङ्कल्पसिद्धिदम् ।
 येनासौ वाञ्छितं निप्रमवाप्नोति सुनिश्चितम् ॥२१॥

तस्या इत्यादिभिर्नाशिनीमित्यन्तैः पञ्चभिः श्वोकैदेव्या नित्यपूजाविधानमुप-
 दिश्यति । तत्र परां तनुं शृणु इति पूर्वत्रान्वयः । एतत्—सर्वदेवतासमानम् ।
 भुजेषु—पाण्डामुशादिकं जर्जादिवामदक्षिणक्रमेण कल्पयेत् । कुडारं+ असिधिकुः ।
 दुर्नीतिनाशिनीं—सम्यक् विवेकप्रदानात् ॥१३॥१४॥१५॥१६॥१७॥

हृष्टद्वयमित्यादिभिरतन्द्रित इत्यन्तेस्त्रिभिः श्वोकैनित्यपूजाचक्रं तत्र पूजा-
 निगमनं विद्यासाधनाति(२) देशं चोपदिश्यति । तत्र भूपुरे चतुरस्त्रद्वयं वङ्गि-
 वासिनीनित्यासपर्याचक्रवत् चतुरस्त्रद्वयं कुर्यात् इत्यर्थः । अन्यचक्रगिर्माणं

(१) दृष्टदलाम्बुजम् इति मूँ पु० पा० । * तीक्ष्णामिति मूँ पु० पा० ।

+ कदारमिति मूँ पु० पा० । ; कदारमिति व० पु० पा० ।

(२) विद्यासाधनानिर्देशं इति शो० पु० पा० ।

वशयेहनितां होमाद्गुग्गलैर्मधुमिश्रितैः ।
 नालिकेरफलोपेतैर्गुडैर्लक्ष्मीमवाप्नुयात् ॥२२॥
 तथाज्यसिक्षैः कह्वारैः क्षीरकौरकणोत्पलैः ।
 त्रिमध्वक्षैश्चम्पकैश्च प्रसूनैर्बकुलोद्भवैः ॥२३॥
 मधूकजैः प्रसूनैश्च हुतैः कन्यामवाप्नुयात् ।
 पुन्नागजैर्हुतैर्वस्त्वाण्याजैरिष्टमवाप्नुयात् ॥२४॥
 माहिषैर्महिषानाज्यै राज्यैर्गव्यैश्च गास्तथा ।
 अवाप्नोति हुतैः साज्यै(१) रत्नै रत्नं च साधकः ॥२५॥
 शालिपिष्ठमयौं कृत्वा पुत्तलौं सितसंयुताम् ।
 हृषेशन्यस्तनामार्णा पचेत्तलाज्ययोर्निशि ॥२६॥
 तामनश्चन्(२) दिवा रात्रौ विद्याजप्तां तु भक्षयेत् ।
 सप्तरात्रप्रयोगेन नरो नारो नृपोऽथ वा ॥२७॥
 दासवद्वशमायाति वित्तप्राणादिर्मप्येत् ।
 ह्यारिपुष्टैरकणैः सितैर्वा जुहयात्तथा ॥२८॥
 विसप्तरात्राम्भहतीमवाप्नोति श्रियं नरः ।
 क्षागमांसं त्रिमध्वक्षैर्हीमात्स्खण्यमवाप्नुयात् ॥२९॥

सुगमम् ॥१८॥ तथा-यथा लक्षितायाः प्रोक्तमार्गेण युग्मानुरूपमक्षरविलक्षादिकं प्राप्तत् ॥२०॥

काम्येत्यादिभिर्दिनंरित्यन्तैर्दशभिः श्वोकैर्द्रव्यविशेषहोमात् फलविशेषप्राप्ति-सुपदिश्वति । तत्र अरुणोत्पलं प्राग्वद्रक्तकरवम् । मधूकात्पूर्वाणि गुहादीनि पश्चाद्व्याप्ति लक्ष्मीकराणि ॥२१॥२२॥२३॥ पुन्नागजैः—प्रसूनैरितिशेषः । चम्पकादीनां पुन्नागानानां चतुर्णां द्रव्याणां त्रिमधुष्णेण कुर्यात् ॥२४॥ माहिषैरित्यादीनि आज्ञैरित्यस्य विशेषणानि ॥२५॥ सितसंयुतां—शर्करासहिताम् । तेलाज्ययोर्मिश्री-भूतयोरितिशेषः ॥२६॥ अनश्च—अनमितिशेषः ॥२७॥ ह्यारिपुष्टैः—करवौरैः ।

(१) हुतैराज्यैर्वैरप्त्रवेति शू० पु० पा० ।

(२) तामजसमिति सी० पु० पा० ।

क्षीराक्षैः सस्यसम्पद्वां भुवमाप्नोति मण्डलात् ।
 पद्माक्षैर्हवनाख्यमीमवाप्नोति विभिर्दिनैः ॥३०॥
 अथ यन्वाणि वद्यामि नानामौष्टप्रदानि तैः ।
 शृणु तेषु विधानानि समाहितमनां शिवे ! ॥३१॥
 दूतौनित्याकरिषु स्युरनावृत्तानि वै दश ।
 तैः षोडशस्वरयुतैः षष्ठ्याशतमुदीरितैः ॥३२॥
 चतुरस्तद्यं कृत्वा तदन्तर्वृत्तयुग्मकम् ।
 तदन्तरष्टकोणां च तदन्तर्वृत्तयुग्मकम् ॥३३॥
 कृत्वा तत्र लिखिन्मध्ये विद्याद्य नामसंयुतम् ।
 ब्रह्मयोरन्तराशेषं बहिः कोणेषु चाष्टसु ॥३४॥
 लिखेद्देवेऽचरे तेषु बाह्यवृत्तद्वयान्तरा ।
 कर्मानुरूपान् भूतार्णान् दशभूपुरमध्यतः ॥३५॥
 माटकां विलिखेऽचु द्वादश द्वादश क्रमात् ।
 अत्यं चतुर्षु कोणेषु शेषाणां च विलिखने ॥३६॥

वा पचान्तरे ॥२८॥ विसप्तरावान्—एकविंशतिदिनान् । क्षीराक्षैः क्षागमासै-
 रित्यन्वयः । क्षागोमेषः ॥२८॥३०॥

अथ यन्वाणीत्यादिभिर्वै इत्यन्तैः सप्तभिः श्लोकैः दशयन्वाणि उपदिशति ।
 तत्र एतदुक्तं भवति—इष्टप्रमाणभूमिण वृत्तद्यं निष्पाद्य तद्विहिरष्ट कोणं प्रावद्विध-
 धाय तत्कोणाग्रमृष्टास्यृष्टिकया वृत्तद्यं विधाय तद्विहिरष्टबहिर्विभागेन इष्ट-
 लाखरालं समचतुरस्तद्यं निष्पाद्य सर्वमध्ये विद्याद्यां छान्तेखां सनामाक्षरामा-
 लिख्य अधिविक्षितविद्याशेषाचरपट्कमन्तर्वृत्तवैथागामालिख्य स्वरविक्षिताक्षरेषु
 षष्ठ्यापिकशतसङ्केषु आदितः षोडशाक्षराणि बहिरष्टसु कोणेषु प्रतिकोणमध्यमा-
 रभ्य प्रादक्षिण्येन इयं इयं समालिख्य बाह्यवृत्तवोथागामपि कर्मानुरूपं भूताक्षराणि
 तथा समालिख्य बहिर्वितुरमूवोथां तथैव माटकाक्षराणि प्रतिदिशं द्वादश
 द्वादश ईशाग्निकर्त्तविद्यायुदि समालिखेत् । तद्विलेखने तु तेषु माटकाक्षरेषु
 स्वराणामन्त्ययोर्विन्दुविसर्जनीययोर्विन्दुचतुर्दशसु स्वराक्षरेषु संयोज्य विसर्जनोयं

खरैर्विन्दुं समायोज्य योजयेष्टाङ्गने॒॥ परम् ।
 एवं यन्त्राणि जायन्ते दशसिङ्गा(१)स्पदानि वै ॥३७॥
 प्रथमं गैरिकैः कृत्वा तवावाह्य शिवां यजेत् ।
 सप्तम्यां तिषु(२) सन्ध्यामु सितापूपसमन्वितम् ॥३८॥
 कृत्वा निर्वद्यं पयसः प्रातर्मध्यन्दिने तथा ।
 दधिभक्तन्तुं सायन्तु क्षीरं मोचाफलं तथा ॥३९॥
 एवं मण्डलमर्ढं वा कुर्यात् पृजां समाहितः ।
 वाच्छ्रुतं प्राप्नुयाइव्याः प्रसादेनाल्पयत्वतः ॥४०॥
 हितीयं दरदैः कृत्वा तवावाह्याथ तद्विने ।
 सुपकं क्षागमांसिन क्षौद्रमन्नं निर्वदयेत् ॥४१॥
 तावद्वजे(३)न्महीपालं वशे कर्तुमयत्वतः ।
 तथैव वनितां हृद्यां वशयेद्यावदायुषः ॥४२॥
 द्वतीयमपि सिन्दूरैर्विधायावाह्य तव ताम्(४) ।
 तावद्विनं तथाऽभ्यर्च्य वशयेद्विविधान् रिपून् ॥४३॥

कादिलान्ताक्षरिषु चतुस्त्रिंशत् संयोज्य अन्त्यं क्षकारं चतुरसूकोणे चतुष्काभ्यन्तरे
 अष्टकोणवर्त्तिर्वृत्तदयाद्विः सविसर्जनोयमालिखेत् । एतत् प्रथमं यन्त्रम् । हितो-
 यादोनि यन्त्राणि अस्यैव यन्त्रस्याष्टकोणिषु द्वितीयाच्चराटिषो शकं प्राग्बदालिखेत् ।
 अन्यानि दश सुसमा(ना)र्नाति ॥३१॥३२॥३३॥३४॥३५॥३६॥३७॥

प्रथममित्यादिभिः समोरिता इत्यत्यन्तैरध्यैस्त्वयोदिंशति(भिः) श्लोकैर्दशविध-
 यन्त्रप्रयोगास्तत्फलानि चोपदिगति । तव—प्रथमे यन्त्रे । यजेत्—नित्यक्रमतः ।
 सिता—शर्करा ॥३॥ पायसादोनि त्रीणि निवेदयद्रयाणि यथाक्रमं सन्ध्या-
 त्रये निवेदयत् इत्यर्थः ॥४॥ एवमर्ढं—मण्डलाङ्गम् ॥४०॥ दरदैः—जातिलिङ्गैः ।
 तद्विने—सप्तम्याम् ॥४१॥ तावत्—प्रागुक्तमण्डलादि । भजेत्—नित्यक्रमतः । अत-

(१) सिङ्गास्तुनि इति मू० प० पा० ।

(२) शृष्ट इति मू० प० पा० ।

(३) इवेन्मही इति मू० प० पा० ।

(४) तमिति मू० प० पा० ।

* इवाने इति मू० प० पा० ।

† भक्तसमांसलू इति मू० प० पा० ।

चतुर्थं कुङ्कुमैः कृत्वा तत्र मध्येर्चयेत्तथा ।
 सप्ताहादापदः सर्वाः प्रयान्त्यस्याः प्रसादतः ॥४४॥
 पञ्चमं चन्दनैः कृत्वा तन्मध्ये पूजयेच्छवाम् ।
 क्षेवलं पायसं मोचां सितां घृतसमन्विताम् ॥४५॥
 निवेदयस्त्विसन्ध्यासु मासाद्रोगानशेषतः ।
 जित्वा सुखी चिरं जीवेच्छेषमायुर्निरामयः ॥४६॥
 अभिषिञ्चेच्च तवैव कुम्भं संस्थाप्य तैर्यजन् (जयम्) ।
 कृत्वा तस्मै दक्षिणां च दद्या(द्वयं)द्वृरि स्वशक्तिः ॥४७॥
 प्राणप्रदावे तस्मै तु दद्यात् सर्वस्वमेव वा ।
 येनासौ तोषमायाति तावहितं समर्पयेत् ॥४८॥
 षष्ठं कपूरसंयुक्तं पटौरैरगलिखेत्ततः ।
 मस्तुणे वा शिलापटे पौठे वा सौधभूतले ॥४९॥
 अद्वाज्यं पायसापूपव्यञ्जनानि निवेदयेत् ।
 पूजयेत्त्रिषु सन्ध्यासु जपन्विद्यां तथा वशी ॥५०॥
 विसप्तरात्रमावेण ज्वराद्वौमाभिचारजात् ।
 मुच्यन्ते प्राणिनोऽचिन्त्याः शक्तयो मन्त्रयन्त्ययोः ॥५१॥
 सप्तमं ताम्रपटे तु कृत्वाऽऽवाह्ना भिपूज्य वा(१) ।
 स्थापयेन्मन्दिरे तस्मिल्लङ्घन्मीरगल्लेऽतिसुस्थिरा ॥५२॥
 अष्टमं राजते कृत्वा विभूयात् सर्वसम्पदे ।
 नवमं हेमगं कृत्वा भूषादौ धारयेच्छवि* ! ॥५३॥

प्रकरणे सर्वा(ता)र्चनं नित्यक्रमतः । तथैव—पूर्ववत् । हितोययन्ते पूजनात् ॥४२॥
 तावहिनं—प्रावृत् । तथा—हितोययन्त्यपूजानिवेद्यद्रव्यसहितम् । हिविधान—
 सहजक्रियान् । तत्र सहजः—स्वकुलोत्पन्नः, क्रियमापापराधकृत् ॥४३॥ तथा—

(१) कृत्वाऽऽवाह्नानि पूजयेत् इति मूऽ पुऽ पा० ।

* क्रिये इति मूऽ पुऽ पा०

दशमे सर्वकार्याणि साधयेदर्चयन् शिवाम् ।
 यद्यज्ञि वाज्ञ्ञतं कार्यं तचन्नधगतं तथा ॥५४॥
 कृत्वा तां पूजयेत्तत्र तत्कार्यं हृदये स्मरन् ।
 तद्विनैस्तद्वाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥५५॥
 दशैव तानि यन्त्राणि भूर्जे कृत्वाऽभिपूज्य च ।
 सिक्खनिर्मितपातस्थक्षौद्रमध्ये निवेश्य तत् ॥५६॥
 तिसम्ब्य(१)मर्चयेद्रक्तगम्भपुष्पैः समाहितः ।
 साधस्याभिमुखो विद्यां जपन्नित्यमनुस्मरन्(रेत) ॥५७॥
 पाशेन कण्ठमावध्य यान्ति(पाति) तं निजपादयोः ।
 न्यस्ताङ्गलिकरं शीर्षं दासोहमितिवादिनम् ॥५८॥
 तिसप्तरावादभ्याः स्युर्नरनारौन्पादयः ।
 तदेव कोषाण् कृत्वा च(२) सम्यामु विषु नित्यशः ॥५९॥
 कामार्ता वनिताः काम(३)ज्वरतपाशयात् शनैः ।
 कुलं लज्जां विवेकं च परित्यज्यास्य किङ्कराः ॥६०॥
 भवेयुरिति यन्त्राणां प्रयोगस्ते समीरिताः ।
 प्राणप्रतिष्ठाविद्यां ते वक्ष्येऽहं शृणु पार्वति ! ॥६१॥

प्रागुक्तनिविद्यद्रव्यसहितम्॥४४॥ पायसादि प्रतिसम्ब्यमिकैकम्॥४५॥४६॥ तैः—यन्त्र-
 विलिखितविद्याक्षरैः । तस्मै—अभिषेके ॥४७॥ असौ—अभिषेका ॥४८॥४९॥
 अन्नादि प्रतिसम्ब्यं सर्वम् । जपन्—शतं सहस्रं वा ॥५०॥५१॥५२॥५३॥
 तस्मधगतं—दशमयन्त्रमधगतम् । तथा—प्राग्वत् ॥५४॥ तां—दूतीनित्याम् ।
 तद्विनैः—प्राग्वत्तरण्डलादिभिः ॥५५॥ दशैव तानि—प्रत्येकमितिशेषः । अभि-
 पूज्य—प्राणप्रतिष्ठापुरःसरं तत्तज्जिखिताक्षरैः । सिक्खं—मधुच्छिष्टम् । तत्—
 यन्त्रमितिशेषः ॥५६॥ इत्यमिति वक्ष्यमाणं प्रकारतः ॥५७॥५८॥ तदेव—यन्त्रा-
 विषितं क्षौद्रम् ॥५९॥ अस्य—प्रयोक्तुः ॥६०॥ भवेयुरिति पूर्ववाक्यः ।

(१) हिसम्बिम इति मूँ पुँ पा॑ । (२) तद्विवक्तोऽ कुर्याद् इति मूँ पुँ पा॑ । (३) तौदञ्चरेति सूँ पुँ पा॑ ।

वातोनभीधरायुक्तं स्पर्शी व्याप्तेन संयुतः ।
जबौ दाहमरुद्युक्तो व्योमापि मरुता युतम् ॥६२॥
अग्निर्हैसश्च पूर्वाञ्छौ(१) पश्चादादित्रयं तथा ।
ज्यावङ्गियुक्तार्थी इम्बु स्यात् षष्ठसप्तमकौ पुनः ॥६३॥
हच्छिख्यग्नियुतं माया रथगादित्रयं पुनः ।
हृदाहाम्बुचरैः स्वेन गोत्रादाहाग्निभिः परम् ॥६४॥
व्याप्तं मरुत्समोपितं व्योमाग्निगमनन्तरम् ।
पुनराद्यवयं चाम्बुमरुद्युनभसा युतम्(२) ॥६५॥
शून्यं मायान्वितं पश्चाच्चतुर्थं पञ्चमं तथा ।
अग्निर्हैसो मरुद्युक्तो व्याप्तं च मरुता युतम् ॥६६॥
स्वं स्याद्रद्यधरायुक्तं हृदम्बुमरुद्यन्वितम् ।
हंसश्च मरुता युक्ताश्वत्वारिंशस्त्रिपर्मनुः ॥६७॥

प्राणेत्वादिना श्वोकीत्तर्गाहृन सर्वतत्त्वमाधारणां प्राणप्रतिष्ठा विद्यां
प्रस्तौति ॥६१॥

वात इत्यादिभिर्मनुरित्यन्तैः पड़भिः श्वोकीत्वारिंशदक्षरां प्राणप्रतिष्ठा-
विद्यामुपदिग्निति । तत्र वातः - अकारः । नभीधरायुक्तं—मुडति । स्पर्शीव्याप्तेन
संयुतः - अ इति । जबौ दाहमरुद्युक्तः - प्रा इति । व्योमापि मरुतायुतम्—
णाइति ॥६२॥ अग्निः—ईकारः । हंसो—हः । पूर्वाञ्छौ इत्यस्य पूर्ववर्णो प्राणा इति ।
आदित्रयं--अमुष्य इति । ज्या वङ्गियुक्ता—जी इति । अम्बु—वकारः । षष्ठ
सप्तमकौ इ ह इति ॥६३॥ अथ हच्छिख्यग्नियुतं—स्थि इति । माया—विसर्जनीयः ।
र य गा तकारोपरिस्थिता त—इति । आदित्रयं—प्राम्बत् अमुष्य इति
अक्षरत्रयम् । हृत्—सकारः । दाहाम्बुचरैः स्वेन —वै इति । इत्येकं(व) लयो-
दिशमक्षरम् । गोत्रादाहाग्निभिः परं(द्वि)त्रि इत्येतत् चतुर्विंशमक्षरम् । त्रि(न्द्रिय)
इत्यत्र आदौ विन्दुः सम्पूर्दायप्राप्तः ॥६४॥ व्याप्तं मरुत्समोपितं—या इति । व्योमा-
ग्निगमनन्तरं-ग्नि इति षड् विंशमक्षरम् । आद्यवयं—अमुष्य इत्यक्षरत्रयम् । अम्बु-

(१) पूर्वाञ्छौ इति मूः पूः पा० ।

(२) तासायुतमिति मूः पूः पा०

यादिसप्ताष्टरैः कुर्यात् षडङ्गानि हियोगतः ।
 त्वगादिषु च तान्येव न्यसेच्छक्तिपुटस्थितम्(१) ॥६६॥
 ध्यायेद्वैवौं प्राणशक्तिमरुणामरुणाम्बराम् ।
 अरुणाकल्पमुकुटामरुणाधरपङ्गवाम् ॥७०॥
 अरुणायतनेचाज्ञयुग्मचारुस्मिताननाम् ।
 प्रसूनपिण्डं पाशं च दधानां पाणियुग्मतः ॥७१॥
 स्वसमानाभिरभितो वेष्टितां दशशक्तिभिः ।
 अनन्तशक्तियुक्ताभिः पूजयेत् पद्ममध्यतः ॥७२॥

मरुत्—अम्बुद्हितोमरुदित्यर्थः वा इति । द्युनभसायुतंड्म इति । एकदिंशमक्षर-
 मितिशेषः (जम)इति ॥६५॥ शून्यं मायान्वितं—माया विसर्जनीयः नः इति । चतुर्थं
 प्रा इति । पञ्चमं—णाइति । अग्निः—ईकारः । हंसोमरुद्युक्तः—हा इति । व्यासं च
 मरुतायुतं—या इति॥६७॥ स्वं स्याद्यधरायुक्तं तु इति । हृदम्बुद्हदन्वितं—स्वाइति ।
 हंसश्च मरुतायुक्तः—हा इति । एवं चत्वारिंशदक्षरः प्राणप्रतिष्ठामन्तः । एवं
 सर्वतन्त्रेषु सर्वयन्त्रपुत्तलिकाभिषेककुम्भदेवतविशादीनां प्राणप्रतिष्ठामन्तः ॥६८॥

यादीत्यादिना श्लोकेन प्राणप्रतिष्ठाविद्याया षडङ्गादित्यासमुपदिशति । तत्र
 हियोगतः—अक्षररहययोगतः । तद्यथा—(य)पराभग्नं हृष्टयं, रलाभ्यां शिरः, लवाभग्नां
 शिखा, वसाभग्नां कवचं, शषाभग्नां नेत्रं, पसाभग्नमस्त्रं, एवं षडङ्गानि जातिभिः सहितं
 कुर्यादित्यर्थः । त्वगादिषु—त्वगस्तु भ्रांतिसेवित्यमज्जाशकेषु सप्तसु धातुषु ।
 तान्येव—प्राणुकानि यादि(सा)शान्तानि सप्ताक्षराणि । शक्तिपुटस्थितं—एतक्षिं-
 याविशेषणम् । सप्तसु प्रत्यक्षरं हृष्टेखापुष्टितं यथा स्यात्यथा तत्त्वामयुक्तेषु
 हृष्टेऽप्यमूलापरमङ्गलकक्षाद्यहृदादिपाणिपादयुग्मस्येषु स्यानेषु हृदय एव वा
 न्यसेदिति सम्भद्रायार्थः ॥६९॥

ध्यायेदित्यादिभिर्मध्यत इत्यन्तेस्त्रिभिः श्लोकैः प्राणशक्तिभानमुपदिशति । तत्र
 प्रसूनपिण्डं—दक्षिणे देव्याः प्राणात्मकत्वात् । (२)ततः प्राणं प्रसूनपिण्डम् ।
 दशशक्तिभिः—प्राणादिभिः । अनन्तशक्तियुक्ताभिः प्रत्येकमितिशेषः॥७०॥७१॥७२॥

(१) शक्तिपुटोत्तितमिति सू० पु० पा० ।

(२) तत्प्राणनमिति टौ० पु० पा० ।

प्राणापानसमानाश्च व्यानोदाना च शक्तयः ।
 नागा कूर्मा सकृकरा देवदत्ताधनञ्जया ॥७३॥
 चतुरस्त्रद्वयं कृत्वा तदन्तर्वृत्तयुग्मकम् ।
 तदन्तर्दशपत्राङ्गं तदन्तस्त्रद्वयं तथा ॥७४॥
 कृत्वा मध्ये समावाह्न्य कृतार्थः पूजयेत्वा ताः ।
 लक्ष्म जपेत्प्रयोभक्तस्त्रद्वयांश्च हुनेत्यथा ॥७५॥
 तिलैः शुद्धैः सर्वपैश्च सितैर्मधुरसंयुतैः ।
 तर्पयेत्सौरभाद्येन जलेनेत्यं सुसाधयेत् ॥७६॥
 तत्त्वेऽस्मिन् यास्तु पुत्तल्यो यन्वाण्युक्तानि सर्वतः ।
 अनया विद्यया साध्य प्राणांस्तव नियोजयेत् ॥७७॥
 यन्त्र मस्याः शृणु प्राज्ञे ! सद्यः प्रत्ययकारकम् ।
 येन पुत्तलिका जीवस्यन्दयुक्ता मनोर्बलात् ॥७८॥
 प्राक् प्रत्यक्षदक्षिणोदक्ष सूत्राण्यष्टौ निणतयेत् ।
 कोष्ठान्येकोनपञ्चाशज्जायन्ते तेषु विन्यसेत् ॥७९॥
 प्रागुत्तरं समारभ्य परितोषि प्रवेशतः ॥
 शिष्टेषु मध्यनवसु लिखेदङ्गादितः क्रमात् ॥८०॥

प्राणित्यादिना श्वोकेन प्राणशक्तिदेव्याः परिवारशक्तीरूपदिशति । तत्र
 प्रधानाप्राणशक्तिरिवां समष्टिरूपा ॥७३॥

चतुरस्त्रद्वयमित्यादिभिः साधयेदित्यन्तैस्त्रिभिः श्वोकैस्तत्पूजामण्डलं तत्पूजां
 तत्पूजसाधनप्रकारं चोपदिशति । तत्र तदुदयम् - त्रुत्तद्वयम् । अन्यच्चक्रनिर्माणं
 सुगमम् ॥७४॥ कृतार्थः - प्राग्वत् ॥७५॥ सितैः - गौरैः ॥७६॥

तत्त्वेऽस्मिन् इत्यादिना श्वोकेन सर्वत्र पुत्तल्यादिप्राणप्रतिष्ठाविधानसुपदिशति ।
 तत्र तत्र - तेषु । अन्यत् सुगमम् ॥७७॥

यन्वमित्यादिभिर्भवेत्त्वत्त्वैरधैर्यैस्तुभिः श्वोकैः तद्यन्तविधानं तत्प्रयोगं
 चोपदिशति । तत्रजीवस्यन्दयुक्ता - साध्यजीवागमतः । विन्यसेत् - प्राणप्रतिष्ठा-
 विद्याक्षराणोत्तिशेषः ॥७८॥७९॥ प्रागुत्तरं - एशान्याम् । परितः - प्राद-

ततः शिष्टद्वये साध्यनामालिख्याथ साधकम् ।
 सञ्चय विद्यां हस्तेन सज्जीवेन स्मृशन् शतम् ॥८१॥
 तेन पुत्तलिकाः कुर्यात् सिद्धये नान्यथा भवेत् ।
 साध्यजीवाद्यानयनं शृणु वक्ष्यामि तेऽब्दभृतम् ॥८२॥
 मन्त्रवीर्यं स्मृतिं (१) कुर्वन् तथा तदेहगर्भतः ।
 ज्ञानकर्मन्त्रियार्थार्थान् भनोजीवं तनुं तथा ॥८३॥
 तस्मात् साध्यशरीरान्तपुत्तल्या (२) नामभिस्तथा ।
 रक्तरज्जुं शक्तिमय्या (ध्या) तान्यानीयापर्येद्विया ॥८४॥
 विद्यायास्त्रवर्गान्तेषु साध्यनामानि योजयेत् ।
 एवं नियोजितां विद्यां सहस्रं प्रजपेत् स्मृशन् ॥८५॥
 जीवहस्तेन (म) तच्चित्ते निशामध्येषु साधकः ।
 एवं संस्थापितप्राणा पुत्तलौ स्पन्दतेऽब्दतः (३) ॥८६॥

क्षिण्येन । प्रवेशतः—अमु(न)क्रमम् । अङ्गोदितानि—यकारादिसप्ताक्षराणि ।
 यन्त्रनिर्माणे अन्यत् सुगमम् ॥८०॥ स्मृशन्—यन्त्रमितिशेषः ॥८१॥ तन—
 द्रव्येण । एतदुक्तं भवति—यैद्रव्ये: सप्तपुत्तलिकाकरणमुक्तं तानि द्रव्याणि
 यन्त्रे निधाय वा तेषु द्रव्येषु यन्त्रं निधाय वा तै द्रव्यैः पुत्तलिकां कुर्यादिति ।
 साध्येत्यादिभिरब्दत इत्यन्तैरर्हाद्यैश्चतुर्भिः श्वोकैः पुत्तल्यादिषु साध्यजीवा-
 द्यानयनस्मृपदिशति । तत्र मन्त्रवीर्यस्य पञ्चविंशत्पटले वक्ष्यमाणत्वादिह नोच्यते ॥८२॥
 तथा—स्मृत्या सार्वमितिशेषः । तदेहगर्भतः—साध्यदेहाभग्न्तरात् । अर्थान्—
 इन्द्रियार्थान् दश । जोवं आत्मानम् । तनुं—त्वगसृष्टमांसमेदोऽस्यमज्ञाशक्तौजः
 संज्ञानष्ठवातून् । सविन्दूनि यादीन्यादक्षराणि सर्वादौ संयोज्य तदनु तत्तज्ञातनां
 नामोऽशारणानन्तरं आकृत्य प्रतिष्ठापयाम्युक्त्या यथोपदेशमानयेदित्यर्थः ॥८३॥८४॥
 व्यक्तरात्मेषु, एतदुक्तं भवति—प्राणप्रतिष्ठाविद्याया अमुथ इति व्यक्तरात्मेषु
 साध्यनामानि योजयेदिति ॥८५॥ जीवहस्तेन—सखासप्रवाहपार्खस्यहस्तेन

(१) मन्त्रवीर्यां स्मृतिं इति स० प० पा० ।

(२) शरीरान्ता पुत्तल्योतमभियेति स० प० पा० ।

(३) शरीरान्ता पुत्तल्योतमभियेति स० प० पा० ।

साध्यस्य जन्मनक्षत्राण्याकर्णय वदामि ते ।
 तज्जन्मलग्नसञ्चातनवां(ष)शर्वप्रधानकम् ॥८७॥
 अन्यानि च नवकर्णाणि नवयहसमन्वयात् ।
 तेषु तेषु प्रयोगेषु वक्ष्याम्यपरहोमके ॥८८॥
 रिपोर्नखच्च केशच्च चरणोत्यं रजस्तथा ।
 अन्यानि चाङ्गरोमाणि पुत्तल्यां योजयेन्मृतौ ॥८९॥
 वशादिषु च सर्वत पुत्तल्यां प्रोक्तया तथा ।
 एवं सर्वं समाख्यातं प्राणाकर्षणकर्म ते ॥९०॥
 अनया विद्यया कृत्वा प्राणाकर्षणमुत्तया ।
 ततोनिर्दिष्टपुत्तल्यां तत्र ततोक्तमाचरेत् ॥९१॥
 सर्वत मारणे प्रोक्ते साध्यकर्णयहसंस्थितिम् ।
 उक्तानां तु न वर्णाणां तयैवाष्टकवर्गकम् ॥९२॥

तच्चित्ते—पुत्तलीचित्ते एवमित्येतदुत्तं भवति—प्रागुक्ते यन्ममध्ये पुत्तलीं संस्थाप साध्यजीवाद्यानयनं कुर्यादिति ॥८६॥

साध्यस्येत्यादिना होमके इत्यन्तेन शोकहयेन साध्यप्राणिनां जन्मनक्षत्राणि दशविधान्युपदिशति । तत्र तज्जन्मलग्नसञ्चातनवांशर्वप्रधानकम् । एतदुक्तंभवति—यस्य जन्मसमयलग्ननवांशे तत्रवांशविशिष्टमंशकं तद्वांशविशिष्टनक्षत्रं च तस्य प्रधानमिति ॥८७॥ अन्यानि च नवकर्णाणि अन्योन्यसमानि गोणानीत्यर्थः । नवयहसमन्वयात् । नक्षत्रणामितिशेषः । सत्र राश्यन्वयः होमके—होमपटले ॥८८॥

रिपोरित्यादिभिराचरेदित्यन्तैः त्रिभिः श्लोकैः पुत्तलीनिर्माणे गुणविधानोपदेशं उक्तनिगमनं च करोति । तत्र स्मृतो मारणप्रयोगे ॥८९॥ वशादिष्वित्यत्र आदिशब्दे न आकर्षणविदेषणादि । तथा—साध्यनखकंशादिरहितया तत्र तत्र प्रोक्तद्रव्यनिर्मितया । तत्र—प्रयोग इति शेषः ॥९१॥

सर्वत्तेत्यादिना नक्षत्रादित्यन्तेन शोकहयेन अभिचारप्रयोगे अभिचार्यस्य यहातुकूल्यवीक्षणं तदनपेक्षणे प्रत्यवायं चोपदिशति । तत्र साध्यकर्णयहसंस्थितिं—साध्यस्य प्रधाननक्षत्रराश्योर्यहाणां बलावलं च । तत्रवर्णाणां—तत्साध्यस्य नवयह-दशाप्राप्तजन्मनक्षत्राणां नवानां अष्टवर्गकं आदित्यादि समग्रहाणां जन्मलग्नस्य

दशास्थितिं च संवीक्ष्य कुर्यान्मारणमात्मवान् ।
 अनवेक्ष्य कर्तं कर्म स्वात्मानं हन्ति तत्त्वगतात् ॥६३॥
 ब्राह्मणं धार्मिकं भूपं वनितामास्तिकं नरम् ।
 वदान्यं सदयं नित्यमभिचारे न योजयेत् ॥६४॥
 योजयेद्यदि वैरेण प्रत्यगेनं निहन्ति तत् ।
 अभिचारस्य विषयानाकर्णय वदामि ते ॥६५॥
 पापिष्ठान्नास्तिकांश्वीरान् देवब्राह्मणनिन्दकान् ।
 प्रजानां धातकान् सर्वलेशकर्मसु संस्थितान् ॥६६॥
 ज्ञेत्रविज्ञधनस्त्रीणामाहतारं कुलान्तकम् ।
 निन्दकं समयानां च पिश्चनं राजधातकम् ॥६७॥
 विषामिद्वृग्भस्त्राद्यैर्हिंसकं प्राणिनां सदा ।
 नियोजयेन्मारणेषु कर्मस्वे तैर्न पातकी ॥६८॥
 कृत्वाऽऽशु मारणं कर्म तदन्ते स्वधनार्घतः ।
 पादतोवा गुरुं विप्रानाराथ स्वेन नित्यया ॥६९॥
 अभिषिंच्य ततोविद्यां जपेष्वाचं हविष्यभुक् ।
 जन्मतये(१)यद्यमात्रमभिषेकं समाचरेत् ॥१००॥

च । अन्योन्यानुग्रहक्षापकं ज्योतिःशास्त्रोक्तमुपायमष्टवर्गकमिति कथयति ॥८२॥
 दशास्थितिं – कालचक्रमहादशादिस्थितिम् । ग्रहणामानुकूल्यप्रातिकूल्यादेवर्ष
 मारणे कर्मस्थेव, नान्यत्र ॥८३॥

ब्राह्मणमित्यादिना तदित्यस्तेनार्हाद्येन शोकेनानभिचार्यान् तदभिचारणे-
 प्रत्यवायं चोपदिशति । तत्र धार्मिकमिति भूपमित्यस्य विशेषणम् । अभिचारे—
 मारणे, अन्यत् सुगमम् ॥८४॥

अभिचारेत्यादिभिः पातकोत्यन्तैरहार्दैस्त्रिभिः शोकैरभिचार्यानुपदिशति ।
 तत्र एते:—मारणकर्मभिः । पातको—साधक इतिशेषः ॥८५॥८६॥८७॥८८॥

(१) जन्मतये इति श० प० या० ।

सदूर्वाहीममव्लनु तत्पापैरेष मुच्यते ।

एतते कथितं सर्वं दूतौनित्याविधानकम् ॥१०१॥

पादतत्त्वमयौ व्याप्तिरिति सम्यक् समौरिता ।

अस्या निष्कालनाच्चिते तत्तत्त्वं स्वात्मसात् कृतम् ॥१०२॥

इति श्रीषोङ्गशनित्यातन्वेषु श्रीकादिमते त्रयोदशं पटलम् ।

ज्ञत्वेत्यादिभिर्विधानत इत्यन्तैस्त्रिभिः श्लोकैरभिचारकरणप्रायवित्तमुपदिश्ति । तत्र आशु इति पदच्छेदः । हविष्यभुक्—हविष्यं नाम निर्लवणपक्वावौहि-तण्डुलाद्वम् ॥८८॥१००॥ तत्पापैः—अभिचारकरणपापैः । एष - साधकः ॥१०१॥१०२॥

इति श्रीषोङ्गशनित्यातन्वे षु श्रीकादिमतात्यस्य तत्त्वस्य परिपूर्णस्य तत्त्वस्य प्रपञ्च-

सारसिंहराजप्रकाशाभिधानेन श्रीसुभगानन्दनाथेन दिरचितायां

मनोरमास्यायां व्याख्यायां शिवदूतौनित्याविद्याविधान-

प्रकाशनपरं त्रयोदशपटलं परिपूर्णं

परामृष्टम् ॥ १२ ॥

अन्यसङ्गा—

यन्माप्येकादश व्याख्याग्रन्थाः प्रोक्ताः शतात्परम् ।

सार्वसप्तदशैव स्युः पटलेऽस्मिंस्योदये ॥०॥

अथ चतुर्दशपटलम् ।

अथ षोडशनित्यासु नवमी या समौगिता ।

प्रोक्तैव त्वरिता विद्या प्रागेव हादशाक्षर ॥१॥

तदिधानं शृणु प्राज्ञे ! होम यन्वादिभिः(२) सह ।

येन(३) मन्त्री मन्मथाभो विचोभयति भूतलम् ॥२॥

विद्याचतुर्थवर्णादिसप्तभिस्त्वकरैस्तथा ।

कुर्यादङ्गानि युग्माणैः षट्क्रमेण कराङ्गयोः ॥३॥

शिरोललाटकरणेषु हृद्वाभ्याधारके तथा ।

ऊर्वोर्जान्वोर्जङ्गयोष्व पादयोष्व क्रमेण वै ॥४॥

द्वितीयोपान्त्यमध्यस्यै मन्त्राणैरितरैर्न्यसेत् ।

तारायैः शृणु तद्वानं तच्छक्तौस्तत्प्रपूजनम् ॥५॥

श्यामवर्णां श्रुभाकारां नवयौवनशोभिनीम् ।

द्विष्विक्रमादृष्टनागैः कल्पिताभरणोज्ज्वलाम् ॥६॥

अथ चतुर्दशपटलम् ।

पूर्वस्मिन्स्त्वयोदये पटले अष्टम्या दूतेनित्याया विधानमुपदिश्यानन्तरं नवम्या-
स्त्वरितानित्याविद्याया विधानमुपदिश्ति—अथ षोडशेत्यादि पाद्योदत्यन्तेन
श्वोकशतरूपेण चतुर्दशेन पटलेन । तत्र अथ षोडशेत्यादिना भूतलमित्यन्तेन
श्वोकद्वयेन पटलार्थानुहित्यति । तत्र प्रागेव—हृतोयपटले ॥१॥ विचोभयति—
खालना प्रसिद्धिं करोति ॥२॥

विद्येत्यादिभिः पूजनमित्यन्तैस्त्रिभिः श्वोकेत्यासादिकमुपदिश्ति । तत्र तथा
यथा प्राणप्रतिष्ठाविद्यायां शृङ्खलाबन्धेन पङ्गयोजनं ऊरजानुजङ्घपादयोरेकै-
कम् ॥३॥४॥ द्वितीयोपान्त्यमध्यस्यैः द्वितीया-हृस्तेखा, अम्ब्यस्य समीपमुपान्त्य-
तयोर्मध्यस्यैर्मन्त्राणैरितरैरपि तारायैः । एतदुक्तं भवति—प्रथमं हृस्तेखा, तदनु-

(१) समाप्तिं मू० प० पा० ।

(२) मत्योन्ति मू० प० पा० ।

* द्वितीय इति व० प० पा० ।

ताटङ्गमङ्गदं तद्वद्रशनानुपुरान्वितैः ।
 विप्रवृत्तियविट्शूद्रजातिभिर्मिवियहैः ॥७॥
 पञ्चवांशुकसंवौतां शिखिपुच्छकृतैः शुभैः ।
 वलयैर्भूषितभुजां माणिक्यमुकुटोज्ज्वलाम् ॥८॥
 बर्हिवर्हकतापीडां तच्छत्रां तत्पताकिनीम् ।
 गुञ्जागुणालसदक्षः कुचकुञ्जमगडनाम् ॥९॥
 (१) चिनेदां चारुवदनां मन्दस्मितमुखाम्बुजाम् ।
 पाशाङ्गुश्वराभौतिलसङ्घजचतुष्टयाम् ॥१०॥
 ध्यात्वैवं तोतलां देवौं पूजयेच्छक्तिभिर्वताम् ।
 तद्यस्यां (२) च सफाट्कारीं शरचापकरोज्ज्वलाम् ॥११॥
 प्रसादे फलदाने च साधकानां त्वरान्विताम् ।
 यतः सा त्वरितेत्युक्ता मायानित्या नवम्यसौ ॥१२॥

प्रणवस्तत उपास्य इङ्गेखामित्येवं कमेणान्वा अव्यवर्णान् (३) वर्मादि फड़न्नान् दशसङ्गान् प्रोक्षेषु दशसु स्थानेषु व्यसेदिति ॥५॥

श्यामवर्णमित्यादिभिर्वृतामित्यस्तेरहर्षधृष्टः पञ्चभिः श्लोकैर्देव्या नित्यसपर्याध्यानमुपदिशति । तत्र हिहिकमादित्यादिना विग्रहैरित्यन्ते नार्हादिनैकेन श्लोकैनैतदुक्तं भवति—हिहिकमात् ब्राह्मणहवियदेश्यशूद्रजातिभिरष्टभिर्मुजगन्धः ॥६॥ क्रमात् कल्पितताटङ्गाङ्गद्रशनानुपुरयुगलामिति । अत्र चातुर्वर्णीत्पतिकमेणाभरणकल्पनमिति बोद्धयम् ॥७॥ पञ्चवांशुकसंवौतां—किसलयशाखापरिधानाम् । वर्हिवर्हकतापीडां—आपोडा—चूडा । तच्छत्रां—बर्हिवर्हच्छत्राम् । तत्पताकिनीं तदृश् । आयुधकल्पनं वामोर्हादिदक्षिणाधरहस्तान्तं वामदक्षिणकमेण ॥१०॥ तोतलां—त्वरिताम् । देव्यासु त्वरितादोतलातूर्णेतिनामानि ॥

तद्यस्येत्यादिभिर्मध्यइत्यस्तेरहर्षाद्यैः पञ्चभिः श्लोकैर्देव्याः परिवारशश्यादिकमुपदिशति । तत्र—शरचापकरोज्ज्वलां—धनुर्बाणोज्ज्वलकरयुगलाम् ॥११॥

(१) इति सौ० पु० पा० ।

(२) वर्मादि इति टौ० पु० पा० ।

(३) आतुफट्कारी इति मू० पु० पा० ।

कृष्णावर्गोगदापाणिर्वर्गोऽर्हशिरोकुहः ।
 किङ्करश्चाग्रतस्तस्याः पूज्यः सर्वार्थसिद्धये ॥१३॥
 तद्वारप्राप्त्योः पूज्ये जयाविजयसंज्ञिके ।
 शक्तौ तत्सदृशे स्वर्णवेदवेष्टकराम्बुजे ॥१४॥
 हुङ्कारो खिचरी चगडा क्रेदिनो चेपणी ततः ।
 स्त्रीहुङ्कार्यी चेमकरी लोकपालसमा इमाः ॥१५॥
 पूज्याः पद्माष्टपतेषु म्यता मन्त्रार्गशक्तयः ।
 याभिर्नित्यार्चिताभिः स्याद्वगेनारीषु मन्त्रयः ॥१६॥
 शृणु पूजाविधिं तस्या स्वरिताया महेष्वरि ! ।
 प्राग्वदर्थ्यं विधायेशामषसिंहाङ्गिके श्रभे ॥१७॥
 आसने हेमरचिते विदध्यात्भूपुरद्यम् ।
 पश्चिमद्वारसंयुक्तं तदन्तर्दृत्युग्मकम् ॥१८॥
 तदन्तरष्टपत्राङ्गं विधायात् परां शिवाम् ।
 प्राग्वदावाह्य परितः शक्तिभिर्विष्टितां तथा ॥१९॥

प्रसादे—आभिमुख्ये । अनन्त श्लोकन देशा नामनिर्वाहः ॥१२॥ गदापाणिः—
 अस्यापि पाणिहयम् । वर्वरः—कुटिलः । किङ्करः—देव्याः प्रेष्मभूतो भूत-
 विशेषः ॥१३॥ तत्सदृशे—देवतासमानवर्णे । स्वर्णवेदवेष्टकराम्बुजे—अनयोरपि
 बाहुद्यम् ॥१४॥ स्त्रोऽङ्कार्यी—स्त्रोकारो हुङ्कारी इति च देशक्ती । लोकपालसमाः ।
 वर्णायुधवाहनैरिति शेषः ॥१५॥ मन्त्रार्गशक्तयः—त्वरितामन्त्राचरशक्तयः । याभिः—
 अच्चरशक्तिभिः । स्यात्—साधक इतिशेषः । मन्त्रयः—सर्वाः स्त्रियः कामवत्—
 स्वात्मदर्शनेन चोभयतीत्यर्थः ॥१६॥

शृणिवत्यादिभिः समापयेदित्यन्ते—षड्भिः श्लोकैदंश्या नित्यसपर्याक्रमसुपदिशति ।
 तत्र प्राग्वत्—षड्ङ्गमूलाभ्याम् । ईशां—सर्वाधिष्ठात्रीम् । अष्टरुहांश्चिके—अष्टसिंह-
 पादसहिते ॥१७॥ विदध्यादित्यादिना विधायेत्यन्ते न पादाद्येन श्लोकोक्तराहेन देशा
 नित्यसपर्याक्रमसुपदिशति । तत्र एतदुक्तं मवति—पश्चिमद्वारोपेतं चतुरसूइयं
 विधाय तदन्तर्दृष्टसहयोपेतमष्टदलं पश्चं सकर्णिकं विदध्यादिति ॥१८॥ अत्र—चक्रे ।

मुद्रादर्शनपूर्वं तु पूजयेत्तां यथोदितम् ।
 अग्रपत्रायके उत्तमध्ये वाऽचर्चीं पुरोदितौ(१) ॥२०॥
 किञ्चरस्य बलिं दद्यादेव्यये प्रागुदौरितः ।
 स्वसमानगत्ताकौर्णमण्डलस्थस्य भक्षितः ॥२१॥
 एवं पूजां विधायाये जपेदिद्यां सहस्रकम् ।
 शतं वा कृतहोमस्तु पूजां प्राग्वत्समापयेत् ॥२२॥
 ततः साधितविद्यास्तु प्रयोगानाचरेद्वरः ।
 (२)बैलवैर्दशांशं जुहुयात्पत्राद्यैः साधने जपे ॥२३॥
 एवं संसिद्धमन्त्वैस्तु मन्त्रितैष्टुलुकोटकैः ।
 फणिदंष्ट्रामृतानान्तु मुखे सन्ताष्ट्य जीवयेत् ॥२४॥
 तत्कर्णयोर्जपेदिद्यां यष्ट्या(३) वा जपसिद्धये ।
 सन्ताष्ट्य शौर्षि सहस्रा मृतमुत्त्वापयेदिति ॥२५॥
 काम्यहोमविधिं देवि ! शृणु वद्ये यथाविधि ।
 कृत्वा योनिं कुण्डभष्ये तत्वाग्नौ विधिवद्वनेत् ॥२६॥

एतदुक्तं भवति—आवाष्ट कर्णिकामध्ये इतिशेषः ॥१८॥ मुद्रादर्शनपूर्वं स्थापनादिमुद्राचतुष्टयपूर्वम् । एतत्सर्वसाधारणम् । यथोदितम्—अग्रादि प्रादक्षिण्येन । अग्रपत्रायके अग्रपत्रायके उत्तमध्ये उत्तमध्ये—पद्माष्टास्त्रहस्तदयवोथाम् । पुरोदितौ—फट्कारीकिञ्चरी तौ यथाक्रममग्रदलाये उत्तमध्ये वीथोरर्चयेदित्यर्थः ॥२०॥ बलिं—अस्त्वमितिशेषः । देव्यये—प्राग्वत्स्वरितासन्धिं । सर्वत्र बलिदानं तत्समूलैदेवतासन्धिं । प्रागुदौरितः—अत्राद्यैः तत्कर्णेणातिशेषः । (प्रागुदौरित)मण्डलं उत्तमध्यम् ॥२१॥ प्राग्वत्—ललितासप्तर्यासमाप्तिवत् ॥२२॥ तत इत्यादिभिरितीत्यन्तैस्त्रिभिः श्लोकैर्विद्यासाधनं सिद्धविद्यास्य विष्णवरणविधानं चोपदिशति । तत्र पत्राद्यैः—आद्यगद्वन् पुष्टमूलकाण्डफलान्यभिधोयन्ते । जपे—शुगानुरूपमच्चरलक्ष्मसङ्क्षयाके दशांगं जुहुयादित्यन्वयः ॥२३॥ मन्त्रितः ।

(१) पुरोहितौ इति सो० पु० पा० ।

(२) चिन्तैः इति मू० पु० पा० ।

(३) जपा इति सो० पु० पा० ।

तिलसर्षपगोधूमशालिधान्ययवैर्हनेत् ।
 विमध्वक्तौरेकशोषा समेतैर्वा समृद्धये ॥२७॥
 बकुलैश्यम्पकैरञ्जैः कङ्गारैरकणोत्पलैः ।
 कैरवैर्मलिकाकुन्दमधुकैरिन्द्रिराप्तये ॥२८॥
 अशोकैः पाटलैर्विष्वै जातीविचकिलैः सितैः ।
 नवैर्नीलोत्पलैरप्तविग्निपुजैः(५) कर्णिकारजैः ॥२९॥
 होमाल्पम्भौं च सौभाग्यमायुर्वित्तं यशोनिधिम् ।
 यद्यद्वि वाञ्छितं सर्वमवाप्नोति मुनिश्चितम् ॥३०॥
 दूर्वागुडूचौमश्वत्यं वटमारग्वधं तथा ।
 सितार्कं मूद्रजं हुत्वा रोगान्मुक्तीनरोऽचिग्रात् ॥३१॥
 इच्छुजम्बूनारिकेलमोचागुड़सितैर्हुतैः ।
 अचलां लभते लक्ष्मौ भोक्ता च भवति भ्रुवम् ॥३२॥
 एतैरुदौरितैराज्यमधुक्षीरप्तुतैर्हुतैः ।
 एकैकैर्वनिता वश्या यावज्जीवं धनादिभिः ॥३३॥

शतवारमितिशेषः । तत्कर्णयोः—दष्टस्य कर्णयोः । जपन्—जीवयेदितिशेषः ॥२४॥
 वा पक्षाल्परे । जपसिद्धया—कराथस्त्विकया विद्यासहस्रावरजपसिद्धया । मृतं—
 फणिदंशतः उत्थापयेत् । एष त्रितोयः पक्षः ॥२५॥

काम्य होमइत्यादिभिः प्रियेइत्यन्तैः पञ्चभिः शोकैर्नानाविधद्वयहोमादाना-
 विधफलावासिमुपदिशति । तत्र योनिं कुण्डमध्ये—कुण्डपटलवस्थमाणप्रकारिण
 कुण्डं छाला तथ्ये योनिं कुर्यादित्यर्थः । एतत्सर्वहोमसाधारणम् । तत्र—
 योन्याम् । अन्नो—स्थापिते इति शेषः । विधिवत्—प्राग्वदग्निमुखादिकं कृत्वे-
 त्यर्थः ॥२६॥ एकशः—एकैकैः ॥२७॥ अरुणोत्पलं—प्राग्वत् । कैरवैः—सितैरिति-
 शेषः ॥२८॥ विचकिलानि—गुरुमुखादवगत्यानि । स्त्रितैः—विकसितैः ।
 अश्वरिपुजैः—करवोरपृष्ठैः ॥२९॥३०॥ गुडूचौ—प्राग्वदमृतालताम् । सितैः—

तैस्तैराज्यप्रुतः भूपा वश्या: स्युर्हवनात् प्रिये । ।
 चौराक्तैस्तैर्हुतैमंत्या वशे तिष्ठत्यशेषतः ॥३४॥
 सर्वपाञ्चैर्हुन्मृत्युकाष्टाग्नौ वैरिमृत्यवे ।
 तदक्तैर्वैरियोन्युत्यमांसैरपि च तत्कृते ॥३५॥
 अचेभ्यनाग्नौ योन्युत्यक्षतजोत्पाचितं चरम् ।
 आरुष्करपृतोपितं फणिशोर्षसु चा हुनेत् ॥३६॥
 कृषांशुकशिरोवेष्टा खड्गपाणिश्च रोषवान् ।
 निशामध्ये हुनेत्सद्यो निहन्तुं वैरिणं हठात् ॥३७॥
 मृत्युकाष्टानले तस्य फलैः पवैश्च होमतः ।
 सप्तरात्रादगतेस्तु गजाश्वा रोगमाप्नुयः ॥३८॥
 चतुरङ्गुलजैर्हीमाच्चनुरङ्गं बलं रिपोः ।
 सप्ताहाद्रोगदुःखार्तं भवत्येव न संशयः ॥३९॥
 एवमस्यास्तु विद्याया वैभवं कोनु वर्णयेत् ।
 तथापि तद्विशा किञ्चिद्वर्ग्यते तच्छृणु प्रिये ! ॥४०॥

शर्कराभिः ॥३१॥३२॥ एतैरुदोरितैः— तिलादिभिरिति शेषः । आज्यमधुक्षीरमुतैः—
 विमधुसिक्तलं सर्वसाधारणमेव । एकेकं रितिसर्वप्रयोगसाधारणमे-
 व । धनादिभिरित्यवादिशब्दः— प्राणविषयः ॥३३॥ तैस्तैराज्यप्रुतैः— केवलष्टताभ्यक्ते-
 स्तिलादिभिः सर्वैः षट्क्विंशद्वद्वैरुक्तकमेण होमं कुर्यादित्यर्थः । क्षीराक्ते-
 स्तैरुक्तकमेण होमं कुर्यादिति यावत् । एतदुक्तं भवति— तिलादिभिः
 सितान्तैः षट्क्विंशद्वद्वैरुत्ततप्रयोगेषु प्रोक्तकमेण त्रिमधुक्षीर्जुह्यादिति प्रथम-
 पक्षः । केवलष्टताभ्यक्तैस्तैरुक्तजुह्यादिति द्वितीयः पक्षः । केवलक्षोराक्तैरुक्तजुह्या-
 दिति तृतीयः पक्षः इति । मृत्युः— कारस्करः । तदक्तैः— सर्दपाञ्चसिक्तैः । वैरियो
 न्युत्यमांसैः— शत्रुनक्षत्रयोनिमांसैः । तत्कृते— वैरिमृत्यवे ॥३५॥ योन्युत्यक्षतजोत्
 पाचितं— साध्यनक्षत्रयोनिहधिरपाचितम् । फणिशोर्षमृत्या— मृग्भूत्वं छिक्केन

अथ यन्त्राणि वद्यामि समस्ताभीष्टसिङ्गये ।
 तानि सर्वाणि देवेशि ! कुरु चित्ते क्रमेण वै ॥४१॥
 प्राक्प्रत्यक्षदक्षिणोदकच सूत्राणि द्वादशार्पयेत् ।
 तदग्राण्यभितः कुर्यात्तिशिखान्वस्य मध्यगे ॥४२॥
 कोष्ठे तारस्य मध्यस्थं नाम कृत्वा शिवादिषु ।
 प्रादक्षिण्यप्रवेशेन द्वादशाब्दित्ति मायथा ॥४३॥
 विद्यामालिख्य सञ्चाय विभृयात् सर्वसिङ्गये ।
 श्रियै कीर्त्यै च वश्याय सौभाग्यायाखिलास्ये ॥४४॥
 विषयहगदोन्मादशान्त्यै युज्वे जयास्ये ।
 नरनागीन्पादीनां वश्याय विभृयाच्च तत् ॥४५॥
 प्राक्प्रत्यक्षदक्षिणोदकच नव सूत्राणि(१) पातयेत् ।
 जायन्ते(२) च चतुषष्ठिकोष्ठानि परमेष्वरि । ।

भुजङ्गमफणेनत्यर्थः । निहन्तु वैरिण—वैरिनिधनाय हुनदिति उर्द्धद्वान्यः॥३७॥
 तस्य फलैः—मृत्युफलैः । पत्रैः—मृत्युपत्रैश्चित्यर्थः॥३८॥ चतुरङ्गुलजैः—आरग्वध-
 प्रसन्नैः॥३९॥ तत्—वैभवम् । दिशा—एकदेशेन । तत्—भवते शृणित्यन्वयः॥४०॥
 अथ यन्त्रार्णोत्तादिभिस्तदित्यर्थः पञ्चमि: श्लोकैकविंशत्यधिकशतकोष्ठा-
 नुग्रहयन्वत् तदिनियोगं तत्फलानि चोपदिशति । तत्र त्रिशिखानि—प्रत्ययं
 विशूलानि । मध्यगे—कोष्ठे सर्वमध्यस्थे कोष्ठे ॥४१॥४२॥ मायथा—
 हृष्टेखया सार्वमितिशेषः ॥४३॥ तत्—यन्त्रमितिशेषः । एतदुक्तं भवति—प्राक्-
 प्रत्यग्राणि दक्षिणोदग्राणि च समान्तरालानि द्वादशद्वादशसूत्राण्यास्फल्या-
 भितोऽष्टाचत्वारिंशतसङ्गानि तदग्राणि प्रत्येकं त्रिशूलीकृत्य एकविंशत्य-
 धिकशतसङ्गेषु कोष्ठेषु सर्वमध्यस्थकोष्ठमध्ये प्रणवं नामगम्भे समालिख्य
 शिवादिप्रादक्षिण्यप्रवेशेनामुक्तक्रमं मूलविद्यायाः प्रणवादीनि प्रथमहृष्टेखा-
 विधुरं दशाच्चराणि हितोयहृष्टेखोदरे द्वादशकृत्वः समालिख्य प्रोक्तकमेण
 विभृयादिति ॥४४॥४५॥

(१) नवसूतनिपातनात् इति मू० प० पा० ।

(२) इति इति मू० प० पा० ।

तेषु सर्वनिर्कृत्यादि लिखेष्वक्ष्मीमनुक्रमात् ।
 बहिसूर्णाक्षरैरन्ते वषद्युत्तैस्तु (पूजयेत्) वेष्टयेत् ॥४७॥
 अनुग्रहं महाचक्रं विद्यां शृणु महेष्वरि ! ।
 सर्वतोभद्रविन्यासानुष्टुभं सर्वसिद्धिदम् ॥४८॥
 दाहवङ्गियुतं चाद्यं वियद्युन्मरुता ततः ।
 नभश्च मरुतोपेतं व्याप्तं तेन समन्वितम् ॥४९॥
 एतान्येव विलोमानि प्रथमं चरणं भवेत् ।
 हितीयाद्यं हितीयं स्याद्गवा शून्यं हितीयकम् ॥५०॥
 दृतीयं तच्चतुर्थं स्याज्ञा (तु)च साभचरा ततः ।
 प्रतिलोमं तथैतेषां हितीयं चरणं भवेत् ॥५१॥

प्रागित्यादिना वेष्टयेदित्यन्तेन श्लोकाद्येन चतुःषष्ठिकोष्ठानुग्रहयन्त्रमुपदिशति ।
 तत्र एतदुक्तं भवति—प्राक् प्रत्यगग्राणि दक्षिणोदगग्राणि च समान्तरालानि नव नव
 स्त्राणास्त्रालय चतुःषष्ठिकोष्ठानि कृत्वा तत्र शिवनिर्कृतिकोष्ठान्तरम्भपड़क्षि-
 शोदक्षिणोक्तरावसानं चतुर्वतुःपड़क्षिकां वच्चमाणं(१) सर्वतोभद्ररूपं(२) श्रीविद्या-
 नुष्टुभमालिलय तद्विः प्रागादिषु चतस्रषु दित्यैश्वादीशाम्भं चतुराहृत्ति तद्वाहृ-
 रेखास्यृष्टा त्वरिताक्षरं वेष्टयेदिति ॥४६॥४७॥

अनुग्रहमित्यादिभिः सङ्क्षेपेत्यन्ते: सप्तभिः श्लोकैः प्रस्तावपूर्वकसर्वतोभद्रा-
 कारानुष्टुप् श्रीविद्योक्तारं तद्वैभवं चोपदिशति । तत्र सर्वतोभद्रविन्या-
 सानुष्टुभं—सर्वतोभद्रप्रतिपादकत्वं तु चतस्रषु पड़क्षिषु प्रतिलोमानुलोमतोऽष्ट-
 क्षलोवाचनसिद्धेः ॥४८॥ दाहवङ्गियुतं चाद्यं वियत्—दाहवङ्गिभ्यां समेत वियदक्षरं
 श्रीविद्याया आद्यमन्तरमित्यर्थः—श्रो इति । हृष्मरुता ततः—सा इति हितीयम् ।
 नभश्च मरुतोपेतं—मा इति दृतीयम् । व्याप्तं तेन समन्वितम्—तेन—मरुता पा—
 इति चतुर्थम् ॥४९॥ एतान्येव—उक्तक्रमस्थितानि चत्वार्यक्षराण्येव । विलोमानि—
 उक्तक्रमविपर्यासतः । चरणं—पादः । एतदुक्तं भवति—उक्तक्रमस्थितानि
 चत्वार्यक्षराणि उक्तक्रमविपर्यासतोविलोमानि तान्येव यमोसाश्री

(१) बहिसूरामर्तंरतैः इति म्० प० पा० ।

टतीयतुर्यौं परत इला वन्द्या(१) ततस्त्विला ।
 मरुद्युता प्राग्वदेतत्प्रतिलोमं टतीयकम् ॥५२॥
 चतुर्थं द्वादशं विंशं तत्पूर्वं ते विलोमगाः ।
 एतच्चतुर्थं चरणं श्रीविद्यायां महेश्वरि । ॥५३॥
 सर्वतोभद्ररूपैषा विद्या सर्वार्थसाधिका ।
 यत्र स्थिताऽसौ चक्रस्या न तत्त्वाशुभसङ्क्षया ॥५४॥

इत्येवमष्टाक्षरणि श्रीविद्यानुष्ठभः प्रथमः पादः इति । हितीयाद्य—
 हितीयं स्यात्—प्रोक्तप्रथमपादस्य हितीयक्षरं हितीयपादस्य आद्यमक्षर
 मित्यर्थः । सा इति हितीयपादस्य आद्यमक्षरम् । भवाशून्यं हितीयकं—
 (को)नो इति हितीयमक्षरम् ॥५०॥ टतीयं तच्चतुर्थं स्यात्—प्रथमपादस्य पा इति
 चतुर्थमक्षरं हितीयपादस्य टतीयमक्षरं भवेदित्यर्थः । ज्या च साभ्वचरा
 तमः—ज्या—जकारः । अभ्यं-इकारः । चर—एकारः—ज्ञे इति चतुर्थमक्षरं
 भवेत् । पतेषामुक्तक्रमस्थितानां चतुर्णामक्षराणां चरणं प्राग्वत् । एतदुक्तं
 भवति—प्रोक्तक्रमस्थितानां चतुर्णामक्षराणां प्राग्वत् ज्ञेयानोसा इति व्युक्तमं
 पठेत् । तस्या अनुष्टुभोहितीयः पादोभवेदिति ॥५१॥ टतीयतुर्यौं परतः—प्रथम-
 पादस्य टतीयचतुर्थक्षरे साया इति टतीयपादस्य प्रथमहितीयाक्षरे स्यातामि-
 त्यर्थः । इला वन्द्या—वक्षिना । स्वोत्तं स्वातन्त्र्यात् । लौ इति टतीयमक्षरम् । इला
 मरुद्युक्ता—ला इति चतुर्थमक्षरम् । एतत्प्रतिलोमं—प्रोक्तक्रमस्थितस्याक्षरचतुर्थस्य
 प्रतिलोमं सालीयामा इति टतीयः पादोभवेदित्यर्थः । टतीयकं चरणमितिशेषः ।
 पादइत्यर्थः ॥५२॥ चतुर्थं द्वादशं विंशं तत्पूर्वं—अस्या विद्याया चतुर्थं पा इत्यक्षरं
 द्वादशं ज्ञे इत्यक्षरं, विंशं ला इत्यक्षरं, तत्पूर्वं एकोनविंशं लौ इत्यक्षरमेवं चत्वार्थ-
 क्षरणि प्रोक्तक्रमेण भवेयुः । ते विलोमगाः—उक्तक्रमस्थिता एते चत्वारोवर्णी
 विलोमतः पठिताः । एतत्—वर्णास्त्रकम् । चरणं—प्राग्वत् । एतदुक्तं भवति—उक्त-
 क्रमस्थिताश्वारोवर्णस्त्रकमविलोमपठिताश्च चयो ज्ञे ला लौला ज्ञेया इत्येव
 वर्णास्त्रकं तस्याः श्रीविद्यानुष्ठभत्यर्थः पादोभवेदिति ॥५३॥ सर्वतो-
 भद्ररूपैषा—एतदुक्तं भवति—पूर्वोक्तक्षतुषष्टिकोष्टेषु ऊर्ध्वादिषु प्रथमहितीय-
 टतीयचतुर्थपद्ग्रन्थिषु सर्वादि दक्षान्तं चतुरः पादान् समालिख्य तानेव पादान्

(१) वाक्यास्तत इति मूँ पूँ पा० ।